

รายงานการวิจัย

เรื่อง

ศึกษาแนวทางการแนะแนวการศึกษาปี
ที่ 2
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

**Study the Method of Educational Guidance to the Sophomore Student of
Mahachulalongkornrajavidyalaya University**

โดย

ดร.อินตา ศิริวรรณ และคณะ

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๕๓

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รายงานการวิจัย

เรื่อง

ศึกษาแนวทางการแนะแนวการศึกษาชั้นปีที่ 2
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

**Study the Method of Educational Guidance to the Sophomore Student of
Mahachulalongkornrajavidyalaya University**

โดย

ดร.อินตา	ศิริวรรณ
นายบุญเลิศ	จิรภัทร์
พระมหาสหัส	จิตสาโร
ดร. สุทธิพงษ์	ศรีวิชัย

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๔๓

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Study the Method of Educational Guidance to the Sophomore Student of Mahachulalongkornrajavidyalaya University

by

Dr. Intha Siriwan
Mr. Boonlert Chirapatr
Phramaha sahas Thitasaro
Dr. Sudhipong Srivichai

Faculty of Education Mahachulalongkornrajavidyalaya University

B.E. 2547

Research Project Supported by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย :	ศึกษาแนวทางการแนะแนวการศึกษานิสิตปีที่ 2 มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้วิจัย :	ดร.อินตา ศิริวรรณ นายบุญเลิศ จีรภัทร์ พระมหาสหัส จิตสาโร ดร. สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย
ส่วนงาน :	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ปีงบประมาณ :	2547
ทุนอุดหนุนการวิจัย :	มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การศึกษาแนวทางการแนะแนวการศึกษานิสิตปีที่ 2 มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นการศึกษาวิจัยทางด้านเอกสารเพื่อจัดทำเครื่องมือและจัดเก็บข้อมูลเชิงลึก การสร้างเครื่องมือแบบสอบถามในการจัดเก็บข้อมูลจาก นิสิต และอาจารย์เจ้าหน้าที่ ในส่วนของข้อมูลพื้นฐานทั่วไป และข้อมูลความคิดเห็น ความต้องการแนะแนวการศึกษาของนิสิตอันเป็นปัจจัยตามและปัจจัยอิสระการจัดการแนะแนว หรือปัจจัยผันแปร ประกอบด้วย หน่วยงาน และบุคลากรด้านการแนะแนว ระบบการบริหารการแนะแนว ระบบสารสนเทศ และเครื่องมือเสริมในการแนะแนว และความรับผิดชอบและสำนึกในการแนะแนว ใช้จัดเก็บข้อมูลจากนิสิต อาจารย์และเจ้าหน้าที่ของทั้งสี่คณะจากส่วนกลาง เป็นนิสิต 254 รูป/คน อาจารย์และเจ้าหน้าที่ 83 รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการแนะแนวการศึกษาของนิสิตอยู่ในระดับน้อย และอาจารย์และเจ้าหน้าที่เห็นว่านิสิตมีความต้องการมาใช้บริการแนะแนวในระดับปานกลาง โดยนิสิตหญิงมีความพอใจหรือได้รับบริการสูงกว่ากลุ่มอื่น นิสิตที่มีอายุมากกว่า 30 ปี และมีตำแหน่งในวัดและคณะสงฆ์ได้รับบริการสูงกว่าหรือมีความพอใจมากกว่ากลุ่มอื่น และนิสิตในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความต้องการใช้บริการแนะแนวมากกว่าภาคอื่น และการจัดการแนะแนวที่ให้บริการแก่นิสิตทำให้ความต้องการในการแนะแนวของนิสิตอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากความไม่ทัดเทียมในการบริการ คือ เพศหญิงได้รับบริการดีกว่าหรือพอใจมากกว่า ผู้มีอายุสูงกว่า 30 และมีตำแหน่งทางวัดและคณะสงฆ์ จะได้รับบริการดีกว่าหรือมีความพอใจสูงกว่า แต่ทั้งนิสิตและอาจารย์และเจ้าหน้าที่มีความเห็นต่อการจัดการแนะแนวในระดับปานกลาง

การจัดการแนะแนวอยู่ในระดับปานกลาง และไม่เสมอภาคจึงควรจัดการแนะแนวทางการศึกษาที่เสมอภาคในทุกเพศ ทุกวัย หรือให้บริการที่ดี ที่ประทับใจแก่ทุกเพศทุกวัย ปรับปรุงการบริหารการแนะแนวให้มีความหลากหลาย มีความต่อเนื่อง และสนองความต้องการของนิสิตให้ตรงจุด และตรงกับความต้องการ การให้บริการจะต้องมีการให้อาจารย์และเจ้าหน้าที่ของคณะต่าง ๆ และฝ่ายงานต่าง ๆ มีส่วนในการให้บริการแนะแนวมากขึ้น เพื่อให้การบริการมีความสะดวก และสนองความต้องการของนิสิตได้มากขึ้น สร้างความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น และจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนิสิตมากขึ้น รวมทั้งการจัดระบบสารสนเทศที่ดีมีจำนวนข้อมูลตามที่นิสิตต้องการสามารถนำมาช่วยในการทำให้การบริการแนะแนวดีขึ้น และเครื่องมือเสริมในการแนะแนวทั้งจำนวน คุณภาพและบริการที่ดี เพื่อให้นิสิตสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาตนเอง แก้ปัญหาตนเอง และพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น

Research Title : Study the Method of Educational Guidance to the Sophomore Student of Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Researchers : Dr. Intha Siriwan
Mr. Boonlert Chirapatr
Phramaha sahas Thitasaro
Dr. Suddhipong Srivichai

Department : Faculty of Education Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Fiscal Year : 2547 / 2004

Research Scholarsip Sponsor : Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

To study directions of guidance of education for the second year students of Mahavidyalai mahachulalongkornrajavidyalaya is a documental research for setting the instruments and collecting the massive data. To construct questionnaire instrument in collecting the datas from the students, teachers and officials in a portion of general fundamental datas and conceptive datas, requirement of guidance or education of the students that are the following factors, and following factors, to manage a guidance or keeping a variation composes of the unit works and personels, the side of guidelines, the system of administration of a guidance, the system of supporting instruments in guidance, responsibility and realizing in guidance collect the datas from the students, teachers and officials of four faculties from central part, 282 of the students and 82 of the teachers and officials

It meets that requirement on guidance of education of the students is in a minor level, the teachers and the officials see that the students want to come to give a service of guidance in a middle level. The female students have a satisfaction or got a service higher other groups, the student that are more than 30 age and have a position in monastery and the Sanga councils give a service higher or satisfies more than the other groups, the students in Northern part and Northeastern part require to take a service in guidance more than the other part and management on guidance that give a service to the students, make a minor level of requirement in guidance of

the students, because of inequality in taking a service i.e the females have a better service or higher satisfaction. The ones who are more than 30 of age and have a position in monastery and the Sanga councils will give a better service and a higher satisfaction, but all of the students, the teachers and the officials have a view to management on guidance in a middle level.

Arrangement on guidance is in the middle level and isn't being equality. Arrangement on educational guidance that gives the equality for all genders and ages or gives a good service, impresses to all genders and ages, improves administrating the guidance in different ways and continuity and directly responses the students desire and coincides the desire. To give a service must be participated be the teachers, and officials from different faculties and divisions more and more for getting more facilitated service and responding the desire to the students, creates more responsibility and realizing to more the students development themselves including a good arrangement of communicative system providing a lot of data in accordance with the students desire and can be able to help the better guided service and all supporting instruments, numbers, qualities and good services to give more ability to the students in using development themselves, solving the problems themselves and standing on ones legs.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวทางการแนะแนวการศึกษานิสิตปีที่ 2 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” ฉบับนี้จะสำเร็จไปไม่ได้ถ้าหากไม่ได้รับอนุเมติจากพระเดชพระคุณ พระเทพโสภณ อธิการบดี พระครูปลัดสุวัฒนวิจิรคุณ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณพระสุธีธรรมานวัตร คณบดีคณะพุทธศาสตร์ พระครูสุตกิจบริหาร คณบดีคณะครุศาสตร์ พระครูกัลยาณสิทธิวัฒน์ คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ และพระครูวิจิตรธรรมโชติ คณบดีคณะสังคมศาสตร์ ได้ให้เมตตาอนุเคราะห์ชี้แนวทางในการทำวิจัยและอนุญาตให้นิสิตชั้นปีที่ 3 แต่ละคณะให้ข้อมูลสาระการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวการศึกษาของมหาวิทยาลัย

ขอขอบคุณอาจารย์บุญเลิศ จิรภัทร์ อาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอนและนักวิจัยคณะครุศาสตร์ โดยช่วยแนะนำทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ชัดเจนมากยิ่งขึ้นตลอดถึงทำให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณหัวหน้าภาควิชา อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิต ทุก ๆ ท่านที่มีส่วนช่วยในการวิจัยครั้งนี้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายที่ประสงค์ทุกประการ ขอขอบพระคุณอย่างยิ่ง

ดร.อินตา ศิริวรรณ และคณะ

24 พฤศจิกายน 2548

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	จ
สารบัญแผนภูมิ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	3
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย	3
1.5 คำนิยามศัพท์	4
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 การแนะแนวการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	7
2.1.1 การแนะแนวการศึกษาช่วงปีพ.ศ. 2526-2540	9
2.1.2 แนะนำแนวการศึกษาช่วงปี พ.ศ. 2540 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2547)	10
2.2 การบริหารจัดการแนะแนวการศึกษาที่เหมาะสม	14
2.2.1 พุทธศาสนากับการแนะแนว	15
2.2.2 การแนะแนวการศึกษาในสถานศึกษา	29
2.3 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	39
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	40
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	40
3.2 วิธีดำเนินงานวิจัย	41
3.3 ขั้นตอนการดำเนินงาน	42
3.4 เครื่องมือการวิจัย	42

บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล	44
4.1 ข้อมูลนิสิต	44
4.1.1 ข้อมูลพื้นฐาน	44
4.1.2 ความเห็นต่อการแนะแนวการศึกษา	48
4.2 ข้อมูลของอาจารย์และเจ้าหน้าที่	52
4.2.1 ข้อมูลพื้นฐาน	52
4.2.2 ความเห็นต่อการแนะแนวการศึกษา	54
บทที่ 5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	60
5.1 สรุป	61
5.2 อภิปราย	62
5.3 ข้อเสนอแนะ	63
5.3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร	63
5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ	63
5.3.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยต่อไป	64
บรรณานุกรม	65
ภาคผนวก	67
ผนวก ก แบบสอบถามสำหรับนิสิต	68
ผนวก ข แบบสอบถามสำหรับอาจารย์ และเจ้าหน้าที่	72
ประวัติผู้วิจัย และคณะ	76

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	40
4.1 ข้อมูลพื้นฐานสำหรับนิสิตผู้ตอบแบบสอบถาม	45
4.2 ความคิดเห็นต่อการแนะแนวการศึกษาและความต้องการแนะแนวสำหรับนิสิต	48
4.3 ข้อมูลพื้นฐานของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ผู้ตอบแบบสอบถาม	52
4.4 ความคิดเห็นต่อการศึกษาและความต้องการที่นิสิตได้รับสำหรับอาจารย์และเจ้าหน้าที่	55

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 ความสัมพันธ์ของบริการทั้ง 5 ด้าน	36
2 การจัดองค์การบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษา	37

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ดำเนินการจัดการศึกษามากกว่า 50 ปี เริ่มแต่ปี 2490 ที่ดำเนินการศึกษาในหลักสูตรต่ำกว่าปริญญาตรี และได้มีการประกาศใช้หลักสูตรระดับปริญญาตรีหรือหลักสูตรระดับอุดมศึกษาขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2493 คณะพุทธศาสตร์เป็นคณะแรกมี 16 หมวดวิชา แบ่งเป็น 4 ภาควิชา ตลอดหลักสูตร 211 หน่วยกิต ใช้ระบบทวิภาค (Semester) และนาระบบหน่วยกิตมาใช้ พ.ศ. 2504 ประกาศใช้หลักสูตรคณะครุศาสตร์ แบ่งเป็น 4 ภาควิชา ตลอดหลักสูตร 206 หน่วยกิต พ.ศ. 2506 ประกาศใช้หลักสูตรคณะเอเชียอาคเนย์ และได้เปลี่ยนเป็นคณะมนุษยศาสตร์ เมื่อ พ.ศ. 2509 แบ่งเป็น 4 ภาควิชา ตลอดหลักสูตร 258 หน่วยกิต แต่ต่อมาในปี 2526 ได้ปรับจำนวนหน่วยกิตให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของทบวงมหาวิทยาลัย และคณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ได้ถูกแบ่งออกเป็น 2 คณะ คือ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์โดยหลักสูตรคณะครุศาสตร์มี 152 หน่วยกิต และหลักสูตรคณะอื่น ๆ มี 150 หน่วยกิต ในปี 2536 เห็นว่า สังคมมีการเปลี่ยนแปลงในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา และวัฒนธรรมไปอย่างมาก จึงเห็นควรให้มีการปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐาน หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิตที่ทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ใช้มาตั้งแต่ปี 2526 ทำให้เกิดการปรับปรุงหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิตขึ้น และในวันที่ 7 ธันวาคม 2538 ได้เห็นชอบอนุมัติใช้หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2538 เป็นหลักสูตรของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์¹

การจัดการศึกษามากกว่า 50 ปี หรือว่าถึงศตวรรษระบบการแนะแนวการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่ใช้ในระบบการเรียนการสอน การบริหารหลักสูตร และการบริหารการศึกษาของแต่ละคณะ ขาดการติดตามประเมินผลแนวทางการแนะแนวการศึกษาที่ดำเนินการอยู่ว่าเหมาะสมเพียงพอต่อนิสิตในแต่ละคณะในการเลือกเรียนวิชาเอกตามความนัด ความรู้ ความสามารถ และความสนใจของนิสิตแต่ละคน/รูป ที่จะเรียนในสาขานั้น ๆ หรือไม่ ทำให้

¹ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์, หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2538, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2545), หน้า (ข).

นิสิตเรียนวิชาเอกในอีก 2 ปีตามหลักสูตรจนจบหลักสูตรเป็นไปตามความต้องการและความถนัดตนเองหรือไม่ และการนำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ในการปฏิบัติศาสนกิจที่นิสิตที่เรียนจบหลักสูตร 4 ปี จะต้องนำไปใช้โดยเฉพาะในฐานะพุทธศาสนิกชนที่ได้รับมอบหมายหน้าที่จากคณะสงฆ์ทั้งหน้าที่ในวัด หน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา งานสังคมสงเคราะห์ การให้คำปรึกษาในด้านต่าง ๆ แก่สังคม งานสอนหนังสือทั้งทางโลกและทางธรรมที่จัดขึ้นในวัดและในโรงเรียน งานเหล่านั้นหากมีการแนะแนวที่ดีเป็นระบบ ย่อมจะทำให้นิสิตสามารถเลือกเรียนและได้รับความรู้ นำมาประยุกต์ใช้ในงานต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพตามงานในหน้าที่นั้นๆ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีความตระหนักถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาซึ่งทางทบวงมหาวิทยาลัยได้มีการประกาศนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 ได้มีการจัดการประชุมสัมมนาอภิปรายและระดมความคิดระหว่างบุคลากรของมหาวิทยาลัยกับผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำ โดยเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2542 ด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษารุ่นที่ 1 เพื่อสร้างระบบ กลไก และขั้นตอนการดำเนินงาน รวมทั้งการจัดทำเอกสารเผยแพร่ให้แก่บุคลากรในองค์กร มีความรู้ ความเข้าใจ และร่วมมือกันดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ ดังนั้นเพื่อให้คณะวิทยาเขต สถาบัน สำนัก ศูนย์ วิทยาลัย ภาควิชาและส่วนงานระดับกองได้มีแนวทางในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ทำคู่มือประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยรุ่นที่ 1 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับแนวคิด นโยบาย ระบบ กลไก วิธีการดำเนินงาน เกณฑ์ชี้วัด การตรวจสอบ การประเมิน การทำรายงานการศึกษาดตนเองและแผนการปฏิบัติงานที่จะนำไปสู่เป้าหมายและคุณภาพ¹

การจะทำให้ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ผลตามที่กำหนดจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่ดี มีคุณภาพเพื่อให้ได้ผลผลิตคือบัณฑิตหรือผู้ที่จบการศึกษาที่มีความรู้ ความเข้าใจในการออกไปรับใช้สังคม และพุทธศาสนาต่อไปอย่างมีคุณภาพ ซึ่งระบบการแนะแนวที่ดีที่สามารถแนะแนวให้นิสิตได้ศึกษาตามความถนัดตามความชอบ จนทำให้ตนเองมีความรู้ความสามารถและนำไปใช้ได้เป็นอย่างดีและสร้างสรรค์ สังคมจะต้องอาศัยระบบการแนะแนวการศึกษาที่ดีเป็นสำคัญ ดังนั้นการศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางการแนะแนวการศึกษาของมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะกับนิสิตปีที่ 2 ที่จะต้องศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่ถนัดจึงมีความสำคัญซึ่งจะทำให้รู้ปัญหาแนวทางในการแก้ไขและพัฒนา เพื่อให้ผู้บริหารและคณาจารย์รู้ถึงสิ่งที่ดำเนินการอยู่ในการแนะแนวการศึกษาให้แก่ นิสิต รู้ว่านิสิตมีความรู้

¹ กองวิชาการ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2544), หน้า 1.

ความสามารถตรงกับสาขาที่ตนเองเลือกหรือไม่ และจะอย่างไรจึงจะทำให้บัณฑิตสามารถเลือกเรียนตามความถนัด ความชอบและเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตนเอง สามารถเลือกในสิ่งที่ตนเองนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามที่ตนเองชอบและถนัด หากผู้เรียนหรือนิสิตสามารถเลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองชอบ และนำไปประยุกต์ใช้กับงานที่ตนเองชอบและถนัด ย่อมจะทำให้บัณฑิตมีความสุขในการศึกษาตลอดระยะเวลาที่ทำการศึกษายู่จนได้รับปริญญา มีความสุขในการทำงานในสิ่งที่ตนเองชอบและสนใจ คือมีความสุขที่ได้เรียนรู้ มีความสุขที่ได้นำแนวทางการศึกษา ซึ่งงานวิจัยการแนะแนวการศึกษาย่อมจะสามารถหาคำตอบเหล่านี้ได้

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาการแนะแนวการศึกษาที่ผู้บริหาร คณาจารย์จัดทำให้แก่บัณฑิตชั้นปีที่ 2 ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1.2.2 เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและแนวทางในการพัฒนาการแนะแนวการศึกษานิสิตชั้นปีที่ 2 ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยศึกษาแนวทางการแนะแนวการศึกษานิสิตปีที่ 2 ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยการจัดเก็บข้อมูลภายในกรอบของนิสิตที่ศึกษาอยู่ส่วนกลางของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีการศึกษา 2547 อาจารย์และเจ้าหน้าที่ทั้งสี่คณะของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในส่วนกลาง เพื่อศึกษาการแนะแนวการศึกษาที่ผู้บริหารคณาจารย์จัดทำให้แก่บัณฑิตชั้นปีที่ 2 ทั้งสี่คณะ รวมทั้งศึกษาแนวทางในการแก้ปัญหาแนวทางในการแนะแนวการศึกษานิสิตชั้นปีที่ 2 ทั้งสี่คณะ ระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูลระหว่าง พฤษภาคม-สิงหาคม 2547

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1.4.1 ทำให้ทราบถึงการแนะแนวการศึกษาให้แก่บัณฑิตชั้นปีที่ 2 ของแต่ละคณะในส่วนกลางของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ว่าสิ่งใดดีสิ่งใดควรปรับปรุง

1.4.2 ทำให้ทราบแนวทางในการแนะแนวการศึกษาที่เหมาะสมให้แก่บัณฑิตว่าควรปรับปรุงแนวทางในการแนะแนวและวิธีการแนะแนว ซึ่งจะทำให้บัณฑิตสามารถเลือกสาขาวิชาที่ตนเองมีความรู้ความสามารถ ความถนัด และได้ทำงานในด้านที่ตนเองสนใจและชอบ

1.4.3 สามารถนำผลการวิจัยที่ได้นำไปใช้ในการปรับปรุงแนวทางในการแนะแนวการศึกษา เพื่อสร้างผลสำเร็จที่ทำให้บัณฑิตเข้าใจว่าควรเลือกสาขาใดจึงจะเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ความถนัดและงานที่ตนเองชอบและพอใจที่ทำ

1.5 คำนิยามศัพท์/ตัวแปร

1.5.1 การแนะแนวการศึกษา หมายถึง การแนะแนวการศึกษาเพื่อให้นักศึกษาสามารถเลือกเรียนวิชาเอกตามความถนัดของนิสิต ที่อยู่ชั้นปีที่ 2 ที่ศึกษาอยู่ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2547

1.5.2 นิสิตชั้นปีที่ 2 หมายถึง นิสิตชั้นปีที่ 2 ที่ศึกษาอยู่ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2547 เฉพาะในส่วนกลาง

1.5.3 อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ หมายถึง อาจารย์และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ทำหน้าที่สอนและปฏิบัติหน้าที่ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในส่วนกลาง

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้รับการสถาปนาจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 เมื่อ พ.ศ. 2430 ทรงพระราชทานนามว่า “มหาธาตุวิทยาลัย” ตั้งอยู่ที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร เปิดการสอนครั้งแรก พ.ศ. 2432 ต่อมาในวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2439 ทรงพระราชทานนามใหม่ว่า มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยทรงมีพระราชประสงค์ให้เป็นสถานศึกษาพระไตรปิฎก และวิชาชั้นสูงสำหรับพระภิกษุ สามเณร และคฤหัสถ์ แต่นับเป็นเวลากว่า 100 ปีที่ยังไม่มีการสอนในระดับปริญญาตรี เมื่อพระพิมลธรรม (ช้อย ฐานตตมมหาเถร) อธิบดีสงฆ์วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ได้สืบสานพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวด้วยการจัดประชุมพระเถระานุเถระฝ่ายมหานิกายจำนวน 57 รูป เมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2490 เพื่อดำเนินการจัดการศึกษาพระไตรปิฎก และวิชาชั้นสูงระดับมหาวิทยาลัย เปิดการสอนระดับปริญญาตรีครั้งแรกเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2490 คณะแรกที่เปิดสอน คือ คณะพุทธศาสตร์ นับเป็นเวลานานกว่า 50 ปี ที่เปิดสอนระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ผลิตบัณฑิตตามพันธกิจเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนาและให้บริการวิชาการแก่สังคม¹ การจัดการศึกษาตลอดระยะเวลากว่า 50 ปี มีการแนะแนวการศึกษาที่กำหนดให้จัดการแนะแนวที่ไม่ชัดเจน โดยนิสิตต้องเรียนตามหลักสูตรที่กำหนดซึ่งไม่สามารถเลือกเองได้ แม้ในวันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2540 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชทรงพระปรมาภิไธย และประกาศในพระราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2540 โดยรัฐบาลเสนอให้รัฐสภาตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ² จึงได้มีการแนะแนวที่แน่นอนว่า จะต้องจัดปีละ 1 ครั้ง ในรูปแบบของโครงการแนะแนวที่คณะกรรมการแต่ละคณะซึ่งประกอบด้วยหัวหน้าภาควิชา วิชา รองคณบดี และคณบดี ร่วมในการจัดการทำโครงการแนะแนว อย่างไรก็ตาม

¹ คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, คู่มือแนะแนวการศึกษา คณะพุทธศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2544), หน้า 1.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

รูปแบบของการแนะแนวและวิธีการแนะแนวยังไม่ชัดเจน และไม่ใช่ออกภาพเดียวกัน มีเพียงแต่คู่มือนิสิตหรือคู่มือการแนะแนวของแต่ละคณะ ซึ่งระบุเพียงว่าแต่ละคณะมีประวัติความเป็นมาอย่างไร มีภาควิชาอะไร และแต่ละภาคเปิดสอนรายวิชาอะไรบ้าง แนะนำผู้บริหาร คณะกรรมการคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ของคณะ ซึ่งรายละเอียดต่าง ๆ ของแต่ละคณะจะแตกต่างกัน

จากการที่การแนะแนวการศึกษาเพิ่งเริ่มมีการกำหนดขึ้นแน่นอนเมื่อปี พ.ศ. 2540 หรือประมาณ 7 ปีที่ผ่านมา ในรูปแบบโครงการแนะแนวที่จัดโดยคณะแต่ละคณะซึ่งยังขาดรูปแบบและวิธีการที่ชัดเจน ขาดเอกภาพที่เป็นแนวทางเดียวกัน บางคณะมีรายละเอียดของเอกสารลงสู่รายละเอียดของหน่วยกิตและรายวิชาที่เรียน บางคณะก็มีเพียงสาขาวิชาที่ให้เลือกเรียน บางคณะมีการจัดสัมมนาโดยวิทยากรจากภายนอกมาร่วมสัมมนา การขาดความชัดเจนในด้านต่าง ๆ จึงทำให้การแนะแนวการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขาดโอกาสที่จะทำให้นิสิตได้เข้าใจความสามารถของตนเอง ความถนัดและความต้องการของตนเองในการเลือกศึกษาในสาขาวิชา และคณะตามที่ตนเองต้องการ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงานที่ตนเองต้องการและตามความถนัด ดังนั้นโอกาสที่การจัดการศึกษาและการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ของคณะและของนิสิตที่จะมีคุณภาพ และประสิทธิภาพจึงลดลงตามไปด้วย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการแนะแนวการศึกษานิสิตชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัย ดังนี้

1. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2538¹
2. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คู่มือแนะแนวการศึกษา ปี 2547²
3. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระพุทธศาสนาในประเทศไทย³

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์, หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2538, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2545).

² คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, คู่มือแนะแนวการศึกษา ปี 2547 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาบรรณาคาร, 2547).

³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระพุทธศาสนาในประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2540).

4. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คู่มือนิสิตคณะครุศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต¹
5. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เอกสารประกอบกิจกรรมการแนะแนวการศึกษานิสิตคณะสังคมศาสตร์²
6. พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) พุทธศาสนกับการแนะแนว³
7. สวัสดิ์ สุวรรณอักษร การบริหารบุคลากรในโรงเรียน : การบริหารงานแนะแนว⁴
8. พนม ลิมอารีย์ การแนะแนวเบื้องต้น⁵
9. กรกฏา นักกิม การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธกับการปรับตัวทางสังคม สุขภาพจิต และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์⁶

2.1 การแนะแนวการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2540 ที่มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ปรับปรุงหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต ซึ่งมีคณะพุทธศาสตร์เป็นคณะแรกที่ตั้งดำเนินการจัดการศึกษาในรูปของมหาวิทยาลัยอย่างเต็มรูปแบบของสถาบันบาลีอุดมศึกษาเป็นหลัก โดยยังไม่ได้จัดทำให้มีแผนแม่บทกำหนดทิศทาง เป้าหมาย นโยบาย และมาตรการในการเรียนการสอนอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม แต่

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, คู่มือนิสิตคณะครุศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีการศึกษา 2546, (กรุงเทพมหานคร : มหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2547).

² คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, เอกสารประกอบกิจกรรมการแนะแนวการศึกษานิสิตคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีการศึกษา 2546, (กรุงเทพมหานคร : มหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2547).

³ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธศาสนกับการแนะแนว, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, 2543).

⁴ สวัสดิ์ สุวรรณอักษร, การบริหารบุคลากรในโรงเรียน : การบริหารงานแนะแนว, (นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2545).

⁵ พนม ลิมอารีย์, การแนะแนวเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรินติ้ง.เฮ้าส์, 2533).

⁶ กรกฏา นักกิม, “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางจริยธรรมเชิงพุทธกับการปรับตัวทางสังคม สุขภาพจิต และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์”, วิทยานิพนธ์ ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต, (ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร : 2538).

มุ่งความเป็นเลิศทางวิชาการเกี่ยวกับพุทธศาสนาเป็นที่ตั้ง¹ มีผลให้การแนะแนวเป็นแต่เพียงแนะนำ การศึกษาที่จัดให้ตลอดหลักสูตร ระยะเวลาในการศึกษา การจัดการเรียนการสอนในแต่ละภาค การศึกษาโดยมีการนำเอาระบบทวิภาค (Semester) และระบุน่วยกิตมาเป็นใช้ เป็นสถาบันการศึกษาแห่งแรกในประเทศไทยที่ใช้ระบบดังกล่าว คณะพุทธศาสตร์ แบ่งเป็น 4 ภาควิชา หลักสูตรนี้มี 211 หน่วยกิต² ต่อมาใน พ.ศ. 2504 มหาวิทยาลัยได้ประกาศก่อตั้งคณะครุศาสตร์ขึ้น ในปีการศึกษา 2504 เป็นคณะที่ 2 ที่จัดการศึกษาขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกอบรมพระภิกษุ สามเณรซึ่งมีความรู้ในวิชาฝ่ายพระพุทธศาสนาได้อยู่แล้ว ให้รู้วิชาการสอน มีความสามารถในการ ถ่ายทอดวิชา และอบรมสั่งสอนประชาชน เป็นส่วนช่วยให้พระสงฆ์ปฏิบัติหน้าที่ในด้านการเผยแผ่ ได้ผลดียิ่งขึ้น และสามารถจัดดำเนินการบริหารการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เริ่มเปิดการศึกษา ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา ในระยะแรกคณะครุศาสตร์เปิดการศึกษาแบ่ง ออกเป็น 4 ภาควิชา คือ ภาควิชาการศึกษา ภาควิชาจิตวิทยา ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ ภาควิชา คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ทำให้การแนะแนวมีการเพิ่มเติมคณะวิชา ที่เรียน และภาควิชาที่เรียน ว่ามีการเรียนการสอนแต่ละคณะต่างกันอย่างไร

ต่อมาในปี พ.ศ. 2506 มหาวิทยาลัยได้ก่อตั้งหลักสูตรคณะอาชีวศึกษา และ ได้เปลี่ยนชื่อเป็นคณะมนุษยศาสตร์ในปี พ.ศ. 2509 แบ่งเป็น 4 ภาควิชา หลักสูตรมี 258 หน่วยกิต และได้ปรับปรุงโครงสร้างหน่วยกิตของทุกคณะให้เท่ากันเหลือ 200 หน่วยกิต โดยเฉพาะ ในปี พ.ศ. 2526 ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรครั้งสำคัญเพื่อให้มีจำนวนหน่วยกิตที่สอดคล้องกับ เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของทบวงมหาวิทยาลัย และคณะมนุษยศาสตร์ ถูกแบ่งออกเป็น 2 คณะ คือ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ โดยหลักสูตรของคณะต่าง ๆ มี 150 หน่วย กิต แต่คณะครุศาสตร์มีหลักสูตร 150 หน่วยกิต³ โดยกำหนดให้คณะมนุษยศาสตร์รับผิดชอบจัด การศึกษาในด้านภาษา ประวัติศาสตร์ และจิตวิทยา ส่วนคณะสังคมศาสตร์รับผิดชอบจัดการศึกษา ในด้านสังคมศาสตร์⁴ ทั้งนี้ในปีการศึกษา 2527 ได้เริ่มมีการแนะแนวที่ชี้แจงและแนะนำรายละเอียด

¹ กองแผนงาน สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรม ราชูปถัมภ์, รายงานการประเมินผลแผนพัฒนามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 7 (พ.ศ.2535-2539), (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539), หน้า 1.

² มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์, หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2538, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2545), หน้า (ก).

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า (ก).

⁴ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, คู่มือแนะแนวการศึกษา ปี 2547 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, (กรุงเทพฯ : มหาจุฬาบรรณาการ, 2547), หน้า 1.

ของเนื้อหาวิชาในแต่ละวิชาเอกของแต่ละคณะ โดยการแนะนำจะดำเนินการใช้ห้องเรียนก่อนลงทะเบียน รวมทั้งการแนะนำเป็นรายบุคคล แต่การแนะนำยังคงขาดรูปแบบและวิธีการที่ชัดเจน และขาดเอกภาพซึ่งจะมีผลทำให้การเลือกเรียนยังไม่ประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวังทั้งของมหาวิทยาลัย คณะต่างๆ คณาจารย์ และนิสิตแต่ละรูปที่สามารถทำให้ผู้เรียนได้เรียนตามคาดหวัง และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามต้องการ

2.1.1 การแนะนำการศึกษาช่วงปี พ.ศ. 2526-2540

การแนะนำการศึกษาในช่วงนี้เป็นการแนะนำที่มีการชี้แจงแนะนำแก่นิสิตของแต่ละคณะว่าในแต่ละสาขาวิชาจะมีลักษณะรายวิชาเป็นอย่างไร และเนื้อหาโดยรวมเป็นอย่างไร ผู้ที่เลือกเรียนควรมีความถนัด และความรู้อย่างไรจึงจะเหมาะสม รวมทั้งความต้องการในการทำงานของนิสิตว่าต้องการไปทำงานในสาขาที่จบการศึกษาแล้วไปทำได้หรือไม่ ซึ่งการแนะนำการศึกษาตั้งแต่มีการปรับปรุงหลักสูตรและหน่วยกิตในปี พ.ศ. 2526 เริ่มมีความชัดเจนขึ้นตามโครงสร้างหลักสูตร ที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ถึงอย่างนั้นรูปแบบและวิธีการในการแนะนำยังคงใช้รูปแบบเดิม คือ ดำเนินการแนะนำในห้องเรียนก่อนลงทะเบียนแก่นิสิตชั้นปีที่ 2 ที่จะขึ้นเรียนในชั้นเรียนปีที่ 3 พร้อมกับให้เลือกสาขาวิชาหรือวิชาเอกที่เลือกเรียน ซึ่งเดิมก่อนปี พ.ศ. 2526 ไม่มีการให้เลือกเรียนวิชาเอกหรือสาขาวิชา เนื่องจากก่อนหน้านี้ไม่มีให้เลือกสาขา คือ ต้องเรียนทุกสาขาวิชาที่เปิดโดยคณะครุศาสตร์ จะต้องเรียนการบริหารการศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน วิชาหลักสูตร และวิธีการสอนสังคมศึกษา คณะสังคมศาสตร์จะต้องเรียนรัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาจะต้องเรียนด้านภาษาไทยและภาษาต่างประเทศประเทศประวัติศาสตร์ และจิตวิทยา

จากรูปแบบการแนะนำที่ต่างไปตามความจำเป็นของโครงสร้างหลักสูตรที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นจะต้องมีความชัดเจนในการแนะนำเนื่องจากนิสิตจะต้องเลือกเรียนในสาขาวิชาที่แตกต่างกันในปีที่ 3 หากการแนะนำไม่มีความชัดเจนและสามารถอธิบายถึงลักษณะของสาขาวิชาที่นิสิตจะต้องเลือกเรียนว่าสอดคล้องกับความรู้และความถนัดของแต่ละท่านได้ ก็จะทำให้ผลการเรียนไม่ประสบความสำเร็จ และไม่สามารถเพิ่มศักยภาพ ความรู้ความสามารถให้แก่ นิสิตได้ แต่หากนิสิตสามารถวิเคราะห์ความรู้ ความสามารถของตนเองและความรู้เนื้อหาของสาขาวิชาที่จะเลือกศึกษา พร้อมกับสามารถประยุกต์เอาความรู้ในวิชาการที่เลือกศึกษาในการดำเนินชีวิตและการทำงานในอนาคตได้ก็ย่อมจะทำให้ นิสิตได้เลือกเรียนในสาขาที่ตนถนัด มีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี ทำให้เกิดการเพิ่มพูนศักยภาพและทักษะของตนเองให้พัฒนาเพิ่มขึ้นอย่างเต็มศักยภาพ

ดังนั้นการแนะแนวทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยที่จัดทำโดยคณะต่างๆ จึงมีโอกาสด้อยประสิทธิภาพหรือไม่ประสบความสำเร็จสูงกว่าช่วงก่อนหน้านี้นี้ เนื่องจากก่อนปี พ.ศ. 2526 เรียนคลุมทุกสาขาวิชา ดังนั้นการแนะแนวที่ดำเนินการเพียงครั้งเดียวจึงมีโอกาที่ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนมากยิ่งขึ้น แม้ว่าในสังคมของมหาวิทยาลัยสงฆ์จะมีลักษณะเกือบและยึดหยุ่นสูงก็ตาม แต่โอกาสในการได้คำแนะนำปรึกษาจากคณาจารย์ย่อมจะมีได้น้อยเพราะขาดระบบการให้การแนะแนวทางการศึกษา ทำให้เกิดความไม่ทั่วถึงในการให้คำแนะนำและการปรึกษาทางการศึกษา การแก้ปัญหาในที่พักที่อาศัย ปัญหาการเรียน ปัญหาความเดือดร้อนในด้านต่างๆ และมหาวิทยาลัยที่มีการจัดหน่วยงานขึ้นมารองรับปัญหา ช่วยแก้ปัญหาและช่วยเหลือทางด้านทุนการศึกษาและที่อยู่อาศัย

จากการขาดระบบการแนะแนวทางการศึกษาซึ่งทำให้นิสิตจำนวนหนึ่งต้องสิ้นสุดสภาพการเป็นนิสิตโดยไม่จำเป็น เช่น การเสี่ยงการไปเกณฑ์ทหารซึ่งบางท่านก็ถูกคัดเลือกไปเป็นทหารเกณฑ์ ทำให้ต้องลาศึกษาพ้นสภาพการเป็นนิสิต การลงเรียนวิชาที่ตกโดยมีช่วงเวลาเรียนซ้ำซ้อนกันทำให้ต้องสอบตกซ้ำซาก การร่วมกิจกรรมหรือการปฏิบัติศาสนกิจมากจนไม่มีเวลาเข้าเรียนจนเกิดปัญหาทางการเรียนและสอบตกหรือผลการเรียนลดลง บางท่านมาเรียนในวิชาไม่ถนัดทำให้ผลการเรียนไม่ดี เช่น ไม่ถนัดหรือเก่งในวิชาภาษาอังกฤษแต่มาเลือกเรียนสาขาภาษาอังกฤษทำให้ความรู้ความเข้าใจในวิชาที่เรียนจึงมีไม่มาก ผลการเรียนจึงไม่ดีเท่าที่ควร ดังนั้นการแนะแนวเมื่อมีการแยกและเลือกเรียนวิชาเอกจึงจำเป็นต้องมีระบบในการแนะแนวและมีความสามารถในการแนะนำรายละเอียดในเนื้อหาสาขาวิชาที่เลือกเรียน การนำไปใช้ ความถนัด ความรู้ความสามารถของผู้เรียนและสาขาวิชาที่เลือกเรียนจึงจะทำให้ผู้เรียนได้ประโยชน์จากการศึกษาเล่าเรียน โดยมี การเรียนอย่างมีความสุข และนำไปใช้อย่างเต็มความสามารถ

2.1.2 การแนะแนวการศึกษาช่วงปี พ.ศ. 2540 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2547)

หลักจากที่มีการนำหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2526 ใช้มากกว่า 10 ปีประกอบกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมือง สังคม การศึกษาและวัฒนธรรม รวมทั้งต้องปรับให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของคณะกรรมการการศึกษาของคณะสงฆ์ พ.ศ. 2529 และเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของทบวงมหาวิทยาลัยที่ประกาศใช้ล่าสุด ดังนั้นคณะกรรมการการบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจึงแต่งตั้งคณะกรรมการ 3 คณะมาทำการยกร่างหลักสูตร ปรับปรุงแก้ไขตรวจสอบคุณภาพและหลักวิชาการ และตรวจสอบสาระสำนวนภาษา และจัดทำรหัสวิชาเพื่อนำเสนอให้คณะกรรมการบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยตรวจสอบ และจัดสัมมนาหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต จากนั้นจึงนำเสนอให้สภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพิจารณา และ

คณะกรรมการการศึกษาของคณะสงฆ์มีมติเห็นชอบอนุมัติหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2538 เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2538 เป็นหลักสูตรของมหาวิทยาลัยพาลงกรณราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งเป็นหลักสูตรหลักของหลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน¹

ในปี พ.ศ. 2540 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2540 กำหนดเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ มีฐานะเป็นนิติบุคคลกำหนดสถานภาพและวัตถุประสงค์ (ตามมาตรา 6) ดังนี้ “ให้เป็นสถานศึกษาและวิจัย มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา วิจัย ส่งเสริม และให้บริการทางพระพุทธศาสนา แก่พระภิกษุ สามเณร และคฤหัสถ์ รวมทั้งการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม” พ.ศ. 2540² นับเป็นความพยายามที่จะให้มีการตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่เริ่มขึ้นเมื่อ 40 ปีที่แล้วจึงประสบความสำเร็จเพราะความพยายามอย่างต่อเนื่องยาวนานของผู้บริหารมหาวิทยาลัยชุดแล้วชุดเล่า และความร่วมมือที่ได้รับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องซึ่งการได้รับพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยทำให้ได้รับการยอมรับสถานภาพของการเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญอีกครั้งหนึ่งของมหาวิทยาลัยแห่งนี้และก้าวต่อไป คือ การได้รับการยอมรับว่าเป็นมหาวิทยาลัยในระดับภูมิภาคและระดับโลกในที่สุด³

การเปลี่ยนแปลงการปรับปรุงหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2538 และการได้รับการโปรดเกล้าตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยทำให้เกิดการตื่นตัวอย่างมากในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงมีการกำหนดให้การแนะแนว มีการจัดทำโครงการแนะแนวการศึกษาให้แก่นิสิตชั้นปีที่ 2 ของทุกคณะซึ่งเริ่มมีการจัดขึ้นตั้งแต่ปีการศึกษา 2540 โดยมีการจัดทำคู่มือแนะแนวการศึกษา หรือเอกสารประกอบกิจกรรมการแนะแนวการศึกษา เพื่อใช้ในโครงการแนะแนวการศึกษาของแต่ละคณะ บางคณะมีการจัดทำ การเสวนาทางวิชาการในหัวข้อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับยุคสมัยและเสริมบรรยากาศการแนะแนวการศึกษา ดังนี้

¹ อ่างแล้ว, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์, หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2538, หน้า (ข).

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระพุทธศาสนาในประเทศไทย, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2547), หน้า 131.

³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พัฒนาการพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย งาน 50 ปี อุดมศึกษา มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2540), หน้า 31.

คณะพุทธศาสตร์ ซึ่งก่อตั้งและเปิดดำเนินการสอนระดับปริญญาตรีครั้งแรกเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2490 ปัจจุบันแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ภาควิชา 7 สาขาวิชาเอก และ 1 สาขาวิชาโท คือ ภาควิชาพุทธศาสนา วิชาเอกพระพุทธศาสนา วิชาเอกพระอภิธรรม วิชาเอกพระพุทธศาสนา หลักสูตรนานาชาติและวิชาโทโบราณคดี ภาควิชาบาลีและสันสกฤต วิชาเอกภาษาสันสกฤต วิชาเอกบาลีพุทธศาสตร์และวิชาเอกภาษาบาลี และภาควิชาศาสนาและปรัชญา วิชาเอกศาสนาและวิชาเอกปรัชญา ในการจัดโครงการแนะแนวมีการจัดทำเอกสารคู่มือแนะแนวการศึกษา ซึ่งกำหนดรายละเอียดการจัดทำโครงการแนะแนวการศึกษา ประวัติคณะพุทธศาสตร์ ราชานามผู้บริหาร กรรมการและคณาจารย์ภายในคณะ โครงสร้างหลักสูตร แนะนำการศึกษาต่อ แนะนำงาน และทุนการศึกษา ในการจัดดำเนินโครงการแนะแนว ดำเนินการประชุม การเปิดประชุม การอภิปรายพิเศษประกอบโครงการ การแนะแนวของหัวหน้าภาควิชา เป็นการแนะแนวเทคนิคการเลือกวิชาเอก และเปิดโอกาสให้นิสิตสอบถามปัญหา¹

คณะครุศาสตร์ ก่อตั้งเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2504 เป็นคณะที่สอง ปัจจุบันแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ภาควิชา 9 สาขาวิชา 1 หลักสูตรประกาศนียบัตร ภาควิชาปรัชญาธรรมและจริยศึกษา สาขาวิชาจริยศึกษา สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษาและการแนะแนว และสาขาวิชาการสอนพระพุทธศาสนา ภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ โรงเรียนและหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู และภาควิชาหลักสูตรและการสอนสาขาวิชาสังคมศึกษา สาขาวิชาการสอนภาษาไทย สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ และสาขาวิชาคณิตศาสตร์ ในการจัดทำโครงการแนะแนวมีการจัดทำ เอกสารคู่มือ นิสิตคณะครุศาสตร์ ซึ่งกำหนดรายละเอียดของการจัดทำโครงการแนะแนวการศึกษา ประวัติคณะครุศาสตร์ ทำเนียบคณบดี ทำเนียบเลขานุการคณะ คณะกรรมการประจำ เจ้าหน้าที่และคณาจารย์ภายในคณะ (บุคลากร) การจัดการศึกษาของคณะ หลักสูตรพุทธศาสตร์บัณฑิตในแต่ละภาคและแต่ละสาขาวิชา ในการดำเนินการแนะแนวการศึกษา ดำเนินการประชุม การเปิดประชุม การแนะแนวของหัวหน้าภาควิชา เป็นการแนะแนวรายละเอียดและเนื้อหาในแต่ละสาขาวิชา และแนะแนวงานที่จะทำเมื่อจบสาขาที่เลือก และเปิดโอกาสให้นิสิตซักถามปัญหา²

¹ อ่างแล้ว, คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, คู่มือแนะแนวการศึกษา คณะพุทธศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตร์บัณฑิต, หน้า 1-10.

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, คู่มือ นิสิตคณะครุศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีการศึกษา 2546, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณการ, 2547), หน้า 1-65.

คณะมนุษยศาสตร์ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2527 แยกออกมาจากคณะมานุษยศาสตร์ ปัจจุบันแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ภาควิชา 7 สาขาวิชา 2 วิชาโท คือ ภาควิชาภาษาไทย สาขาวิชาภาษาไทย สาขาวิชาวรรณคดีไทย วิชาโทภาษาลาว วิชาโทภาษาเขมร ภาควิชาภาษาต่างประเทศ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น และสาขาวิชาภาษาจีน และภาควิชาจิตวิทยา สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา และสาขาวิชาประวัติศาสตร์ ในการจัดทำโครงการแนะแนว มีการจัดทำเอกสารคู่มือแนะแนวการศึกษาคณะมนุษยศาสตร์ ซึ่งกำหนดรายละเอียดของการจัดทำโครงการแนะแนวการศึกษา ประวัติคณะมนุษยศาสตร์ ที่ปรึกษาคณะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ฝ่ายบริหารการศึกษา เจ้าหน้าที่และคณาจารย์ของคณะ บทความ แผนการศึกษาของคณะ ในการดำเนินการแนะแนวการศึกษา ดำเนินการประชุม การเปิดประชุม การแนะแนวของหัวหน้าภาควิชา เป็นการแนะแนวรายละเอียดเนื้อหาในแต่ละสาขาวิชา และแผนงานที่จะทำเมื่อจบสาขาที่เลือก และเปิดโอกาสให้นิสิตซักถามปัญหา¹

คณะสังคมศาสตร์ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2527 พร้อมกับคณะมนุษยศาสตร์ ปัจจุบันแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ภาควิชา 3 สาขาวิชา 2 วิชาเอก คือ ภาควิชารัฐศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิชาเอกการเมืองการปกครอง และวิชาเอกบริหารรัฐกิจ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ และภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ในการจัดทำโครงการแนะแนว มีการจัดทำ เอกสารประกอบกิจกรรมการแนะแนวการศึกษานิสิตคณะสังคมศาสตร์ ซึ่งกำหนดรายละเอียดของการจัดทำโครงการแนะแนวการศึกษา คณะกรรมการดำเนินงาน โครงการจัดกิจกรรมแนะแนวการศึกษา บทความเกร็ดความรู้ของแต่ละภาควิชา โครงสร้างหลักสูตรและรายวิชาในแต่ละสาขาวิชา สถิติพุทธศาสนบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ ในการดำเนินการแนะแนวการศึกษา ดำเนินการประชุม การเปิดประชุม การแนะแนวการศึกษาของหัวหน้าภาค เป็นการแนะแนวรายละเอียด เนื้อหาในแต่ละสาขาวิชา และแผนงานที่จะทำเมื่อจบสาขาวิชาที่เลือก และเปิดโอกาสให้นิสิตซักถามปัญหา เสวนาทางวิชาการประกอบโครงการ²

จากการที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีการกำหนดให้มีการดำเนินการแนะแนวอยู่ในโครงการของแต่ละคณะที่ชัดเจนทั้งรูปแบบและวิธีการ ซึ่งทำให้การแนะแนวการศึกษาเกิดประโยชน์แก่นิสิตและการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมากขึ้น เกิดผลสำเร็จต่อการศึกษาของนิสิตในแต่ละคณะของมหาวิทยาลัยมากขึ้น แต่ยังคงขาดเอกภาพในการจัดทำและ

¹ อ่างแล้ว, คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, คู่มือแนะแนวการศึกษา ปี 2547 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, หน้า 1-27.

² คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, เอกสารประกอบกิจกรรมการแนะแนวการศึกษานิสิตคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีการศึกษา 2546, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาบรรณาการ, 2547), หน้า 1-37.

แนวทางในการจัดการแนะแนวทางการศึกษาอย่างไม่เป็นทิศทางเดียวกัน รวมทั้งรูปแบบการจัดการแนะแนวจะมีรูปแบบใกล้เคียงกันแต่ยังมีความแตกต่างในรายละเอียด ในบางประเด็นที่สำคัญอยู่ เช่น โครงสร้างของเอกสารประกอบการแนะแนว โครงสร้างของการดำเนินการให้คำแนะนำ โดยเฉพาะการจัดเสวนาหรือการจัดสัมมนา อภิปราย ว่าควรดำเนินการอย่างไรในประเด็นใด ถึงแม้ว่าการจัดการแนะแนวในรูปแบบโครงการแนะแนวของคณะ และโดยผู้บริหารและหัวหน้าภาควิชาจะมีรูปแบบ วิธีการต่าง ๆ ที่เป็นเอกภาพในอนาคตข้างหน้า ในการแนะแนวการศึกษาของมหาวิทยาลัยยังไม่เป็นระบบและต่อเนื่องทั่วทั้งองค์การของมหาวิทยาลัย อีกทั้งการแนะแนวของมหาวิทยาลัย ในวิทยาเขตวิทยาลัย และห้องเรียน ก็ยังไม่ชัดเจนเช่นเดียวกับส่วนกลาง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาระบบการแนะแนวที่เหมาะสมที่จะต้องพัฒนาและศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการแนะแนวในวิธีการและแนวทางที่ดำเนินการมา

2.2 การบริหารจัดการแนะแนวการศึกษาที่เหมาะสม

การที่มนุษย์ต้องการแสวงหาตนเองว่าต้องการอะไร มีความรู้ความสามารถ ความถนัดทางด้านไหน เหมาะต่อการศึกษาด้านใด และเหมาะกับงานอะไร เพียงแค่การหาทักษะ ความรู้ความสามารถและศักยภาพของตนเองก็ทำให้เกิดปัญหาข้อคิดและต้องหาวิธีการช่วยเหลือแก่บุคคลต่างๆ เหล่านี้แล้ว ยิ่งปัจจุบันสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากซีกโลกหนึ่งไปยังอีกซีกโลกหนึ่งในเวลาอันรวดเร็ว ข่าวสารถ่ายทอดต่อถึงกันอย่างรวดเร็ว โรคภัยก็แพร่ระบาดจากภูมิภาคหนึ่งไปยังอีกภูมิภาคหนึ่งอย่างรวดเร็ว ความรู้และวิทยาการก็ถ่ายทอดและพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางรูปธรรมและนามธรรม ศิลปวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงตามสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วรอบด้านและรวดเร็วทำให้คนในสังคมต้องดิ้นรนและปรับเปลี่ยนตนเองให้สามารถอยู่ในสังคม เพื่อให้ตนเองมีความสุข รู้จักตนเอง รู้จักสิ่งแวดล้อม รู้จักพัฒนาศักยภาพของตนเอง สามารถนำศักยภาพตนเองมาใช้ประโยชน์ต่อตนเองและสังคม สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

การจะสามารถค้นพบตนเอง รู้จักตนเองว่ามีความถนัด มีความรู้ความสามารถในด้านใด มีศักยภาพมากน้อยเพียงใดในด้านต่างๆ และมีความชอบในการทำงานและการอาชีพด้านใดนั้นสามารถกระทำได้ด้วยตนเอง และดำเนินโดยกระบวนการแนะแนวโดยนักแนะแนวหรือที่ปรึกษา นอกจากนั้นการศึกษาสภาพปัญหาของสังคม สภาพแวดล้อมในด้านต่างๆ ของสังคม การเรียนรู้ และทำความเข้าใจในเรื่องที่จะต้องศึกษา การเรียนรู้ถึงงานและอาชีพที่จะต้องทำเมื่อจบการศึกษา เพื่อจะได้เลือกเรียน เลือกลงงาน เลือกใช้ชีวิตตามที่ตัวบุคคลหรือตนเองต้องการนั้นก็เช่นกัน สามารถ

กระทำได้ด้วยตนเอง และโดยผู้ให้การแนะนำในสังคมโดยทั่วไปคนที่สามารถค้นพบตนเอง รู้จักตนเองว่ามีความรู้ความสามารถและศักยภาพในด้านต่างๆ มากน้อยเพียงใด มีความชอบ ความถนัดในด้านใด ควรเรียนรู้หรือเลือกเรียนในด้านใดจึงจะเหมาะกับตนเอง และสามารถนำไปประกอบอาชีพการงานและดำเนินชีวิตประจำวันของตนเอง ได้อย่างมีความสุขนั้นมีจำนวนน้อยและหายาก ส่วนใหญ่คนเราต้องการเพื่อนพุดคุยเพื่อร่วมกันคิดร่วมกันแสวงหาและร่วมกันแก้ปัญหา เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมกับตนเองรวมทั้งหาสิ่งต่างๆ ที่อยู่ภายในตนเอง คนหรือมนุษย์จึงจำเป็นต้องการเพื่อนมาช่วยหาคำตอบในด้านต่าง ๆ ทั้งของตนเอง ของปัญหาที่เผชิญ ความรู้วิชาการ การศึกษา งานอาชีพนั้นก็คือ การแนะนำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยก็ต้องการแนะนำทางการศึกษา เพื่อทำให้นิสิตเองมีความรู้ ความเข้าใจตนเองว่าชอบอะไร ถนัดอะไร มีศักยภาพในด้านต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด ควรเลือกเรียนคณะไหน สาขาใด วิชาเอกใดจึงจะเหมาะสมกับความชอบ ความถนัดของตนเอง ทำให้เกิดการเพิ่มศักยภาพของตนเอง ได้อย่างเต็มศักยภาพ รวมทั้งจะต้องเลือกสาขาวิชาเอกอะไรจึงจะสอดคล้องกับงานที่ตนเองต้องการนำไปใช้ประโยชน์ และนำไปทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อตนเอง สังคม และพุทธศาสนา

ดังนั้นการแนะนำการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจึงเป็นความสำคัญ และมีความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดทำดำเนินการอย่างเป็นระบบและทั่วถึงแก่นิสิตทุกรูป/คน และครบทุกด้านจึงจะช่วยป้องกันปัญหาและส่งเสริมความสามารถของนิสิตในการพึ่งพาตนเองในการเลือกเรียน เลือกหนทางในการดำเนินชีวิตที่เกิดประโยชน์ต่อตนเองและการพัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ ได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองชอบ ตนเองถนัด เกิดการสะสมทักษะ สะสมความรู้ ความสามารถ ทำให้เกิดความพร้อมที่จะนำความรู้ความสามารถออกไปใช้ประโยชน์ทั้งในขณะที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย และเมื่อจบการศึกษาออกไปสู่สังคมให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและช่วยเป็นกำลังในการพัฒนาแก้ไขปัญหาดังกล่าว สังคม และพุทธศาสนา

2.2.1 พุทธศาสนากับการแนะนำ

การแนะนำมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ เพราะมนุษย์ทุกยุคทุกสมัยล้วนมีปัญหาด้วยกันทั้งนั้น จะเกิดจากถิ่นฐานใด ดินแดนใด ในยุคใดสมัยใด ชีวิตก็ล้วนมีปัญหา คนที่มีปัญญาก็แสวงหาหนทางที่จะช่วยเหลือกัน ต่อมาก็มีกลุ่มชนที่เรียกว่า นักบวชบ้าง ครูอาจารย์บ้าง รวมทั้งพ่อมดหมอผี แม้แต่หมอดูผู้ทำนายโชคชะตา ได้มาทำหน้าที่เกี่ยวกับการแนะนำมากบ้างน้อยบ้าง โดยเฉพาะในวงการศึกษาศสมัยใหม่ มีการแนะนำสั่งสมประสบการณ์ สืบทอดกันมาซึ่งการศึกษาศสมัยใหม่ของตะวันตกได้รับความนิยมแพร่หลายออกไปทั่วโลก มีบุคคลที่มีสติปัญญาช่วยกันคิดค้น ปรับปรุงพัฒนาการแนะนำนี้ให้ได้ผลดี ทำให้การแนะนำทางการศึกษาและวิทยาการสมัยใหม่มีระบบ

ระเบียบมีเนื้อหา และเทคนิคในการปฏิบัติมากมาย เป็นที่ยอมรับว่าการแนะนำของการศึกษาสมัยใหม่ได้ผลดี เนื่องจากผ่านการปฏิบัติ ทดสอบ ทดลอง ค้นคว้า ปรับปรุงมาเป็นเวลานาน

เมื่อพิจารณาในด้านพระพุทธศาสนาจัดได้ว่าเป็นศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการแนะนำที่มีหลักพื้นฐานของศาสนาที่ต้องการช่วยเหลือคน เริ่มตั้งแต่ทางด้านจิตใจที่ให้คำแนะนำ ซึ่งแนะนำให้คำสั่งสอนซึ่งเกี่ยวข้องกับการแนะนำ โดยหลักการแล้วพระพุทธศาสนากับการศึกษาศึกษาสมัยใหม่จะมีหลักการหลายอย่างในด้านการแนะนำคล้ายกัน แต่มีรายละเอียดที่การศึกษาศึกษาสมัยใหม่มีพัฒนาการไปมากกว่า เนื่องจากวงการศาสนายังใช้หลักการดั้งเดิมเป็นแนวความคิดใหญ่เป็นหลัก ส่วนรายละเอียดในทางปฏิบัติ อาทิ เทคนิคต่าง ๆ ที่ประยุกต์ให้เหมาะกับกาลสมัยอาจจะหาได้น้อย ทั้งนี้กิจการพระพุทธศาสนาในด้านการศึกษาที่ผ่านมาในช่วงที่มีการนำวัดออกจากโรงเรียนค่อนข้างชะงักงันซึ่งหากมีการช่วยกันคิดช่วยกันศึกษาช่วยขยายสติปัญญาในการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการแนะนำให้ได้ผลดียิ่งขึ้น¹

การแนะนำคือการช่วยให้พึ่งพาตนเองได้ ในทางพระพุทธศาสนามีหลักการจากพุทธภาษิตที่ว่า “อตุตา หิ อตุตโน นาโถ” แปลว่า ตนแลเป็นที่พึ่งของตน ซึ่งคนในสังคมไทยทุกคนได้ยินดีพึ่งด้วยกันทั้งนั้น แสดงว่าโดยหลักการเบื้องต้น ชีวิตที่ตนนั้นต้องเป็นชีวิตที่พึ่งตนเองได้ กล่าวคือชีวิตที่พึ่งตนเองได้มากเต็มที่ ชีวิตนั้นก็เป็ชีวิตที่ดีงาม เป็นชีวิตที่สมบูรณ์เมื่อสามารถพึ่งตนเองได้ก็สามารถขยายออกไปช่วยเหลือผู้อื่นได้ ในทางพระพุทธศาสนาถือหลักการพึ่งตนเองเป็นสิ่งสำคัญเป็นคุณค่าของพระพุทธศาสนาซึ่งอยู่ที่การช่วยให้มนุษย์พึ่งตนเองได้ อย่างพระรัตนตรัยจะเห็นได้ชัดว่าเป็นหลักของการพึ่งตนเอง ดังในการกล่าวไตรสรณคมณ์ คือ ถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะว่า “พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ” ข้าพเจ้าขอถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะ “ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ” ข้าพเจ้าขอถึงพระธรรมเป็นสรณะ “สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ” ข้าพเจ้าขอถึงพระสงฆ์เป็นสรณะ คำว่า “สรณะ” แปลว่า เป็นที่พึ่ง ซึ่ง คำว่าที่พึ่งในที่นี้หมายความว่า ท่านมาช่วยแนะนำนั่นเอง คือ ช่วยแนะนำบอกกล่าวให้เรารู้จักพึ่งตนเอง หมายถึง ผู้ชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิต

หลักการพระพุทธศาสนาสนับสนุนทัศนะว่าพระพุทธศาสนาเป็นการแนะนำเพราะพระพุทธเจ้าเป็นผู้ค้นพบทาง กล่าวคือ พระพุทธเจ้าเป็นผู้ค้นพบทางดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง เมื่อพบแล้วนำเอามาเปิดเผย มาชี้แนะแนะนำ บอกทางให้แก่ผู้อื่น ดังที่พระพุทธองค์ตรัสว่า “อภฺขตาโร ตถาคตา” ตถาคตเป็นเพียงผู้บอก คือชี้ทางให้ “ตุมฺเหหิ กิจจํ อาตปฺปิ” ส่วนตัวการกระทำนั้น เป็นเรื่องที่ท่านต้องเพียรพยายามเอาเอง เมื่อท่านชี้แนวทางให้แล้ว การปฏิบัติให้สำเร็จต้องทำด้วยตนเอง คือนำเอาธรรมนั้นมาปฏิบัติ ธรรมนั้นเป็นเรื่องของการที่ต้องเข้าใจด้วยปัญญาให้เข้าใจแล้วปฏิบัติ

¹ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), *พุทธศาสนกับการแนะนำ*, (กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม, 2543), หน้า 3.

ตามนั้นโดยธรรมเป็นผู้ชี้แนวทาง เมื่อพระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้วก็มีธรรมไว้เป็นหลัก แต่หากไม่มีใครเป็นผู้ช่วยอธิบายชี้แจง ไม่มีผู้ที่จะมาถ่ายทอดธรรมก็จะเงียบหายไปไม่มาถึงพุทธศาสนิกชนในปัจจุบัน จึงต้องมีพระสงฆ์ทำหน้าที่ถ่ายทอดชี้แนะแนวทางต่อมา¹

นั่นแสดงว่า พระรัตนตรัยมีหน้าที่หลักคือ ชี้แนะแนวทางอันเป็นเรื่องที่เข้ากับวิชาการแนะแนวโดยหลักการคือ ช่วยให้นักฟังตนเองได้ “อดตา หิ อดตโน นาโถ” คนต้องเป็นที่ฟังของตน โดยทั่วไปคนทั้งหลายยังช่วยตนเองไม่ได้เต็มที่หรือมีระดับแห่งการฟังตนเองที่ยังไม่สมบูรณ์ จึงต้องการผู้มาช่วยแนะแนวเพื่อช่วยตัวเองได้ในระดับสูงยิ่งขึ้น เมื่อฟังตนเองไม่ได้ก็ต้องมีผู้ช่วยให้ฟังตนเองได้ การช่วยคนให้ฟังตนเองได้คือหน้าที่ของการแนะแนว

องค์ประกอบหรือคุณสมบัติของการทำให้ฟังตัวเองได้นั้น มีองค์ประกอบต่างๆ มากมาย ได้แก่ การรู้จักตัวเองตามที่เป็นจริง รู้จักสิ่งทั้งหลายที่อยู่รอบตัวตามที่เป็นจริงซึ่งมีทั้งสังคม ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมรวมทั้งสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ประดิษฐ์คิดค้นขึ้น รู้จักคิดด้วยตนเอง รู้จักเลือกรู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง เพื่อดำเนินชีวิตของตนเอง รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเองซึ่งมีหลายชั้นหลายระดับ ยากมาก ยากน้อย ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาตนเองให้สามารถแก้ปัญหาได้มากขึ้นทำให้รู้จักปรับปรุงตนเอง พัฒนาตนเองต่อไป

ธรรมชาติของมนุษย์และกระบวนการการศึกษา ต้องเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์เพื่อให้เกิดการจัดการแนะแนวตามกระบวนการศึกษาที่สอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์ ทั้งนี้ พระพุทธศาสนามองความจริงว่าเป็นไปตามธรรมชาติของธรรมชาติตามกระบวนการแห่งเหตุปัจจัย เป็นไปโดยความสัมพันธ์แห่งเหตุผล พระพุทธเจ้าจะเกิดขึ้นหรือไม่ก็ตาม พระสังฆธรรมก็เป็นความจริงดังที่ปรากฏอยู่แล้ว เช่น ไตรลักษณ์ อันเป็นธรรมชาติที่สิ่งทั้งหลายที่เกิดจากเหตุปัจจัยล้วนไม่เที่ยง ไม่คงที่ เป็นอนิจจัง สิ่งทั้งหลายที่เกิดจากเหตุปัจจัย ถูกปัจจัยปรุงแต่ง ล้วนคงทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ เป็นทุกข์ และสิ่งทั้งหลายทั้งปวงไม่เป็นตัวของมันเอง ตั้งอยู่โดยอาการที่สัมพันธ์กับสิ่งอื่น มีความเป็นไปของมัน โดยสัมพันธ์กับสิ่งเหล่านั้น เป็นไปตามเหตุปัจจัย เป็นอนัตตาที่ไม่เป็นตัวของมันเอง อันนี้เป็นความจริงที่เป็นธรรมดาไม่เกี่ยวกับพระพุทธเจ้าจะเกิดขึ้นหรือไม่ หรือกฎปฏิจาสัมปบาทก็เช่นกัน พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้แบบเดียวกันว่า พระพุทธเจ้าจะอุบัติขึ้นหรือไม่ก็ตาม กฎธรรมดาที่ว่า เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนั้นจึงเกิด สิ่งนั้นจึงเกิด เมื่อสิ่งนั้นดับ สิ่งนี้จึงดับ เช่น เพราะอวิชชาเป็นปัจจัยจึงเกิดสังขาร เพราะสังขารเป็นปัจจัยจึงเกิดวิญญาณ เป็นต้น อันเป็นการมองความจริง หรือสังฆธรรมตามแนวทางของพระพุทธศาสนา²

¹ อ่างแก้ว, พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธศาสนกับการแนะแนว, หน้า 7.

² อ่างแก้ว, พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธศาสนกับการแนะแนว, หน้า 11.

แต่มนุษย์นั้นเกิดมาพร้อมกับความไม่รู้ ไม่เข้าใจต่อสิ่งทั้งหลาย ไม่รู้จักโลกไม่รู้จักชีวิต เป็นอวิชชา เมื่อไม่รู้มนุษย์จึงปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายไม่ถูกต้อง จึงเกิดความติดขัด เกิดความบีบคั้น เนื่องจากสิ่งเหล่านั้นไม่เป็นไปตามที่ต้องการ เป็นปัญหา เป็นทุกข์ คือ ชีวิตเกิดมาพร้อมอวิชชา เมื่อปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายไม่ถูกต้อง เพราะมีอวิชชาจึงเกิดความติดขัดบีบคั้นเป็นปัญหา เกิดความทุกข์

เมื่อเกิดปัญหาติดขัด แต่ชีวิตต้องดำรงต่อไปด้วยการกระทำที่ไม่รู้วิธีแก้ปัญหาลักษณะ ถูกต้อง ด้วยความทะยานอยากดิ้นรน ความอยากเป็นพื้นฐานที่ต้องการมีชีวิตอยู่รอด จึงโยงไป ลู่ความอยากสนองความต้องการของประสาทสัมผัสอันเป็นความอยากเสพ และเอาความอยากเป็นตัวนำดิ้นรนไปทะยานไปตามความอยากสุดแต่ความอยากจะพาไป ยิ่งดิ้นรนทำไปตามความอยาก ยิ่งก่อให้เกิดปัญหาเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะได้ผลสำเร็จถูกต้องก็โดยบังเอิญ การเอาความอยากเป็นตัวนำชีวิตยิ่งก่อให้เกิดปัญหาซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ความอยากเป็นตัวนำเรียกว่า ตัณหา ความอยากย่อมทำให้เกิดความยึดมั่นว่าสิ่งทั้งหลายต้องเป็นอย่างที่อยาก ต้องทำให้ได้อย่างที่อยาก ความยึดถือสำคัญมั่นหมาย เรียกว่า อุปาทาน การนำเอาตัณหาและอุปาทานเป็นตัวนำทางชีวิตยิ่งทำให้เกิดปัญหาหนักมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นการแก้ปัญหาก็ถูก ต้องมีความรู้และปฏิบัติด้วยความรู้ คือ ต้องสร้างความรู้ สร้างปัญญา อันเป็นความรู้ความเข้าใจสิ่งทั้งหลายถูกต้องตามความเป็นจริง คือ เข้าใจชีวิตของตัวเอง เข้าใจสิ่งทั้งหลายที่แวดล้อมอยู่ ทั้งสังคมและธรรมชาติภายนอก พร้อมกับการปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายอย่างถูกต้อง จึงจะแก้ปัญหาก็แก้ปัญหานั้น อันเป็นการใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาคับทุกข์ การพัฒนาปัญญาของคนจะต้องพัฒนาตัวผู้นั้นเองซึ่งจะต้องอาศัยความอดทน ความขยันหมั่นเพียร จิตใจที่สงบมั่นคง รู้จักแสวงหาความรู้ รู้จักคิด มีระเบียบในการคิด ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาตัวเองให้เกิดปัญญา คือ การศึกษา มนุษย์และสัตว์เป็นที่ฝึกฝนได้พัฒนาได้ คือ มนุษย์มีศักยภาพที่จะพัฒนา จึงสามารถวางหลักการและกระบวนการศึกษาเพื่อพัฒนาหรือทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้ เมื่อพัฒนาตนเองให้มีปัญญาย่อมจะทำให้มีความรู้ความเข้าใจต่อสิ่งทั้งหลายถูกต้องตามความเป็นจริง รู้กฎเกณฑ์ของธรรมชาติ สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง ย่อมจะสามารถแก้ปัญหาคับทุกข์ได้ อันไปสู่ภาวะแห่งการไร้ปัญหา ไร้ทุกข์

พระพุทธเจ้าทรงประกาศ อสภิวาจา ว่าเราเป็นเลิศแห่งโลก อันหมายถึง จักรวาล ถือเป็นการประกาศอิสรภาพให้แก่มนุษย์ เปลี่ยนจากการพึ่งพาบวงสรวง อ้อนวอนให้เทพเจ้าบันดาล มาเป็นการพัฒนาตนเอง ฝึกฝนปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น พัฒนาให้สูงขึ้น จนถึงที่สุด ย่อมเป็นที่นอบน้อม บูชา และนมัสการจากเทพและพรหม ดังคำกล่าวที่ว่า “ทนต์ เสฏฐิ มนุสเสฏฐ” แปลว่า ในหมู่มนุษย์นั้น ผู้ที่ฝึกแล้วหรือพัฒนาตนแล้ว เป็นผู้ประเสริฐที่สุดซึ่งเป็นหลักสำคัญของ

พระพุทธศาสนาที่เน้นเรื่องการพัฒนาตนเอง โดยให้ความมั่นใจในศักยภาพของมนุษย์ว่าสามารถพัฒนาได้¹

ในทางพระพุทธศาสนามีความเชื่อหรือ**ศรัทธา**ว่าทุกคนมีสิทธิที่จะปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้าได้ด้วยการบำเพ็ญบารมี คือ พัฒนาตนเองขึ้นตามลำดับให้มีคุณสมบัติขั้นนั้นอย่างสมบูรณ์จนเกิดปัญญา ตรัสรู้สังขารมรรคทัรรอบ อันเป็น **ตถาคตโพธิสัทธา** ที่ให้มนุษย์เชื่อว่าปัญญาทำให้มนุษย์ตรัสรู้เป็นพุทธได้ ดังมีพระพุทธเจ้าเป็นแบบอย่างในการพัฒนาตนเองอย่างสูงสุด เป็นผู้หลุดพ้นจากขอบเขตความบีบคั้นจำกัด เมื่อมนุษย์มั่นใจในศักยภาพของตน สำนึกในการพัฒนาตน ลงมือในการพัฒนาด้วยแรงจูงใจ ด้วยการใฝ่รู้ความจริงมีความปรารถนาไปสู่ความดีงามสร้างสรรค์ อันเป็นความกระตือรือร้นชวนขวยแรงลงมือทำ มองเห็นความสำคัญของกาลเวลา ไม่ปล่อยให้ผ่านไปโดยไม่ปรับปรุงแก้ไขให้กระแสนของการเปลี่ยนแปลง ความไม่เที่ยง ดำเนินไปในทางที่ดีงาม เกิดประโยชน์ คือ **ความไม่ประมาท** สุกท้ายตัวจัดสรรและควบคุม คือ **ความมีวินัย** ซึ่งเป็นการจัดระเบียบชีวิตของตนและระเบียบการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม เป็นการจัดสรรจังหวะและโอกาสว่าควรจะทำอย่างไร เพื่อให้เกิดความสะดวกในการทำสิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้น รวมทั้งรู้จักควบคุมกาย วาจา และพฤติกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับลำดับจังหวะและโอกาสที่จัดสรรไว้ ทำให้เกิดการควบคุมองค์ประกอบต่าง ๆ ให้มีโอกาสทำหน้าที่และส่งผลต่อการพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่โดยความมีวินัย คือ การมีศีลธรรมและคนมีวินัย คือ **คนมีศีล**

วงจรถิ่นหาหรือวงจรแห่งทุกข์ เริ่มด้วย **อวิชชา** คือ ความไม่รู้ทำให้ปฏิบัติในวิถีของความไม่รู้ เกิดความทะยานพล่านไปในความอยาก คือ **ตัณหา** ได้แต่คืนรนเพื่อให้อยู่รอด และได้เสพสนองประสาทสัมผัสจึงเกิดการบีบคั้นเป็นปัญหา เป็น**ทุกข์** จึงวนเวียนอยู่ในความคืนรนทะยานไปในวิถีทางของอวิชชา และตัณหาอย่างเดิมจนเกิดการสะสมปัญหาและว้าววนอยู่ในความทุกข์เรื่อยไป

กระบวนการแก้ปัญหามีแกนกลางอยู่ที่ปัญญา มีจุดเริ่มต้นที่บุคคล มีความใฝ่ปัญญา อันเป็น**ฉันทะ** คือ ความใฝ่รู้ความจริง และปรารถนาจะนำชีวิตให้ดีขึ้น จึงสืบสาวหาความรู้ในเหตุปัจจัยของสิ่งทั้งหลายที่สัมพันธ์อิงอาศัยกัน แล้วดำเนินชีวิตและปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายให้ถูกต้องตามความจริง อันเป็นการแก้ปัญหาคือ**และพ้นจากทุกข์**²

ประสบการณ์ เป็นสิ่งที่คนได้รับซึ่งเข้ามาทางทวารหรืออายตนะหรืออินทรีย์ ที่ทำหน้าที่รับรู้ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย เมื่อรับรู้ก็นำมาอยู่ในใจ ระลึกขึ้นมาเป็นความจำ เป็น

¹ อ่างแก้ว, พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธศาสนกับการแนะแนว**, หน้า 19.

² อ่างแก้ว, พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธศาสนกับการแนะแนว**, หน้า 26.

ประสบการณ์เก่า ตลอดจนประสบการณ์ทางใจในขณะนั้น เช่น ความรู้สึกรัก รู้สึกซึ้ง รู้สึกเกลียด รู้สึกเครียด เป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นหรือเป็นสิ่งที่เข้ามาให้รับรู้ เรียกว่า **อารมณ์** สิ่งเข้ามาทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย และปรากฏในใจ เรียกว่า รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ และ ธรรมารมณ์ หรือสิ่งที่ได้เห็น ได้ยิน ได้รู้ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้มีอยู่ 2 ประเภท คือ ประเภททำให้รู้สึกสบายใจ ถูกใจ ประเภทที่ไม่สบายใจ ไม่ถูกใจ รวมทั้งประเภทที่อยู่กึ่งกลางระหว่างสองประเภทนี้ เรียกว่า เฉยๆ หากอยู่ในประเภทเพลินๆ จัดเป็นบวกสบายใจ แต่โดยปกติจะมีสบายใจกับไม่สบายใจ ถูกใจกับไม่ถูกใจซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อมีประสบการณ์เข้ามาจะทำให้เกิดผลกับคน (มนุษย์) ในคุณสมบัติใดคุณสมบัติหนึ่งติดมาด้วยเสมอ ปฏิบัติหรือทำที่ต่อการตอบสนองประสบการณ์ที่เข้ามา คือ หากถูกใจสบายใจก็ชอบใจ หากไม่สบายใจไม่ถูกใจก็ไม่ชอบหรือเกลียด หรือทางพระเรียกว่า ถูกใจก็ยินดี ไม่ถูกใจก็ยินร้าย ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อมนุษย์เอาความอยากเป็นตัวนำโดยปฏิบัติชาตินี้จะแน่นหนายิ่งขึ้น เนื่องจากการเกิดซ้ำแล้วซ้ำอีกอย่างสอดคล้องกัน ความยินดียินร้ายหรือความชอบใจไม่ชอบใจ เรียกว่า **เป็นความคิดปรุงแต่ง** เมื่อมีการคิดปรุงแต่งก็แสดงออกมาเป็นการพูด การทำซึ่งจะทำให้เกิดปัญญา อันเป็นที่เปลี่ยนแปลงไปจากการยินดียินร้าย ไปเป็น**ทำที่ของการเรียนรู้** คนเราจะเริ่มพัฒนาปัญญาเมื่อเริ่มเปลี่ยนแปลง ทำที่ต่อประสบการณ์ เนื่องจากคนจะมีจิตสำนึกในการศึกษาพัฒนาตน จะทำให้ทำที่ต่อประสบการณ์ เนื่องจากคนจะมีจิตสำนึกในการศึกษาพัฒนาตน จะทำให้ทำที่ต่อประสบการณ์ก็เปลี่ยนแปลงไป และสิ่งที่ประสบการณ์เข้ามาจะเปลี่ยนเป็นข้อมูลของความรู้ แทนสิ่งที่ถูกใจ ไม่ถูกใจ ข้อมูลที่ได้รับจะถูกนำมาใช้ในการฝึกฝนพัฒนาตนเองหรือทำให้เกิดประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา การมองสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริงว่าสิ่งที่ประสบพบเห็นเป็นมาอย่างไร มีเหตุปัจจัยส่งทอดมาอย่างไร มีความเชื่อมโยง สัมพันธ์กันอย่างไร ซึ่งการปฏิบัติเช่นนี้จะทำให้ปัญญาเดินหน้าไป ดังนั้นการมองด้วยการเรียนรู้จะได้ปัญญา ได้ความรู้ ได้ข้อมูลเป็นการมองตามความเป็นจริง ซึ่งเป็นทำที่ต่อประสบการณ์ที่พึงกระทำ อันเป็นพื้นฐานเบื้องต้น เป็นจุดนำไปสู่การศึกษาและพัฒนาตนเอง¹

การแนะแนวเป็นหน้าที่ของปัจจัยภายนอก เมื่อกล่าวถึงองค์ประกอบของกระบวนการพัฒนาตนเองหรือการศึกษาของมนุษย์ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์ให้เกิดการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้เป็นปัจจัยภายในตัวมนุษย์ หากปัจจัยภายในอันได้แก่ ศักยภาพของตนเอง จิตสำนึกในการพัฒนาตน ความรู้จักคิดเป็น เหล่านี้ไม่ทำงานก็ต้องอาศัยปัจจัยภายนอกมาช่วยกระตุ้น นั่นคือ การแนะแนวจะมีบทบาทมาช่วยในการกระตุ้น และต้องอาศัยบุคคลผู้ทำหน้าที่แนะแนวในการทำหน้าที่กระตุ้นปัจจัยภายในให้ทำงาน ปัจจัยภายนอกที่มาช่วยกระตุ้น

¹ อ่างแก้ว, พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธศาสนกับการแนะแนว, หน้า 30.

เรียกว่า **กัลยาณมิตร** ปัจจัยภายในประกอบด้วย 6 อย่าง โดยโยงไปสู่การแก้ปัญหาโดยตรง คือ โยนิโสมนสิการ แปลว่า การทำในใจโดยแยบคาย ซึ่งเป็นการรู้จักคิดหรือคิดเป็น ซึ่งเป็นปัจจัยเด่นคู่กับกัลยาณมิตร นั่นคือ กัลยาณมิตรควรจะช่วยกระตุ้นโยนิโสมนสิการให้เกิดขึ้น เมื่อคนรู้จักคิดหรือคิดเป็นก็จะเกิดปัญญา และแก้ปัญหาได้ถูกต้อง หากนิสิตหรือผู้เรียนเกิดปัญหา สิ่งที่ผู้ให้การแนะนำจะต้องคำนึงถึงคือ ควรตรวจสอบนิสิตว่า ขาดอะไร เพื่อช่วยแนะนำให้เกิดการพัฒนา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนหรือนิสิตไปสู่จุดหมายซึ่งผู้รับการแนะนำสามารถสร้างขึ้นในการพัฒนาตนเองของนิสิต คือ

1. **ท่าทีที่ถูกต้องต่อประสบการณ์ทั้งหลาย** ได้แก่ การมองสิ่งทั้งหลายเป็นการเรียนรู้ เมื่อพบกับประสบการณ์ให้มองตามที่มันเป็น รู้ตามที่มันเป็น คือ ยถาภูตญาณ ซึ่งเป็นการรู้ความเป็นไปตามกระบวนการของเหตุปัจจัยอันเป็นการมีท่าทีหรือเจตคติที่ถูกต้อง แต่ถ้าหากมองตามที่คิด หรือตามที่อยากให้เป็นก็จะรู้ตามที่อยากให้เป็น แทนที่จะแก้ปัญหา กลับยิ่งทำให้เกิดปัญหามากขึ้นซึ่งจะต้องเปลี่ยนท่าทีให้ได้ก่อน

2. **มั่นใจในศักยภาพของมนุษย์ที่มีอยู่ในตน** จะต้องพิจารณาว่าผู้รับการแนะนำมีความมั่นใจในตัวเองหรือไม่ จะต้องสร้างหรือทำให้เห็นว่าตนเองนั้นพัฒนาได้

3. **จิตสำนึกในการพัฒนาปรับปรุงตนเอง** เป็นจิตสำนึกที่จะทำให้เอาใจใส่ในการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ นับตั้งแต่การเอาใจใส่ในการเรียนรู้ แต่ถ้าไม่มีจิตสำนึกในการที่จะพัฒนาตนเองหรือไม่มีจิตสำนึกในการศึกษาจะทำให้ นิสิตหรือผู้รับการแนะนำไม่เอาใจใส่ในการพัฒนาตนเอง จึงต้องสำรวจเพื่อสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาปรับปรุงตนเองให้มีเกิดขึ้นในตัวผู้รับการแนะนำ

4. **แรงจูงใจที่เอื้อต่อการพัฒนาตนเอง** จะต้องสำรวจว่า นิสิตเป็นผู้มีความใฝ่รู้ ใฝ่สร้างสรรค์ ใฝ่ความจริง ใฝ่ความดี ใฝ่ปัญญาหรือไม่ หากไม่มีจะต้องสร้างให้เกิด

5. **จิตสำนึกต่อเวลาและการเปลี่ยนแปลง** เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความกระตือรือร้น เร่งรัดตัวเองในการทำหน้าที่การงานให้สำเร็จลุล่วง รู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์และเอาใจใส่จริงจัง ในการที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเอง คือ ความไม่ประมาทซึ่งจะต้องสำรวจและสร้างให้เกิดขึ้น เพื่อเป็นตัวเร่งในการพัฒนาตนเอง

6. **ความรู้จักคิด รู้จักพิจารณา** เป็นการคิดตามแนวทางความสัมพันธ์เหตุปัจจัย หรือตามแนวทางของความเป็นเหตุเป็นผล เมื่อมีประสบการณ์หรือตกอยู่ในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง จะเกิดการคิดก่อนว่าสิ่งนี้คืออะไร มีคุณมีโทษอย่างไร คิดสืบสาวค้นหาเหตุของสิ่งนั้น เหตุปัจจัยเป็นอย่างไร ซึ่งเป็นการคิดอย่างมีกระบวนการ แต่ถ้าคิดอย่างไม่เป็นกระบวนการหรือไม่คิดเลยปล่อยให้ถูกประสบการณ์เป็นตัวนำพาไปเลยก็จะเกิดปัญหา

การคิดเป็นนั้นมีหลายอย่าง ได้แก่ คิดสืบสาวตามเหตุปัจจัย คิดในแง่รู้จักคุณรู้จักโทษ ตามที่เป็นจริง มองและคิดในแง่ที่จะทำให้สิ่งนั้นเป็นคุณเป็นประโยชน์แก่ชีวิตของตน ทั้งนี้การมองในสิ่งเดียวกันของคนต่างกันจะมองสิ่งนั้นต่างกันตามพื้นฐานภูมิหลัง ประสบการณ์ที่สะสมมาซึ่งการคิดหรือกระบวนการคิดของคนนั้นเป็นตัวกำหนดที่สำคัญในมองการคิด แม้แต่คนเดียวกันต่างเวลาต่างโอกาสก็ยังคงคิดไม่เหมือนกัน เมื่อพบประสบการณ์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งในเวลาหนึ่ง จะคิดนึกรู้สึกไปอย่างหนึ่ง พอเวลาผ่านไปอีกระยะหนึ่งเห็นสิ่งเดียวกันนั้นกลับคิดนึกรู้สึกไปอย่างหนึ่ง พอเวลาผ่านไปอีกระยะหนึ่งเห็นสิ่งเดียวกันนั้นกลับคิดนึกรู้สึกไปอีกอย่างหนึ่ง คือ สมัยหนึ่งชอบ สมัยหนึ่งชัง ทั้งที่สิ่งนั้นยังเป็นอย่างนั้นอยู่ แต่คนนั้นมีกระบวนการคิดเป็นตัวกำหนดเป็นปัจจัยในการคิดที่ต่างไป หากมีโยนิโสมนสิการก็จะเริ่มจากท่าทีการมองสิ่งทั้งหลายตามที่เป็น มีการสืบสาวหาเหตุปัจจัย หรือก่อให้เกิดเกื้อกูลต่อจิตใจและเกิดประโยชน์

การแนะนำจะทำให้คนรู้จักคิด คิดในทางที่ทำให้เกิดความรู้และผลดี คือ มองในแง่ของความรู้ และคิดในทางที่ทำให้เห็นความจริง ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจถูกต้อง ทำให้เกิดการปฏิบัติถูกต้อง และคิดในทางที่ทำให้เกิดผลดีแก่ชีวิตของตนเองและผลดีต่อสังคม ในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ ตัวอย่างเช่น การมองเห็นคนหิวโซ เนื้อตัวมอมแมม หากคิดโดยมีโยนิโสมนสิการทำให้เกิดความสงสาร อยากช่วยเหลือ เกิดความเมตตากรุณา ใจก็จะสบายพร้อมกับมองในทางแก้ปัญหา เกื้อกูลต่อกันทำให้อยู่ร่วมกันด้วยดีในสังคม แต่หากคิดในทางรู้สึกรังเกียจเหยียดหยาม ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อจิตใจต่อชีวิตและต่อสังคม มีแต่ก่อให้เกิดโทษ หากสิ่งทั้งหลายที่เกิดขึ้นปรากฏแก่คนที่รู้จักคิดและคิดเป็นย่อมจะมีความหมายไปในทางที่ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจตามที่เป็นจริง และทำให้เกิดความดีงาม¹

ส่วนเชื่อมระหว่างองค์ประกอบภายในกับความเป็นไปภายนอก เป็นพฤติกรรมที่ปรากฏให้เห็นได้ คือ ความมีวินัยในชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคม การมีวินัย คือ การจัดระเบียบชีวิตของตนให้มีลำดับ มีจังหวะในความเป็นอยู่และทำางานต่างๆ โดยเฉพาะกิจกรรมประจำวัน ได้แก่ การจัดลำดับเวลา และทำเป็นเวลา เป็นต้น ทำให้การดำเนินชีวิตไม่สับสน มีช่องมีจังหวะ และมีโอกาสที่จะทำสิ่งต่างๆ ได้มากขึ้น วินัยในแง่ที่กว้างขึ้น คือ การรักษาระเบียบในการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยการรักษากฎเกณฑ์ และกติกาของหมู่คณะและแบบแผนของสังคมส่วนรวม ทำให้ไม่เบียดเบียนกันไม่ล่วงละเมิด ไม่เอาเปรียบกัน ทำให้การดำเนินชีวิตของตนและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้รับความสะดวก คล่องตัว ตามวัตถุประสงค์ตามกฎเกณฑ์และกติกา โดยไม่เกิดการหวาดระแวง กลั่นแกล้ง บีบบังคับ และขัดขวางกัน ทั้งนี้คนมีวินัยจะมีโอกาสในการดำเนินชีวิตที่ดีงาม และพัฒนา

¹ อ่างแก้ว, พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธศาสนกับการแนะนำ, หน้า 43.

ตนเองได้สะดวกได้มาก เพราะสภาพชีวิตของคุณและสังคมมีระเบียบเรียบร้อยที่ช่วยเอื้ออำนวย เป็นผู้รักษาประโยชน์ของคุณและช่วยรักษาประโยชน์ร่วมกันของสังคม แต่หากขาดวินัยหรือความไม่มีศีล ชีวิตจะสับสน สังคมจะวุ่นวาย ทำลายโอกาสในการดำเนินชีวิตที่ดีงามและโอกาสในการพัฒนาตนเอง ขาดการควบคุมกายวาจา และพฤติกรรมเกิดภัยอันตรายต่อตนเองและสังคม เป็นอุปสรรคต่อการแก้ปัญหาและการพัฒนาของมนุษย์และสังคม

ผู้รับการแนะนำตรวจสอบตนเองและผู้ให้การแนะนำช่วยในการสำรวจมี 3 ช่วง คือ ช่วงรับเข้า เป็นช่วงที่รับประสบการณ์เข้ามาซึ่งจะต้องมีทำที่ต่อประสบการณ์ทั้งหลายในลักษณะที่เป็นการเรียนรู้ให้ได้ข้อมูลของความรู้ด้วยการมองเห็นเป็น เมื่อเกิดการรับรู้ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย และทางใจ ไม่ใช้มองตามที่อยากให้เป็นหรือคิดให้มันเป็น ไม่มีอคติ ไม่ให้ความโลภ ความโกรธ ความหลงเข้าครอบงำ ช่วงแสดงออก เป็นช่วงที่สร้างความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นการทำกิจกรรมที่ตอบสนองออกไปโดยมีปฏิริยาต่อบุคคล ต่อสภาพแวดล้อม ต่อสถาบัน ต่อสังคม ส่วนรวม ซึ่งจะต้องแสดงออกอย่างเหมาะสมที่ทำให้เกิดผลดีแก่ชีวิตของตนเอง แก่สิ่งแวดล้อม แก่สังคม ทำให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลต่อการพัฒนาตนเองต่อการพัฒนาสังคมและสภาพแวดล้อม ไม่แสดงออกด้วยการเบียดเบียน ไม่เป็นภัยอันตรายหรือก่อผลเสียหายแก่ผู้อื่น โดยไม่แสดงออกในลักษณะที่ถูกกิเลสครอบงำ จะต้องมีความมุ่งหมายในการแสดงออกที่ชัดเจน โดยมีสติสัมปชัญญะหรือมีการควบคุมตัวเองได้ มีสติ คือ การระลึกได้ ที่จะควบคุมตนเองให้อยู่กับจุดมุ่งหมาย มีสัมปชัญญะ คือ รู้ตระหนักว่าความมุ่งหมายมีคุณค่าที่สัมพันธ์และเกื้อกูลต่อการพัฒนาของชีวิตของตนเองได้อย่างไร การแสดงออกของคนที่มีการศึกษา หรือกำลังพัฒนาตนเองจะเป็นการแสดงออกที่เกื้อกูลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้ตนเองมีชีวิตที่ดีงาม เป็นชีวิตที่ดีของสังคมและเกื้อกูลต่อโลก ช่วงที่สร้างสรรค์พัฒนาตนเองขึ้นไป เป็นช่วงที่เจริญงอกงาม มีชีวิตที่ดีงาม มีความสัมพันธ์ในทางที่ดีตั้งแต่ช่วงรับเข้าและช่วงแสดงออก ซึ่งเป็นทำที่ของการเรียนรู้มองในสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง พร้อมทั้งแสดงออกในลักษณะเกื้อกูลต่อการพัฒนาชีวิตที่ดีงาม โดยช่วงเจริญงอกงามเป็นการนำเข้าข้อมูลที่เกิดจากประสบการณ์ต่าง ๆ มาใช้พัฒนาชีวิตของตนเอง ทำการแก้ไขปรับปรุงให้ชีวิตเจริญงอกงามยิ่งขึ้น นำเอาความรู้จากประสบการณ์ต่างๆ มาใช้พัฒนาชีวิตของตนเองให้เจริญงอกงามยิ่งขึ้น ซึ่งถือเป็นหลักในการตรวจสอบ

แกนกลางของปฏิบัติการในการแนะนำ เป็นหลักพื้นฐานซึ่งเป็นความเข้มแข็งในการแก้ปัญหาของบุคคล ในการพัฒนาปัญญาที่ยังไม่เจริญเต็มที่ จะต้องคิดเป็น รู้จักแก้ปัญหาตามแนวทางของเหตุผล หรือตามแนวทางของกฎแห่งเหตุปัจจัยหรือไม่ เรียกตามศัพท์ทางพุทธศาสนาว่า “การแก้ปัญหาตามแนวทางอริยสัจจ์” คือ รู้ความเป็นเหตุ รู้ความเป็นผล ดำเนินการแก้ปัญหาตามแนวทางของเหตุและผล ซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญในการนำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้ทั้งหมดมาใช้

ประโยชน์ในการทำงานอีกทีหนึ่ง และดูว่าแก้ปัญหาได้สำเร็จหรือไม่ การแก้ปัญหาตามกระบวนการแห่งเหตุและผลหรือตามวิธีการแห่งความเข้าใจกฎแห่งเหตุปัจจัย เป็นขั้นตอนของการใช้ปัญญาเป็นตัวนำชีวิต ซึ่งต้องมีความเข้มแข็งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาจิตใจโดยเฉพาะการสร้างสมาธิควบคู่กันไป และเป็นพื้นฐานของการพัฒนาปัญญา เพื่อป้องกันไม่ให้วิชา ตัณหา เป็นตัวนำชีวิต หรือปล่อยให้พฤติกรรมเป็นไปตามความไม่รู้ และความอยากพาไปอันเป็นการฝากความหวังไว้กับปัจจัยภายนอก อาทิ เทพเจ้าในการคลั่งคลาน ฝากความหวังไว้กับไสยศาสตร์ในการสร้างความกล้า ฝากความหวังไว้กับหมอในการทำนายโชคชะตา

ดังนั้นการแก้ปัญหาด้วยปัญญาของตนเองได้ ต้องมีกระบวนการในการสร้างปัญญาพร้อมกับการสร้างความเข้มแข็งในตัวบุคคล เพื่อไม่ให้ไปหาสิ่งภายนอกซึ่งอาจารย์แนะแนวจะต้องระวังไม่ให้ตัวเองกลายเป็นเทพเจ้า หมอ ไสยศาสตร์ หมอคู จนนิลิตฝากความหวังไว้กับอาจารย์แนะแนว จนไม่รู้จักคิดเอง ไม่รู้จักพึ่งพาตนเอง ดังนั้นต้องพยายามทำอะไรไม่เสียหลักในการพัฒนาตนเอง ในขณะที่อาจารย์ยังช่วยให้คิดก้าวไปเองไม่ได้ อาจต้องหาสิ่งที่เขาเข้ามาเสริมแต่จะต้องเป็นตัวช่วยหนุนให้เข้มแข็งที่จะพัฒนาตนเองต่อไป เมื่อนิสิตมีความเข้มแข็งพอ มีสติปัญญาพอ ก็สามารถช่วยตนเองด้วยตัวของนิสิตเองจนกระทั่งพึ่งตัวเองได้อย่างเต็มที่ นี่เป็นหลักในทางพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวที่ใช้สำหรับตรวจสอบบุคคลที่มีความทุกข์ มีปัญหา เพื่อช่วยให้ นิสิตหรือบุคคลนั้นพัฒนาตนเองได้ต่อไป¹

คุณสมบัติของอาจารย์ผู้แนะแนว เป็นคุณสมบัติของครูซึ่งเป็นกัลยาณมิตร อันมีหลักหรือองค์ความประพฤติ 7 ประการ หรือธรรม 7 ประการของกัลยาณมิตร

1. **น่รัก** เป็นบุคลิกภาพของผู้แนะแนวที่ทำให้ นิสิตอยากเข้าหาหรือเข้าไปปรึกษาเพื่อแก้ปัญหาเมื่อเกิดความทุกข์ คำว่าน่รักตรงกับภาษาบาลีว่า “ปิโย”

2. **น่าวางใจ** เป็นลักษณะของผู้ที่มีความหนักแน่น น่าเคารพนับถือ น่าเชื่อถือ รู้ลึก รอบอุ่มั่นคงปลอดภัย ซึ่งเป็นลักษณะของผู้ให้การแนะแนวจะต้องมีซึ่งจะชวนให้เข้าไปปรึกษาลักษณะของความน่าเคารพน่าไว้วางใจ ภาษาบาลีเรียกว่า “ครู”

3. **น่าเจริญใจ** เป็นบุคลิกที่ทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นผู้มีภูมิรู้ มีภูมิธรรม มีภูมิปัญญาสูง มีการศึกษาพัฒนาตนดีแล้ว ทำให้ผู้เข้าหาเกิดความรู้สึกภูมิใจ และน่าเอาอย่าง ชวนให้อยากปฏิบัติตาม ความน่าเจริญใจตรงกับภาษาบาลีว่า “ภาวนีโย”

4. **รู้จักพูดหรือพูดเป็น** เป็นลักษณะของการพูดที่ทำให้ผู้เข้ามารับคำปรึกษา กล้าที่จะแสดงออก กล้าระบายความทุกข์ออกมา และสามารถแสดงออกซึ่งปัญหาได้อย่างชัดเจน โดยผู้ให้

¹ อ่างแล้ว, พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธศาสนกับการแนะแนว, หน้า 47.

การแนะนำสามารถช่วยให้ผู้รับการแนะนำรู้จัก และเข้าใจปัญหาของตนเองไปที่ละด้านตามลำดับ ซึ่งนักแนะนำจะต้องช่วยให้แนวคิดที่มาขอใช้บริการแนะนำสามารถพูดกระทั่งทำให้ตนเองตอบปัญหาของตนเองได้ หรือหาวิธีการที่จะเสนอแนะให้แนวคิดพบคำตอบได้เห็นทางออกในการแก้ปัญหา การรู้จักพูดหรือพูดเป็น ตรงกับภาษาบาลีว่า “วตฺตา”

5. **รู้จักฟังหรือฟังเก่ง** เป็นลักษณะของผู้ที่ฟังแล้วจับเรื่องได้ไวและชัดเจน มีความอดทนต่อการรับฟังปัญหา อดทนต่อการรับการระบายความทุกข์ เพื่อให้ได้มาซึ่งการรู้เหตุปัจจัยค้นพบวิธีแก้ปัญหา รู้จักตัวผู้มาขอคำแนะนำ และปัญหาที่แท้จริงของแนวคิด รู้จักฟังตรงกับภาษาบาลีว่า “วจนฺทโม”

6. **แสดงเรื่องเล็กซึ่งได้** เป็นคุณลักษณะของผู้ที่สามารถอธิบายเนื้อหา เรื่องราวและคลี่คลายปมประเด็นต่าง ๆ ให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย สามารถนำเรื่องซับซ้อน หยิบยกมาพูดและอธิบายให้กระจ่างได้ ซึ่งเกิดขึ้นกับคนที่ต้องพบกับปมและเรื่องยากหรือเล็กซึ่งอยู่เสมอ เป็นความสามารถในการปฏิบัติที่เรียกว่า “คฺมฺภีรญฺจ กถํ กตฺตา”

7. **ไม่ชักงูไปในทางที่ผิดหรือนอกเรื่อง** เป็นคุณสมบัติที่ผู้แนะนำจะต้องมีทิศทางที่ชัดเจน ในการแนะนำอันเป็นเป้าหมายของการแนะนำซึ่งจะนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างถูกวิธีและด้วยวิธีที่ถูกต้อง ตรงกับคำบาลีที่เรียกว่า “โนจฺญฺฐาเน นโยชเย”

ทั้ง 7 ประการนี้เป็นคุณธรรมของกัลยาณมิตรซึ่งครูทั่วไปต้องมีและผู้ที่ทำหน้าที่แนะนำก็ควรจะต้องมี โดย 3 ข้อแรกเป็นบุคลิกภาพที่ทำให้เกิดการแนะนำขึ้น ส่วนข้อที่ 4 ถึงข้อที่ 7 เป็นบุคลิกภาพของการทำกิจกรรมแนะนำ ซึ่งบุคลิกภาพของผู้แนะนำที่ดีจะต้องมีครบทั้ง 7 ประการจึงจะทำให้การทำหน้าที่แนะนำเกิดความก้าวหน้า และเกิดผลดีในการพัฒนานิสิตที่มาขอคำปรึกษาแนะนำ¹

คุณสมบัติที่ควรมีในผู้รับการแนะนำ เป็นหลักเกณฑ์คุณสมบัติที่ดีของมนุษย์ หรือหลักสัปปริสธรรม 7 ประการของคนที่มีปัญหาหรือนิสิตที่ต้องการการแนะนำควรมี คือ

1. **รู้จักเหตุ** เป็นความรู้หลักการซึ่งเป็นหลักการที่จะปฏิบัติให้เกิดผลที่มุ่งหมาย เช่น การที่นิสิตเข้ามาศึกษาที่มหาวิทยาลัยก็ต้องรู้จักหลักเกณฑ์ของการศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งนั้น ทำอาชีพใดก็ต้องรู้หลักเกณฑ์ของอาชีพนั้นว่าจะต้องปฏิบัติกระทำตามหลักและกฎเกณฑ์นั้น จึงจะได้ผลตามอาชีพที่ทำ เรียกตามบาลีว่า “ธมฺมัญญตฺตา”

¹ อ่างแก้ว, พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธศาสนกับการแนะนำ, หน้า 51.

2. **รู้จักผล** เป็นการรู้ความมุ่งหมาย ซึ่งเป็นการรู้ผลที่ต้องการในการปฏิบัติ รู้จักจุดหมายของหลักการหรือกฎเกณฑ์ที่จะปฏิบัตินั้นเพื่อจุดมุ่งหมายใด เกิดผลเป็นเช่นใด ซึ่งจะทำให้รู้ทิศทางในการปฏิบัติ เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น เรียกตามภาษาบาลีว่า **“อัตถัญญตา”**

3. **รู้จักตน** เป็นการรู้ถึงภาวะที่ตนเองมี รู้ฐานะความสามารถ ความถนัดของตนเองว่าเป็นอย่างไร รู้ภูมิธรรม ภูมิปัญญาว่ามีแค่ไหน รู้พื้นฐานว่าเป็นมาอย่างไร เมื่อรู้ตนเองตามความเป็นจริง จะสามารถทำให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาตนเอง หากไม่รู้จักตนเองก็ไม่สามารถพัฒนาตนเองตามความเป็นจริงว่าควรปรับปรุงตนเองที่จุดใด ไม่สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมตามความสามารถและอาจนำไปสู่การไม่คิดจะพัฒนาตนเอง เรียกตามภาษาบาลีว่า **“อัตถัญญตา”**

4. **รู้จักประมาณ** เป็นการรู้ความพอดีในการปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายเพื่อให้เกิดผลดีต่อการปฏิบัติ หากรู้จักความพอดีกับทุกสิ่ง อันได้แก่ การกิน การนอน การเล่น การทำงาน รู้ว่าแค่ไหนพอดี ทำแค่เพียงพอดีจะทำให้สำเร็จตามมุ่งหมายและไม่เกิดโทษ เรียกตามภาษาบาลีว่า **“มัตถัญญตา”**

5. **รู้จักกาล** เป็นการรู้เวลาว่าในการทำกิจสิ่งใดจะต้องรู้ว่า เวลาเริ่มทำระยะเวลาที่ใช้ทำ เวลาสิ้นสุดและจังหวะที่ดีของการกระทำ เป็นต้น อันเป็นการรู้เวลาที่จะใช้ในการทำสิ่งนั้น ตั้งแต่ต้นจนจบ เวลาที่ใช้และเวลาในแต่ละช่วงควรทำอะไรบ้างในการทำสิ่งนั้น เรียกตามภาษาบาลีว่า **“กาลัญญตา”**

6. **รู้จักชุมชน** เป็นการรู้ว่านี่เป็นชุมชนประเภทไหน พูดเรื่องอะไรจึงจะเหมาะสมพอดี จะทำอะไรอย่างไรปฏิบัติเช่นไรจึงจะเหมาะสม การเข้าใจชุมชน รู้จักชุมชนจึงจะทำให้การพูด การปฏิบัติเกิดประโยชน์ตรงตามที่ชุมชนต้องการ ถูกต้องตามมารยาทวัฒนธรรมประเพณี ตรงกับความสนใจระดับความรู้ความสามารถ การปฏิบัติก็ได้ผลดี ผู้รับการแนะนำก็เช่นกัน หากไม่เข้าใจชุมชนก็จะทำให้การเข้ารับการแนะนำไม่ได้ผลและนำไปพัฒนาตนเองไม่ได้ผล การรู้จักชุมชน เรียกตามภาษาบาลีว่า **“ปริสญญตา”**

7. **รู้จักบุคคล** เป็นการรู้ว่าบุคคลนี้เป็นอย่างไร มีนิสัยใจคอเป็นอย่างไร มีภูมิธรรม ภูมิปัญญาแค่ไหน มีความสามารถถนัดชัดเจนอย่างไร สนใจเรื่องอะไร อยู่ในฐานะหรือภาวะอย่างไร มีภูมิหลังมาอย่างไร ควรคบหาหรือไม่ จะใช้ประโยชน์ในแง่ใด ควรใช้งานหรือไม่ จะช่วยเหลือหรือขอความช่วยเหลือเขาได้อย่างไร เมื่อรู้จักบุคคลแล้ว รู้จักความแตกต่างของบุคคลซึ่งเป็นบุคคลที่จะดำเนินชีวิตด้วยความสัมพันธ์ด้วยหรือทำงานด้วยก็จะทำให้ความสัมพันธ์งานที่มาร่วมทั้งการขอรับการแนะนำก็จะได้ผลดี เรียกว่าตามภาษาบาลีว่า **“บุคคลัญญตา”¹**

¹ อ่างแก้ว, พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธศาสนกับการแนะนำ, หน้า 54.

คุณสมบัติที่ดีของมนุษย์ 7 ประการ หรือหลักปรีชาธรรม 7 ประการนี้ควรที่ผู้รับการแนะแนวหรือนิสิตจะต้องมีในการเข้ารับการแนะแนว เพื่อให้ผลการแนะแนวเป็นไปตามที่ต้องการ

หลักการทำตนให้เป็นที่พึงของตนได้ เป็นลักษณะของบุคคลที่สามารถพึ่งตนเองได้ จะต้องมีหรือบุคคลที่พึ่งตัวเองได้ต้องมีหลักธรรมต่อไปนี้

1. มีความประพฤติดี อันเป็นความประพฤติที่ไม่สร้างความเดือดร้อนต่อตนเองและผู้อื่น ไม่ก่อความเดือดร้อนในการอยู่ร่วมกัน ทำให้เกิดความมีระเบียบวินัยในสังคมและประเทศชาติ ทั้งนี้คนประพฤดีมีระเบียบวินัยจะไม่สร้างปัญหาขึ้นพื้นฐาน และเปิดโอกาสให้เกิดความสะดวกในการทำสิ่งต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความก้าวหน้าในกระบวนการศึกษา และพัฒนาตนเอง

2. มีความรู้จากการเล่าเรียนศึกษามาก อันเกิดการฟัง การอ่าน การเล่าเรียน การแสวงหาความรู้อยู่เสมอ ทำให้ได้ข้อมูลมาก จึงช่วยให้แก้ปัญหาได้มาก เพราะการแก้ปัญหาต่าง ๆ จะต้องอาศัยความรู้และข้อมูลซึ่งการศึกษาเล่าเรียน การอ่าน การฟังให้มากจะทำให้ได้รับข้อมูลและความรู้มาช่วยในการแก้ปัญหาอันเป็นพฤติกรรมหนึ่งที่จะช่วยให้สามารถพึ่งพาตนเองในการพัฒนาตนเอง

3. รู้จักคบคนดี เป็นการรู้จักคบเพื่อน รู้จักคบมิตรที่เป็นคนดี ชักจูงไปในทางที่ดีงาม รู้จักคบครูอาจารย์เพื่อหาแหล่งวิชาความรู้ รู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ ทำให้ความรู้ที่ได้เล่าเรียนมาได้มีการอ่าน การฟังเพิ่มพูน และเกิดความชัดเจนเข้าใจของมากขึ้น ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของผู้ที่พัฒนาตนเอง เรียกว่า **คบหากัลยาณมิตร**

4. เป็นคนที่พูดกันง่าย เป็นคนที่รับฟังคนอื่น พร้อมรับฟังคำแนะนำความคิดเห็นเพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาตนเอง เรียกว่า “ว่านอนสอนง่าย” ตามแบบโบราณว่า

5. ขวนขวายกิจของหมู่ เป็นคนที่พร้อมร่วมมือช่วยเหลือ เอาใจใส่ขวนขวายกิจของเพื่อนร่วมชุมชนและงานของส่วนรวม โดยไม่คิดเรียกร้องเอาจากคนอื่น จากชุมชนและสังคม ซึ่งเป็นลักษณะของคนพึ่งตนเอง ซึ่งจะไม่รอรับจากคนอื่น จากสังคมอยู่ร่ำไป คนที่พึ่งตนเองได้คิดถึงว่าเราจะทำอะไรให้ผู้อื่นและประเทศชาติได้บ้าง

6. เป็นผู้ใฝ่รู้และสร้างสรรค์ เป็นคนชอบแสวงหาความจริง ใฝ่ศึกษาเล่าเรียน ชอบสนทนาถกเถียงหาความรู้ ความเข้าใจโดยมีสภาพจิตใจและลักษณะที่แสดงออกชวนให้คนอื่นอยากร่วมสนทนา อยากปรึกษาหารือ ส่งเสริมบรรยากาศแห่งการแสวงหาความรู้

7. มีความเพียรขยัน เป็นคนที่มีจิตใจเข้มแข็ง ไม่ท้อถอย มีความก้าวหน้า ผู้ปฏิบัติงานรับผิดชอบ ปฏิบัติตามหลักใน 6 ข้อแรกด้วยความจริงใจ

8. มีใจสันโดษ เป็นคนที่ไม่แสวงหาความฟุ้งเฟ้อ สุรุ่ยสุร่าย มีความเป็นอยู่อย่างง่าย รู้จักพอในเรื่องวัตถุ ใช้เวลาในการมุ่งทำกิจของตนด้วยการใช้เวลาหรือนำเวลาที่มีอยู่และแรงงานร่างกายที่มีอยู่ไปใช้ในการทำหน้าที่การทำงานและทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาชีวิตและสังคม

9. มีสติมั่นคง เป็นคนที่ควบคุมตนเองได้ มีสำนึกในการทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความรอบคอบ ไม่ประมาท และเท่าทันเหตุการณ์ รู้เท่าทันว่าอะไรควรทำ ควรทำอย่างไร เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามด้วยความระมัดระวัง หากสิ่งใดหรือการกระทำใดก่อให้เกิดความเสื่อม ความเสียหายก็จะไม่ทำ

10. มีปัญญาเหนืออารมณ์ เป็นคนที่มีกรคิดพิจารณาอย่างมีวิจรรณญาณก่อนทำหรือใช้วิจรรณญาณเป็นตัวนำการกระทำ อันเป็นปัญญาของคนที่ยิ่งตนเองได้

ทั้งสิบประการนี้ทางพระเรียกว่า “นาคกรณธรรม” ซึ่งไม่กล่าวไว้ในบาลีเนื่องจากค้นหาเองได้¹

จุดหมายของชีวิตที่ผู้แนะนำควรชี้แนะ เป็นสิ่งที่ผู้แนะนำจะต้องทำให้นิสิตหรือผู้รับการแนะนำควรจะได้รู้ในการพัฒนาตนเองให้มีปัญญาและชีวิตที่ดีขึ้น เพื่อจะได้มีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีงาม ใช้สำรวจตัวเองและมีความมั่นใจในตนเอง ทั้งนี้พระพุทธศาสนาสอนว่า ชีวิตที่ดีงามจะต้องดำเนินการให้บรรลุถึงจุดหมาย สามขั้น คือ

1. ประโยชน์ปัจจุบัน เป็นจุดมุ่งหมายที่มองเห็นชีวิตนี้ที่เกิดขึ้นได้แก่ ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ที่มีทรัพย์สินสำหรับพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ มีเพื่อนรักใคร่ มีบริวาร มีฐานะเป็นที่ยอมรับของคนทั้งหลาย อันเป็นประโยชน์ในเบื้องต้น

2. ประโยชน์ในเบื้องหน้า เป็นการมีชีวิตที่ดีงาม มีคุณค่า มีคุณธรรมความดี เป็นประโยชน์ที่ทำให้มีความมั่นใจในคุณค่าของชีวิตตน ทำให้มั่นใจในคุณค่าของชีวิตของตนเอง ชำนาญอันเป็นประโยชน์ระยะยาว

3. ประโยชน์สูงสุด เป็นประโยชน์ของการที่มีจิตใจเป็นอิสระ หลุดพ้นจากการครอบงำของกิเลสและความทุกข์ สามารถทำจิตใจให้ปลอดโปร่งผ่องใสได้ตลอดเวลาแม้จะมีอารมณ์เข้ามากระทบก็ไม่หวั่นไหว ไม่ขุ่นมัว ไม่เศร้าหมอง แต่โปร่งโล่งปราศจากทุกข์ เป็นประโยชน์สูงสุดเรียกว่า **ปรমัตตะ**

ประโยชน์หรือจุดมุ่งหมาย 3 ขั้น คือ **ทิฐฐัมมิกัตตะ** ประโยชน์ปัจจุบันต่อหน้าทันตา **สัมปรายิกัตตะ** ประโยชน์เบื้องหน้าระยะยาวลึกล้ำ และ **ปรมัตตะ** ประโยชน์สูงสุด หลุดพ้นเหนือ

¹ อ่างแก้ว, พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธศาสนกับการแนะนำ, หน้า 57.

กาล นอกจากนั้นยังแบ่งประโยชน์ออกเป็น 3 ประเภท คือ **อัตตัตถะ** ประโยชน์ตน **ปรัตถะ** ประโยชน์ผู้อื่น และ**อุภยัตถะ** ประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่าย

ดังนั้นผู้แนะนำจะต้องแนะนำแก่นิสิตที่จะต้องมิประโยชน์ทั้ง 3 ชั้น ให้เกิดขึ้นแก่ตน เกิดขึ้นแก่ผู้อื่น และเกิดขึ้นส่วนรวมร่วมกันทั้งสองฝ่าย คือ ตนเองและผู้อื่น ทั้งรูปธรรมและนามธรรม เช่นกิจกรรมส่งเสริมปัญญา และกุศลธรรมของชุมชน เป็นคุณค่าของจุดมุ่งหมายของการดำเนินชีวิตในการพัฒนาตนเองที่ควรตระหนักถึงเป็นอุปกรณ์ในการแนะนำ การพัฒนาตนเองโดยแนวทางและหลักการที่กล่าวมาให้ความรู้ ทัศนะ ปัญญา การคิดเป็น และสาระสำคัญต่าง ๆ ทั้งการสำรวจตัวผู้ขอคำแนะนำ ตัวผู้แนะนำ เพื่อช่วยให้ผู้ที่ประสบปัญหาที่มีความทุกข์ได้พัฒนาตนเองได้ การพึ่งตนเองได้ คือ การปฏิบัติตามที่ว่า มีปัญญา เป็นเครื่องนำทางในการดำเนินชีวิต ไม่มีอวิชาหรือค้นหาเป็นเครื่องดำเนินชีวิต เมื่อถึงขั้นนี้ก็เป็นการบรรลุจุดมุ่งหมายของการดำเนินชีวิตที่ดี ดังพระพุทธเจ้าตรัสว่า “ชีวิตที่เป็นอยู่ด้วยปัญญา เรากล่าวว่าเป็นชีวิตที่ประเสริฐ” ซึ่งเป็นชีวิตที่พึ่งตนเองได้¹

2.2.2 การแนะนำการศึกษาในสถานศึกษา

สังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อย่างมากมายตามความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีซึ่งมีผลต่อวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม และชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม ทำให้คนในสังคมต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพเศรษฐกิจและสังคม แต่คนที่ปรับตัวไม่ได้ก็ต้องพบปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในชีวิต คนที่สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมจะต้องรู้จักตนเองและเข้าใจตนเองดีพอ รู้จักโลกและสิ่งแวดล้อมที่ถูกรอบตัวดีพอ รู้จักพัฒนาหรือสามารถนำศักยภาพและความสามารถพิเศษของตนให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น รู้จักเลือกหรือตัดสินใจอย่างฉลาดที่จะนำวิธีการต่าง ๆ มาใช้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และการปรับตนเองให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ในขณะที่เดียวกันมีคนจำนวนหนึ่งที่ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ปรับตัวไม่ได้ก็จะประสบปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต ต้องทนทุกข์ทรมานไปตลอดหรือจะทำลายชีวิตตนเองเพื่อหนีให้พ้นทุกข์ไป ดังนั้นการที่สามารถทำให้ทุกคนในโลกสามารถยืนหยัดต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ด้วยตนเองได้นั้น จะต้องอาศัยการแนะนำช่วยให้รู้จักตนเอง สามารถช่วยตนเองได้พึ่งตนเองได้ พัฒนาตนเองและตัดสินใจด้วยตนเองได้²

การแนะนำทางการศึกษาถือว่าเด็กหรือผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการให้บริการแนะนำ เป็นการทำให้ผู้เรียนหรือผู้มาร่วมกิจกรรมหรือผู้มารับบริการการแนะนำรู้จักและเข้าใจ

¹ อ่างแก้ว, พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธศาสนกับการแนะนำ, หน้า 60.

² สวัสดิ์ สุวรรณอักษร, การบริหารบุคลากรในโรงเรียน : การบริหารงานแนะนำ, (นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2545), หน้า 293.

ตนเอง เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของตน รู้จักวิธีการการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข รู้จักเลือกวิธีการแก้ปัญหา รู้จักตัดสินใจเลือกด้วยตนเองในการแก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง เป็นบริการที่สถานศึกษาจะต้องจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนหรือนิสิตทั้งรายบุคคลและกลุ่มให้ได้รับความช่วยเหลือในการพัฒนาความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ สามารถเลือกและตัดสินใจได้อย่างฉลาดในการแก้ไขปัญหาของตนเองได้อย่างเหมาะสม สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้เป็นอย่างดีและสามารถดำรงตนเองอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ทั้งนี้การแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้เข้าใจตนเองและโลกของตนซึ่งจะต้องมีการให้การแนะแนวอย่างต่อเนื่องเป็นการช่วยเหลืออนุเคราะห์ แก้อาและป้องกันบุคคลในที่นี่คือ นิสิตที่ต้องการความช่วยเหลือให้ได้รับความช่วยเหลือ สามารถเข้าใจตนเอง เข้าใจโลกหรือสิ่งแวดล้อมของตน รู้ว่าตนเป็นใครมีลักษณะเป็นอย่างไร มีธรรมชาติเป็นอย่างไร มีประสบการณ์อะไรบ้าง รู้จักสิ่งแวดล้อมและคนที่เกี่ยวข้องกับตน ช่วยทำให้นิสิตสามารถพัฒนาตนเองตามศักยภาพ และความถนัดของตนด้วยตนเอง¹

ปรัชญา หมายถึง ความเชื่อที่มีเหตุผลซึ่งเป็นที่ยอมรับกันและคนเราใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ ส่วนปรัชญาการแนะแนวเป็นความเชื่อและการยอมรับในหลักประชาธิปไตย และทฤษฎีวิทยาการทางด้านจิตวิทยา สังคมวิทยา เป็นแนวทางในการปฏิบัติ² เช่น

1. ความแตกต่างของแต่ละบุคคล (Individual differences) เป็นลักษณะของแต่ละคนย่อมผิดแผกแตกต่างกันทั้งในด้านรูปร่าง หน้าตาภายนอก และลักษณะภายในอันได้แก่ อุปนิสัยใจคอ สติปัญญาความสามารถ เจตคติ ความสนใจ อารมณ์ความรู้สึก ซึ่งเกิดพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องปรุงแต่ง

2. พฤติกรรมทุกอย่างย่อมมีสาเหตุ (All behavior is caused.) เป็นการพิจารณาว่าการกระทำหรือพฤติกรรมของคนมีสาเหตุมาจากบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เป็นผู้กำหนดหรือบงการ ไม่ใช่เกิดจากผีสิงเทวดาหรือพรหมลิขิต

3. คนย่อมมีการเปลี่ยนแปลง (Changes) เป็นลักษณะของคนที่จะเปลี่ยนไปหรือพัฒนาไป ทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ เนื่องจากคนมีการเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ มีการเรียนรู้และรับรู้อยู่ตลอดเวลาโดยการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงจะเป็นไปทางที่ดีหรือเลว ขึ้นอยู่กับปัจจัยหรือสาเหตุต่าง ๆ เป็นเครื่องปรุงแต่งหรือเสริมให้เกิดขึ้น

4. คนย่อมมีศักดิ์ศรี (Prestige) หรือค่าของความเป็นคนเท่าเทียมกัน เป็นการพิจารณาหรือมองคนทุกคนในสังคมมีสิทธิของความเป็นคนเท่าเทียมกันในด้านต่าง ๆ แม้คนมีความแตกต่าง

¹ พนม ลิมอารีย์, การแนะแนวเบื้องต้น, (กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรินติ้ง เฮาส์, 2533), หน้า 4.

² อ่างแก้ว, สวัสดิ์ สุวรรณอักษร, การบริหารบุคลากรในโรงเรียน : การบริหารงานแนะแนว, หน้า 295.

กันเป็นลักษณะที่สังคมกำหนด หรือเป็นลักษณะที่มีอยู่ในตัวของคนนั้น แต่คนเราทุกคนยังคงต้องการสิทธิ ศักดิ์ศรี การยอมรับ และการกระทำต่อตนเองอย่างเท่าเทียมกัน แม้คนแต่ละคนจะมีฐานะและสถานภาพต่างกัน

5. ทุกคนย่อมจะมีศักยภาพ (Potentiality) แห่งตน เป็นสิ่งที่มีอยู่ในคนทุกคนที่มีความสามารถพิเศษในด้านใดด้านหนึ่ง จะมากน้อยต่างกันและไม่เหมือนกัน โดยบางคนอาจซ่อนเร้นอยู่ไม่มีโอกาสแสดงออกให้ปรากฏ ซึ่งหากได้รับการกระตุ้นหรือส่งเสริมอย่างถูกต้องย่อมจะทำให้ได้รับความสำเร็จ เช่น ความสามารถด้านดนตรี ความสามารถในการวาดรูป ความสามารถในการพูด ความสามารถด้านกีฬา เป็นต้น

6. คนย่อมจะมีปัญหา (Problems) ในเวลาใดเวลาหนึ่ง เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับคนทุกคนที่ยังคงมีความต้องการ (Needs) หรือกิเลสตัณหา ซึ่งเป็นความต้องการทางร่างกาย จิตใจ และสังคม เมื่อเกิดความต้องการแต่ไม่ได้รับการตอบสนองหรือถูกปิดกั้นก็จะเกิดความทุกข์ ความไม่สมหวัง เกิดความเศร้าใจ ความแค้น ความขัดเคือง เกิดขึ้นมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปัญหาและสภาพความแข็งแกร่งของจิตใจของคนที่มีปัญหา ทำให้เกิดการแสดงออกของผู้มีปัญหาซึ่งอาจจะมีพฤติกรรมที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่น ได้รับความเดือดร้อนและภัยอันตรายด้วย เพราะคนมีการอยู่ร่วมกันในสังคม ดังนั้นสังคมจึงควรมีมาตรการช่วยเหลืออย่างถูกต้อง เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้เกิดการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข

หลักการแนะแนว จะอาศัยปรัชญาการแนะแนวเป็นหลักในการแนะแนว (สวัสดี)¹ ดังนี้

1. ต้องถือเด็กหรือผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child-centered) เป็นการบริการแนะแนวโดยคำนึงถึงความแตกต่างของนิสัยแต่ละคนในด้านความต้องการ สติปัญญา ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ อุปนิสัยใจคอ เจตคติ และคุณสมบัติต่าง ๆ ของนิสัยแต่ละคนเป็นสำคัญ เพราะนิสัยเป็นผู้เรียนและเป็นผู้แสดงพฤติกรรม

2. ต้องคำนึงถึงผู้เรียนทุกคน (All Children) เป็นการให้บริการแนะแนวแก่นิสิตทุกรูป/คน อย่างเท่าเทียมกัน โดยจะต้องให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล เพื่อให้ได้ผลตามต้องการของผู้รับบริการแนะแนว

3. ต้องจัดให้เป็นกระบวนการต่อเนื่อง (Continuous process) เป็นการบริการแนะแนวที่ต้องอาศัยการเอาใจใส่ตลอดเวลาจึงจะได้ผล นับตั้งแต่ นิสิตเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยจนจบการศึกษา พร้อมการติดตามผลเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ความช่วยเหลือตามความจำเป็น

¹ อ่างแก้ว, สวัสดี สุวรรณอักษร, การบริหารบุคลากรในโรงเรียน : การบริหารงานแนะแนว, หน้า

ด้วยการประสานงานกันเป็นอย่างดีและอย่างจริงจังระหว่างผู้ให้การแนะแนวแต่ละคนและแต่ละโครงการ

4. ไม่ใช้วิธีการขู่บังคับหรือเผด็จการ (Dictatorship) เป็นการให้บริการการแนะแนวที่คำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นคนเท่าเทียมกัน โดยนิสิตทุกท่านมีสิทธิและเสรีภาพที่จะเลือกและตัดสินใจด้วยตนเอง มีศักยภาพ (Potentiality) หรือความสามารถพิเศษของตนเอง ดังนั้นวิธีการแนะแนวจะต้องมุ่งให้นิสิตได้เรียนรู้ รู้จักคิด รู้จักตัดสินใจ เลือกแนวทางปฏิบัติที่นิสิตเห็นว่าดีงามเหมาะสมหรือถูกต้อง รู้จักพัฒนาศักยภาพของตนให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคม และจะต้องรู้จักรับผิดชอบในผลลัพธ์ที่ตัดสินใจกระทำลงไปของตนเอง

5. ต้องจัดบริการแนะแนวให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน เป็นการให้บริการแนะแนวเพื่อให้นิสิตรู้จักพัฒนาบุคลิกภาพของตน ให้มีความสามารถปรับตนเข้ากับสังคมและแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเองได้ อันเป็น “การแนะแนวชีวิต” (Life guidance) เพราะในชีวิตจริงของคนตามปกติจะต้องบูรณาการทั้งด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ (ศาสนกิจ) และการปรับตนในสังคมให้กลมกลืนเกี่ยวพันกันเป็นลูกโซ่ จะเกิดประโยชน์แก่ชีวิตคือ การแนะแนวการศึกษา (Educational guidance) เพื่อให้นิสิตรู้จักโลกกว้างทางการศึกษาและเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ การแนะแนวอาชีพ (Vocational guidance) เพื่อให้นิสิตรู้จักโลกกว้างทางอาชีพ และตัดสินใจเลือกอาชีพ แต่สำหรับนิสิตในมหาวิทยาลัยเป็นศาสนกิจต่าง ๆ ที่จะต้องปฏิบัติและบริการที่ให้แก่พุทธศาสนิกชน และสังคมได้ตรงกับอัตภาพของตนและความต้องการของสังคม และการแนะแนวส่วนตัวและสังคม (Personal social guidance) หรือการแนะแนวบุคลิกภาพ (Personality guidance) เพื่อให้นิสิต รู้จักพัฒนาบุคลิกภาพของตน ให้สามารถปรับตนเข้ากับสังคมและแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

ความมุ่งหมายของการแนะแนว เป็นเป้าหมายที่บุคคลจะมุ่งไปหรือช่วยให้ตนเองสามารถดำรงชีวิตได้อย่างสงบสุขในสังคมด้วยการเสริมหรือพัฒนาให้ตนมีบุคลิกลักษณะประจำตัว¹ มีอยู่ 3 ประการ คือ **1. ความเข้าใจตนเอง (Self-understanding)** เมื่อมีความเข้าใจ ตัวเองอย่างถูกต้องจะทำให้รู้ถึงความต้องการของตนเอง ความคิด ความรู้ความสามารถ ความถนัด และข้อจำกัดของตนเอง จะเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกแนวทางการศึกษา อาชีพ กิจที่เหมาะสมและการดำเนินชีวิตของตนเอง ช่วยให้นิสิตแสดงพฤติกรรมอย่างเหมาะสม **2. ความสามารถในการตัดสินใจด้วยตนเอง (Self-determination)** ซึ่งจะช่วยให้ นิสิตมีความเป็นอิสระในการคิด มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักใช้สติปัญญาความสามารถของตนแก้ไขปัญหาอย่างฉลาดและเหมาะสม รู้จัก

¹ อ่างแก้ว, สวัสดิ์ สุวรรณอักษร, การบริหารบุคลากรในโรงเรียน : การบริหารงานแนะแนว, หน้า 298.

ใช้วิจารณ์งานในการคาดการณ์วางแผนต่อสิ่งที่จะเกิดขึ้น เพื่อหลีกเลี่ยงป้องกัน และนำตนเองไปสู่เป้าหมายอันเป็นจุดหมายที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3. **ความสามารถในการปรับตัว** (Self-adjustment) ช่วยให้นิสิตสามารถอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ลดภาวะความทุกข์ ความคับข้องใจลงได้ เมื่อมีความสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างอาจารย์กับนิสิต ช่วยทำให้การบริหารงานในสถานศึกษาเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพและเกิดความเข้าใจอันดีระหว่างวัด ชุมชน และสถานศึกษาอันจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมพัฒนาการของนิสิต รวมทั้งฝึกนิสิตให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตน นำไปสู่บุคลากรที่มีคุณภาพต่อสังคม และพุทธศาสนา¹

เป้าหมายที่สำคัญอีกแง่หนึ่งของการแนะแนวเป็นความมุ่งหมายของการแนะแนวโดยส่วนรวมมีอยู่ 3 ประการ คือ 1. **เพื่อป้องกันปัญหา** (Prevention) เป็นการแนะแนวเพื่อมุ่งหวังป้องกันไม่ให้นิสิตเกิดปัญหาหรือความยุ่งยากในการดำเนินชีวิตของตน เพราะปัญหาและความยุ่งยากต่างๆ สามารถป้องกันได้ และไม่สร้างความยุ่งยากในการแก้ไขซึ่งจะเสียทั้งเวลาและความยากลำบากมากกว่า หากเกิดปัญหาขึ้นและปัญหาบางอย่างแก้ไขไม่ได้ 2. **เพื่อแก้ไขปัญหา** (Curation) เป็นการแนะแนวเพื่อมุ่งหวังจะช่วยให้นิสิตที่ประสบปัญหาสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข และไม่สร้างปัญหาเพิ่มขึ้นอีก 3. **เพื่อส่งเสริมพัฒนา** (Development) เป็นการแนะแนวเพื่อมุ่งหวังให้มีการส่งเสริมนิสิตทุกรูป/คน² ได้มีการพัฒนาอย่างสมบูรณ์เต็มตามศักยภาพ และแสดงความสามารถของตนได้อย่างเต็มที่²

ลักษณะของการแนะแนว เป็นวิธีการที่ใช้ในการแนะแนวแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การแนะแนวเป็นรายบุคคล และการแนะแนวเป็นหมู่³ มีลักษณะดังนี้

1. **การแนะแนวเป็นรายบุคคล** (Individual guidance) เป็นกระบวนการ วิธีการ หรือกลวิธีต่างๆ ที่ผู้ให้คำปรึกษา หรือผู้แนะแนว หรือผู้เชี่ยวชาญได้นำมาใช้เพื่อช่วยให้ผู้รับบริการหรือนิสิตแต่ละคน/รูป หรือผู้มาขอความช่วยเหลือแต่ละรายสามารถเข้าใจตนเอง เข้าใจโลก สามารถตัดสินใจเลือกแนวปฏิบัติ สามารถปรับตัวหรือแก้ปัญหาพัฒนาเจตคติ และพฤติกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองอย่างเหมาะสมถูกต้อง

¹ อ่างแก้ว, พนม ลีมาจารย์, การแนะแนวเบื้องต้น, หน้า 7, และ สวัสดิ์ สุวรรณอักษร, การบริหารบุคลากรในโรงเรียน : การบริหารงานแนะแนว, หน้า 298.

² อ่างแก้ว, พนม ลีมาจารย์, การแนะแนวเบื้องต้น, หน้า 6, และ สวัสดิ์ สุวรรณอักษร, การบริหารบุคลากรในโรงเรียน : การบริหารงานแนะแนว, หน้า 289.

³ อ่างแก้ว, สวัสดิ์ สุวรรณอักษร, การบริหารบุคลากรในโรงเรียน : การบริหารงานแนะแนว, หน้า 299.

2. การแนะแนวเป็นหมู่ (Group guidance) เป็นกระบวนการหรือกลวิธีต่างๆ ที่ผู้แนะแนวหรือผู้ให้คำปรึกษานำมาใช้เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลหลายคนที่มีปัญหาหรือมีความต้องการร่วมกันหรือคล้ายคลึงกัน ซึ่งจะช่วยให้การแนะแนวเกิดการประหยัดเวลา แรงงานและค่าใช้จ่าย เพื่อช่วยให้แต่ละคนในกลุ่มเดียวกันได้ผ่อนคลายความกังวลใจที่ตนเองมีอยู่ เมื่อได้รับฟังหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ช่วยให้ผู้บุคคลในกลุ่มได้มีโอกาสร่วมกันคิดแก้ปัญหาหรือค้นหาสาเหตุและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหา และช่วยเปิดทางให้แก่ผู้ที่ต้องการรับบริการได้คำปรึกษาเป็นการเฉพาะตัวหรือการแนะแนวรายบุคคลต่อไปด้วย

บริการหลักของการแนะแนว จากการพิจารณาถึงปรัชญา หลักการและเป้าหมายของการแนะแนว จะพบว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องวางโครงสร้างของงานแนะแนวให้เป็นระบบที่มีความสัมพันธ์กัน โดยจัดให้มีบริการต่าง ๆ ให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ การแนะแนวการศึกษา การแนะแนวอาชีพ และการแนะแนวส่วนตัวและสังคม หรือการแนะแนวด้านบุคลิกภาพ ซึ่งบริการหลักที่สำคัญมีอยู่ 5 บริการ¹

1. บริการสำรวจและศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล (Individual inventory service) เป็นบริการเพื่อให้ได้ข้อมูลมากที่สุดเกี่ยวกับผู้เรียนโดยใช้วิธีการต่าง ๆ ดังนี้ การสังเกต การสอบถาม การสัมภาษณ์ การทดสอบ การเขียนอัตชีวประวัติ การทำสังคมมิติ การทำระเบียบพฤติกรรม การบันทึกประจำวัน การใช้มาตราส่วนประมาณค่า การไปเยี่ยมบ้าน การศึกษาปัญหาเฉพาะกรณี เป็นต้น เมื่อได้ข้อมูลต่าง ๆ นำมาประมวลในระเบียบสะสม เพื่อใช้ประโยชน์ในการพิจารณาแนวทางการช่วยเหลือ

2. บริการสนเทศ (Information service) เป็นบริการให้ข่าวสารความรู้ที่จำเป็นที่ถูกต้องและทันสมัย นอกเหนือไปจากหลักสูตรหรือหนังสือเรียนตามปกติ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนรู้จักโลกหรือสิ่งแวดล้อมมากขึ้น อันจะเป็นเครื่องช่วยให้ผู้เรียน รู้จักตัดสินใจและประพฤติปฏิบัติถูกต้อง ข้อมูลหรือข่าวสาร ความรู้ต่าง ๆ นั้นมีมากมายเกี่ยวกับการศึกษา การประกอบอาชีพหรือศาสนกิจ ศิลปกรรม วัฒนธรรม การปรับปรุงบุคลิกภาพ การปรับตนในสังคม สุขภาพอนามัย การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ การกีฬา ศิลปะด้านต่าง ๆ เป็นต้น สำหรับวิธีการเสนอข้อมูลหรือข่าวสารความรู้ดังกล่าวนี้ อาจจัดได้หลายรูปแบบ เช่น การประชุม การอภิปราย การโต้วาที การสาธิต การจัดนิทรรศการ การแสดงละคร ปฐมนิเทศ ปัจฉิมนิเทศ โฮมรูม การสัมมนา การจัดวันอาชีพ การจัดวันมหาวิทยาลัย การจัดทำหนังสือพิมพ์ ใบปลิว การจัดทำหนังสือคู่มือ เป็นต้น

¹ อ่างแล้ว, สวัสดิ์ สุวรรณอักษร, การบริหารบุคลากรในโรงเรียน : การบริหารงานแนะแนว, หน้า 300.

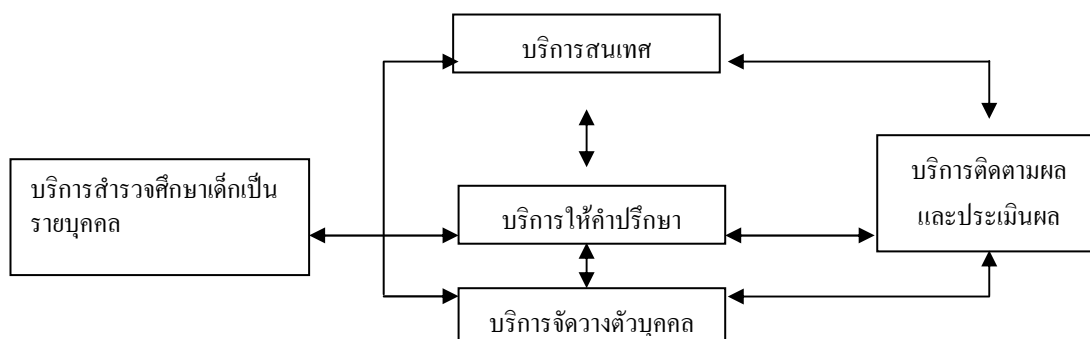
3. บริการให้คำปรึกษา (Counseling service) เป็นหัวใจของการแนะแนว เพราะการให้คำปรึกษาต้องอาศัยศิลปวิทยาการและเทคนิคขั้นสูงสำหรับผู้ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาที่จะต้องฝึกรวมจนชำนาญ สามารถช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดการเรียนรู้และเข้าใจตนเอง เข้าใจสิ่งแวดล้อม ช่วยให้ตัดสินใจรับผิดชอบในการตัดสินใจด้วยตนเอง และช่วยให้ตัดสินใจมองเห็นแนวทางปฏิบัติด้วยตนเอง ดังนั้นผู้ให้คำปรึกษาจะต้องช่วยให้ผู้มาขอรับคำปรึกษารู้ปัญหาของตนเองว่าอยู่ที่ใด เกิดความคิดจะแก้ไขหรือปรับตนเองอย่างไร รู้จักช่องทางเลือกอย่างน้อยเพียงไร และจะตัดสินใจอย่างไร สำหรับวิธีการให้คำปรึกษานั้นมีมากมายหลายแบบ ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องพิจารณาว่าควรใช้แบบใดกับปัญหาใด และบุคคลประเภทใดจึงจะได้ผลดีที่สุด

4. บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement service) เป็นบริการจัดให้บุคคลได้รับประสบการณ์ การฝึกรวม การสงเคราะห์ตามควรตามแต่กรณี ได้แก่ การจัดให้ผู้เรียนรู้จักเลือกวิชาเรียนหรือแผนการเรียนที่ตรงกับความรู้ความสามารถ ความถนัด และความสนใจ จัดทุนการศึกษา การจัดหาที่พักให้แก่คนพิการ จัดการเรียนเสริมหรือการปรับพื้นฐานการศึกษาให้แก่คนพิการที่มีพื้นฐานไม่ดี เป็นต้น

5. บริการติดตามผลและประเมินผล (Follow-up and evaluation service) เป็นบริการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามผลการจัดบริการแนะแนวในด้านต่าง ๆ หรือโครงการแนะแนวที่ปฏิบัติไปหรือดำเนินการไปว่ามีผลเป็นประการใด มีจุดบกพร่องและจุดเด่นตรงไหน ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร นิสิตผู้รับบริการแนะแนวในขณะที่ศึกษาอยู่และผู้ที่จบการศึกษาออกไปสามารถดำเนินชีวิตทั้งการเรียน การประกอบศาสนกิจ อาชีพ และการปรับตัวในสังคมซึ่งมีวิธีการติดตามผลได้หลายวิธี เช่น การใช้แบบสอบถาม การจัดประชุมศิษย์เก่า การส่งไปรษณียบัตรให้ผู้จบการศึกษาหรือบัณฑิตจัดทำข้อมูลส่งคืนมาให้อาจารย์แนะแนว เป็นต้น

บริการทั้ง 5 ด้านมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันดุจลูกโซ่ และต้องอาศัยซึ่งกันและกัน คือเมื่อสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตัวนิสิตแล้วสามารถรู้ถึงความสนใจที่จะศึกษาต่อทางสาขาวิชาใด ซึ่งต้องอาศัยบริการสนเทศที่จะให้ข้อมูลทางด้านนี้ หากมีปัญหาขัดแย้งในใจเกิดขึ้น จำเป็นต้องไปรับบริการคำปรึกษา หากมีปัญหาเรื่องทุนการศึกษาต้องพึ่งบริการจัดวางตัวบุคคลซึ่งอาจจัดบริการจัดหาทุนและที่พักให้ หรือการศึกษาต่อ หรือการปฏิบัติศาสนกิจ ซึ่งจำเป็นต้องมีการติดตามผลเป็นระยะตามแต่เห็นสมควร

ความสัมพันธ์ของบริการทั้ง 5 ด้าน อาจแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 ความสัมพันธ์ของบริการทั้ง 5 ด้าน

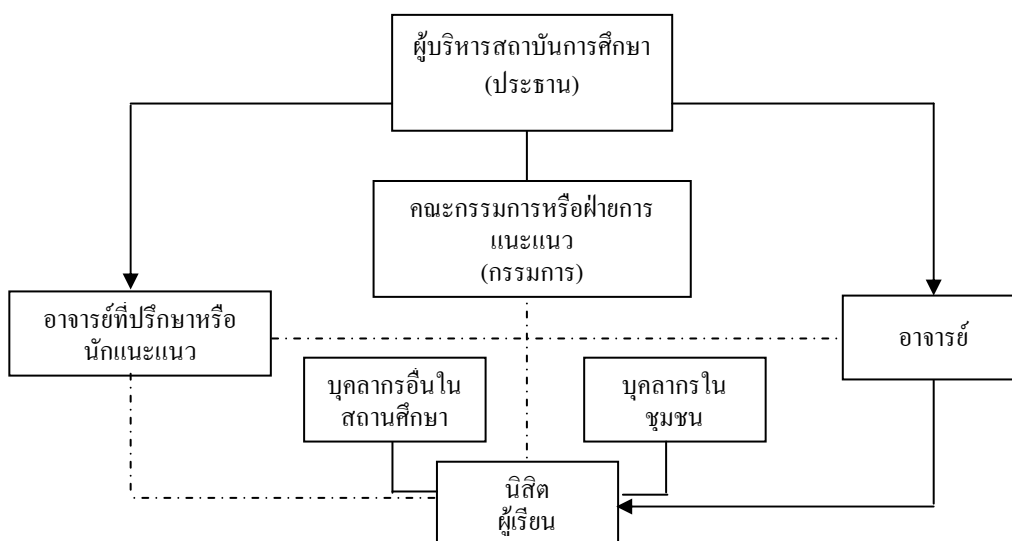
ที่มา : สวัสดิ์ สุวรรณอักษร, การบริหารบุคลากรในโรงเรียน : การบริหารงานแนะแนว, (นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2545), หน้า 301.

การบริการแนะแนวจะต้องดำเนินการให้บริการอย่างสอดคล้องกันทั้ง 5 ด้านตามความเหมาะสมกับบุคคลและกลุ่มคน จึงจะทำให้ผู้มารับการปรึกษาแนะแนวจะได้รับผลตามความต้องการของนิสิตและตามปัญหาของนิสิต ซึ่งจะต้องอาศัยประสบการณ์ของผู้ให้บริการแนะแนวและการบริหารโครงการแนะแนวของสถานศึกษาซึ่งต้องมีองค์การและกระบวนการแนะแนวในการให้บริการแก่นิสิต

การจัดองค์การบริหารงานแนะแนว และการบริหารโครงการแนะแนว เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับบริการแนะแนวในสถานศึกษา เพื่อให้กระบวนการแนะแนวมีบทบาทช่วยให้นิสิตได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ในทุกด้าน ทั้งด้านบุคลิกภาพ การเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่นิสิต หน้าที่แนะแนวในระดับพื้นฐาน เทคนิค และวิธีการแนะแนวในระดับวิชาชีพที่ต้องอาศัยผู้ได้รับการศึกษาอบรมโดยเฉพาะเพื่อให้เกิดทักษะ และประสบการณ์เพื่อทำหน้าที่ให้คำปรึกษาทั้งแก่อาจารย์และนิสิต รวมทั้งผู้ปกครอง (ญาติโยม) และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากลักษณะของงานแนะแนวมีขอบข่ายกว้างขวางและต้องอาศัยการติดต่อประสานงานกับบุคคลหลายฝ่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องมีคณะกรรมการหรือฝ่ายงานแนะแนวของสถานศึกษาเพื่อให้งานแนะแนวที่ดำเนินการโดยผู้ให้คำปรึกษาดำเนินไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ เช่น งานระเบียบสะสม การจัดกิจกรรมหรือบริการต่าง ๆ ซึ่งจะต้องอาศัยฝ่ายงานหลักในการทำหน้าที่ต่าง ๆ เหล่านี้

การจัดองค์การบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษา

แผนภูมิที่ 2 การจัดองค์การบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษา

ที่มา : สวัสดิ์ สุวรรณอักษร การบริหารบุคลากรในโรงเรียน : การบริหารงานแนะแนว, หน้า 324. และลักขณา สรวิวัฒน์ (2543: 340).

การบริหารโครงการแนะแนวเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้โครงการแนะแนวสัมฤทธิ์ผล บรรลุความมุ่งหมายที่ตั้งไว้โดยอาศัยบุคคลที่มีทักษะความสนใจ และความสามารถที่แตกต่างกันโดยผู้บริหารเป็นผู้กำหนดนโยบายและเป้าหมายของโครงการแนะแนว เพื่อให้เกิดการกระตุ้นและการพัฒนาโครงการแนะแนวให้มีผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย และสร้างความร่วมมือในการทำงานด้วยการวางแผนการดำเนินโครงการแนะแนวร่วมกัน การจัดหาและการจัดการทรัพยากรงบประมาณและการดำเนินการโครงการด้วยความร่วมมือของทุกฝ่ายและบุคลากรของทุกฝ่ายอย่างมีประสิทธิภาพและมีผลการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายโดยเฉพาะผู้ขอรับการแนะแนวได้ประโยชน์เกิดการพัฒนาตนเองให้พึ่งพาตนเองได้และสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ตามที่ตนเองต้องการ การบริหารโครงการแนะแนวจำแนกลักษณะของการใช้อำนาจในการบริหาร แบ่งออกได้ 3 ประเภทคือ แบบรวมศูนย์ แบบกระจายอำนาจ และแบบผสม¹

1. โครงการบริหารโครงการแนะแนวแบบรวมศูนย์ (Centralized system) เป็นการบริหารโครงการแนะแนวที่กิจกรรมและบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการแนะแนวอยู่ภายใต้การดำเนินงานและควบคุมดูแลของคณะกรรมการแนะแนว ระเบียบ เครื่องมือ วัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการแนะแนวจะรวบรวมอยู่กับฝ่ายงานที่ดูแลด้านการแนะแนว บริการโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ

¹ อ่างแก้ว, พนม ลิมอารีย์, การแนะแนวเบื้องต้น, หน้า 266.

เกี่ยวกับการแนะนำจะถูกกำหนดไว้อย่างละเอียดชัดเจน มีผู้รับผิดชอบแน่นอน โดยมีผู้ที่มีความรู้ความชำนาญด้านการแนะนำทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน ทั้งนี้การบริหารโครงการแนะนำลักษณะนี้เหมาะกับสถาบันการศึกษาขนาดใหญ่

2. การบริหารโครงการแนะนำแบบกระจายอำนาจ (Decentralized system) เป็นการบริหารโครงการแนะนำที่เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนภายในสถาบันการศึกษามีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบในงานแนะนำมากขึ้น โดยอาจารย์อยู่ใกล้ชิดกับผู้เรียนหรือนิสิตมากกว่าบุคลากรอื่นเป็นผู้ให้บริการแนะนำ และอาจารย์ที่ปรึกษาจะทำหน้าที่ด้านงานระเบียบสะสมของนิสิต งานระเบียบสุขภาพอยู่กับพยาบาล คณะแผนกการทดสอบต่าง ๆ จะอยู่ที่ฝ่ายทะเบียน ดังนั้นการบริหารโครงการแนะนำลักษณะนี้เหมาะกับสถาบันการศึกษานขนาดเล็ก

3. การบริหารโครงการแนะนำแบบผสม (Combination system) เป็นการบริหารโครงการแนะนำที่ดำเนินงานโครงการแนะนำในรูปคณะกรรมการแนะนำทำหน้าที่กำหนดนโยบาย และแผนงานของโครงการแนะนำ แต่เปิดโอกาสให้คณาจารย์มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ระเบียบ เครื่องมือ วัสดุ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ของการแนะนำมีการเก็บไว้ตามความเหมาะสม ส่วนเครื่องมือหรือวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ร่วมกันจะเก็บไว้ที่แผนกแนะนำ เช่น แบบทดสอบ ส่วนเครื่องมือที่ไม่ได้ใช้ร่วมกันจะแยกเก็บตามผู้ใช้ เช่น ระเบียบสะสม ระเบียบพฤติกรรมจะเก็บที่อาจารย์ที่ปรึกษา นอกจากนั้นคณะกรรมการแนะนำยังมีหน้าที่จัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการแนะนำให้แก่คณาจารย์ตามความเหมาะสม

สำหรับการจัดการแนะนำทางการศึกษาในโครงการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยนั้น ดูผิวเผินแล้วจะมีลักษณะกระจายอำนาจ แต่ขาดแบบแผนและฝ่ายงานที่รับผิดชอบที่ชัดเจน แม้จะมีฝ่ายงานที่ทำหน้าที่ด้านกิจการ นิสิต และทะเบียนทำหน้าที่จัดเก็บระเบียบสะสมด้านต่างๆ ของนิสิตไว้ก็ตาม แต่ระบบและการประสานงานในด้านต่าง ๆ ในด้านการแนะนำ และการติดตามประเมินผลการแนะนำยังขาดการจัดทำอย่างเป็นระบบ จึงไม่สามารถพัฒนาระบบและรูปแบบการแนะนำอย่างต่อเนื่องและเหมาะสมกับนิสิตเพื่อพัฒนานิสิตและช่วยแก้ปัญหาให้นิสิตตามแต่ลักษณะของปัญหาของแต่ละรูป

2.3 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรกฏา นักคิม¹ ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางจริยธรรมเชิงพุทธ กับการปรับตัวทางสังคม สุขภาพจิต และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์” โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ประการ คือ 1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางจริยธรรมเชิงพุทธ กับการปรับตัวทางสังคม สุขภาพจิต และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2. เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการทางจริยธรรมเชิงพุทธ จากตัวแปรเพศ ระดับการศึกษาของบิดา-มารดา อาชีพบิดา-มารดา ลักษณะของครอบครัว และสถานภาพทางเศรษฐกิจ 3. เพื่อสร้างสมการทำนายพัฒนาการทางจริยธรรมเชิงพุทธ จาก 3 ตัวแปร คือ การปรับตัวทางสังคม สุขภาพจิต และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีการศึกษา 2537-2538 ด้วยการสุ่มห้องเรียนระดับละ 2 ห้องเรียน รวม 4 ห้องเรียน เป็นนักเรียนจำนวน 119 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบวัดจริยธรรมเชิงพุทธ แบบประเมินการปรับตัวทางสังคม แบบวัดสุขภาพจิต แบบสอบถามภูมิหลังทางครอบครัว ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดจริยธรรมเชิงพุทธ แบบประเมินการปรับตัวทางสังคม แบบวัดสุขภาพจิตมีค่าเท่ากับ 0.66 0.85 และ 0.84 ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัยพบว่า 1. พัฒนาการทางจริยธรรมเชิงพุทธมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญกับการปรับตัวทางสังคม สุขภาพจิต และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2. นักเรียนที่มีเพศ ระดับการศึกษาบิดา-มารดา อาชีพบิดา-มารดา ลักษณะครอบครัว และสถานภาพทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน มีพัฒนาการทางจริยธรรมเชิงพุทธไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 3. สมการทำนายพัฒนาการทางจริยธรรมเชิงพุทธในรูปสมการมาตรฐาน คือ จริยธรรมเชิงพุทธ = 0.05ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน + 0.36การปรับตัวทางสังคม + 0.18สุขภาพจิต

¹ กรกฏา นักคิม, “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางจริยธรรมเชิงพุทธ กับการปรับตัวทางสังคม สุขภาพจิต และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), 2538, หน้า 260-265.

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยทางการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาศึกษานิเทศศาสตร์ ปีที่ 2 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยการจัดเก็บข้อมูลแบบสอบถามในการจัดเก็บข้อมูลจากนิสิตทั้งสี่คณะในส่วนกลางของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นผู้ได้รับการแนะนำทางการศึกษาในการเลือกสาขาวิชาที่จะศึกษาต่อในชั้นปีที่ 3 โดยจัดเก็บข้อมูลจากนิสิตชั้นปีที่ 2 ของทั้งสองคณะ และอีกส่วนหนึ่งจัดเก็บจากอาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการแนะนำการศึกษาให้แก่ นิสิต โดยการจัดเก็บนั้นจัดส่งข้อมูลให้แก่ประชากรทั้งหมดของนิสิตชั้นปีที่ 2 และอาจารย์และเจ้าหน้าที่ของทั้งสองคณะในส่วนกลางของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาระดับปริญญาโท สาขาศึกษานิเทศศาสตร์ ปีที่ 2 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จะทำการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาศึกษานิเทศศาสตร์ ปีที่ 2 ทั้งสี่คณะในส่วนกลางของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยประชากรที่จะจัดเก็บข้อมูลคือ นิสิตชั้นปีที่ 2 ของทั้งสองคณะจำนวน 322 รูป/คน และอาจารย์เจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับการแนะนำของทั้งสองคณะจำนวน 108 รูป/คน โดยการจัดเก็บข้อมูลใช้วิธีการแจกแบบสอบถามให้แก่ นิสิตทั้งหมดของทั้งสองคณะและเจ้าหน้าที่และอาจารย์ของทั้งสองคณะในส่วนกลางของมหาวิทยาลัย ได้รับการตอบข้อมูลกลับเป็น นิสิตจำนวน 254 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 78.88 และเจ้าหน้าที่และอาจารย์จำนวน 83 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 76.85

ตารางที่ 3.1

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

หน่วย : รูป/คน

ผู้ตอบข้อมูล	กลุ่มตัวอย่าง	ข้อมูลที่ได้รับ	คิดเป็นร้อยละ
นิสิต	322	254	78.88
เจ้าหน้าที่และอาจารย์	108	83	76.85
รวม	430	337	78.37

3.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

3.2.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยวิธีการศึกษา 2 วิธี คือ

3.2.1.1 ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Study) เป็นการศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลจากหนังสือ วารสาร บทความ วิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

3.2.1.2. ศึกษาภาคสนาม (Field Study) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการจัดเก็บข้อมูลจากประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตชั้นปีที่ 2 ทั้งสี่คณะ-ใน ส่วนกลางของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในปีการศึกษา 2546 และอาจารย์ ผู้บริหารในคณะต่าง ๆ

3.2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.2.1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิตชั้นปีที่ 2 และศึกษาอยู่ในคณะต่าง ๆ ทั้ง 4 คณะ ณ ส่วนกลางของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

3.2.2.2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน/รูป ผู้บริหาร 30 คน/รูป อาจารย์ 100 คน/รูป นิสิต 500 คน/รูป ในปีการศึกษา 2547 จากคณะต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

3.2.2.3. เครื่องมือที่นำมาใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการแนะแนวการศึกษาที่จัดให้นิสิตและสิ่งที่ต้องการให้นิสิตเป็น 1 ชุด ที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลจากผู้บริหาร อาจารย์ และแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความสามารถที่นิสิตมีและสาขาวิชาที่นิสิตต้องการศึกษา และสิ่งที่นิสิตต้องการให้คณะต่าง ๆ ปรับปรุงแก้ไข 1 ชุดที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลจากนิสิต โดยแบบสอบถามทั้ง 2 ชุดใช้ในการสอบถามและจัดเก็บจากผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน/รูป ผู้บริหาร 30 คน/รูป อาจารย์ 100 คน/รูป และนิสิต 500 คน/รูป จากการสุ่มตัวอย่าง

3.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.2.3.1 วิเคราะห์แนวทางที่ใช้ในการแนะแนวการศึกษาให้แก่นิสิตชั้นปีที่ 2 ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

3.2.3.2 วิเคราะห์แนวทางการแนะแนวการศึกษาที่นิสิตต้องการให้จัดทำให้แก่ นิสิตเพื่อให้ นิสิตสามารถเลือกเรียนในสาขาที่เหมาะสมกับความต้องการและความสามารถ

3.2.3.3 การเปรียบเทียบเพื่อหาแนวทางที่ควรปรับในแต่ละคณะโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.3 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการแนะแนวทางการศึกษาที่สถานศึกษาต่าง ๆ จัดทำ และเอกสารตำราต่าง ๆ ทางด้านการแนะแนวการศึกษา
2. ศึกษาการจัดทำการแนะแนวที่มหาวิทยาลัยและคณะทั้งสี่คณะในส่วนกลางที่จัดทำให้แก่นิสิต
3. ติดต่อประสานงานและหารือกันในกลุ่มนักวิจัยภายใน โครงการและผู้เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบในการวิจัย
4. สร้างเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลในการแนะแนวการศึกษาที่คณะต่าง ๆ ทั้งสี่คณะในส่วนกลางจัดทำให้แก่นิสิตในส่วนกลางของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
5. ดำเนินการวิจัยและจัดเก็บข้อมูลจากนิสิต เจ้าหน้าที่และอาจารย์ตามกรอบการวิจัย พร้อมรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงานต่อสถาบันวิจัยพุทธศาสนาเป็นระยะ

3.4 เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม 2 ชุดคือ สำหรับนิสิต 1 ชุด และสำหรับเจ้าหน้าที่และอาจารย์ 1 ชุด ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ความคิดเห็นต่อการแนะแนวการศึกษา ได้แก่ ความต้องการแนะแนวการศึกษาของนิสิตเป็นปัจจัยตามและปัจจัยอิสระหรือปัจจัยผันแปร ได้แก่ หน่วยงาน และบุคลากรด้านการแนะแนว ระบบบริหารการแนะแนว ระบบสารสนเทศ และเครื่องมือเสริมในการแนะแนว และความรับผิดชอบและสำนึกในการแนะแนว เพื่อจัดเก็บข้อมูลด้านการจัดการแนะแนว และความต้องการในการแนะแนวการศึกษาที่จัดการแนะแนวหรือให้บริการแก่นิสิตเป็นอย่างไร

ในการสร้างแบบสอบถามใช้ข้อมูลจากเอกสารข้อมูลการแนะแนว ได้แก่ พุทธศาสนากับการแนะแนวของท่านพระธรรมปิฎก การบริหารบุคลากรในโรงเรียนของอาจารย์สวัสดิ์ สุวรรณอักษร และผู้ช่วยศาสตราจารย์พนม ลิมอารีย์ และนำข้อมูลการจัดการแนะแนวทางการศึกษาที่คณะทั้งสี่คณะในส่วนกลาง และที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจัดการแนะแนวทางการศึกษาให้แก่นิสิตมาใช้ประกอบการสร้างแบบสอบถาม พร้อมกับประชุมทีมงานวิจัยช่วยกันพิจารณาถ่วงถ่วงเนื้อหาและข้อความเพื่อให้ได้ข้อมูลในการจัดเก็บข้อมูลในแต่ละส่วนแต่ละตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับนิสิต ได้แก่ สถานภาพ อายุ วุฒิการศึกษา ฐานะหรือตำแหน่ง ภูมิลำเนา สำหรับเจ้าหน้าที่และอาจารย์ ได้แก่ สถานภาพ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ภูมิลำเนา ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลความคิดเห็นด้านการบริหารจัดการแนะแนวการศึกษาและความต้องการการแนะแนวทางการศึกษาของนิสิตที่ใช้จัดเก็บข้อมูล สำหรับนิสิต

และอาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่มีปัจจัยอยู่ 5 ตัวเหมือนกัน แตกต่างในรายละเอียด คือ ปัจจัยตาม เป็นความต้องการแนะแนวการศึกษาของนิสิต ปัจจัยอิสระมีอยู่ 4 ตัว ได้แก่ หน่วยงานและบุคลากรด้านการแนะแนว ระบบการบริหารด้านการแนะแนว ระบบสารสนเทศ และเครื่องมือเสริมในการแนะแนว และความรับผิดชอบและสำนึกในการแนะแนว

ค่าของคะแนนของข้อมูลในแบบสอบถามในส่วนของความคิดเห็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามของนิสิต เจ้าหน้าที่และอาจารย์ในส่วนของข้อมูลทั่วไปจะเป็นการเลือกตอบในลักษณะเป็นช่วงใดหรือกลุ่มใด ในการประมวลผลจะเป็นความถี่เปอร์เซ็นต์ หรือจัดกลุ่มค่าคะแนนเปรียบเทียบ ส่วนข้อมูลด้านความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในตอนต้นที่ 2 จะนำความคิดเห็นมาให้คะแนนมากที่สุด 5 คะแนน มากให้ 4 คะแนน ปานกลางให้ 3 คะแนน น้อยให้ 2 คะแนน และน้อยที่สุดให้ 1 คะแนน ทั้งในส่วนของปัจจัยตามและปัจจัยอิสระ คือ ความต้องการการแนะแนว การศึกษาของนิสิต หน่วยงานและบุคลากรด้านการแนะแนว ระบบการบริหารด้านการแนะแนว ระบบสารสนเทศและเครื่องมือเสริมการแนะแนว และความรับผิดชอบ และสำนึกในการแนะแนว ค่าที่ประมวลผลจะเป็นค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ทางด้านการเปรียบเทียบ จะเปรียบเทียบว่า นิสิตกลุ่มต่าง ๆ จะมีความเห็นในตัวแปรหรือปัจจัยใดเหมือนหรือต่างกันอย่างไรด้วย ANOVA

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อทำการเก็บรวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลจากเอกสารและจัดทำแบบสอบถามเสร็จแล้วก็ดำเนินการขออนุญาตจัดเก็บข้อมูลจากคณะต่าง ๆ และขอความร่วมมือจากคณาจารย์และนิสิตในการจัดส่งแบบสอบถามให้นิสิต อาจารย์และเจ้าหน้าที่ ทั้งสี่คณะในส่วนกลางของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตอบแบบสอบถาม และทำการสัมภาษณ์จากอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนิสิตเพื่อใช้เป็นข้อมูลเปรียบเทียบ โดยจัดเก็บข้อมูลช่วงเดือนสิงหาคม 2547

การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ด้วยการเริ่มจากการแปลค่าข้อมูลเป็นคะแนนและรหัสในแต่ละแบบสอบถามที่จัดเก็บมา จากนั้นทำการบันทึกข้อมูลที่เป็นคะแนนและรหัสพร้อมการตรวจสอบความถูกต้อง จัดทำคำสั่งเรียกข้อมูลออกมาเป็นความถี่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่จัดเก็บด้วยแบบสอบถามจากนิสิตชั้นปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในคณะต่าง ๆ ของส่วนกลางทั้งสี่คณะ และอาจารย์เจ้าหน้าที่ของทั้งสี่คณะในส่วนกลางของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อศึกษาแนวทางการแนะแนวการศึกษาในชั้นปีที่ 2 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่และภูมิลำเนา ข้อมูลความเห็นต่อความต้องการแนะแนวการศึกษาและการจัดการแนะแนวการศึกษาประกอบด้วยปัจจัยตาม เป็นความต้องการแนะแนวการศึกษาของนิสิต และปัจจัยผันแปร

ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการแนะแนวการศึกษาของนิสิต ได้แก่ หน่วยงานและบุคลากรด้านการแนะแนว (ปัจจัยที่ 1) ระบบการบริหารการแนะแนว (ปัจจัยที่ 2) ระบบสารสนเทศและเครื่องมือเสริมในการแนะแนว (ปัจจัยที่ 3) ที่จัดเก็บด้วยแบบสอบถามมาประมวลผลหาค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นข้อมูลนิสิต และข้อมูลที่เป็นของเจ้าหน้าที่และอาจารย์ มีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ข้อมูลนิสิต

4.1.1 ข้อมูลพื้นฐาน เป็นข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนิสิต ซึ่งเป็นประชากรที่เป็นนิสิตชั้นปีที่ 2 ทั้ง 4 คณะของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่ศึกษาอยู่ส่วนกลาง มีลักษณะข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 4.1
ข้อมูลพื้นฐานสำหรับนิสิตผู้ตอบแบบสอบถาม

1. สถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
พระภิกษุ	199	79.0
สามเณร	28	11.1
ชาย	7	2.8
หญิง	18	7.1
รวม	252	100.0

2. อายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
18-20 ปี	20	8.1
21-25 ปี	121	48.8
26-30 ปี	30	12.1
31-35 ปี	26	10.5
>35 ปี	51	20.6
รวม	248	100.0

3. วุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
การศึกษานอกโรงเรียน	30	12.0
ม.6	80	32.1
ปริยัติสามัญ (ม.6)	63	25.3
ปวช.	9	3.6
ปวส.	3	1.2
เปรียญธรรมประโยค 5 ขึ้นไป	41	16.5
อื่น ๆ (กำลังศึกษาปริญญาตรี, ปริญญาตรี, มศ. 5)	23	9.2
รวม	249	100.0

4. ฐานะหรือตำแหน่งในวัด

ฐานะหรือตำแหน่งในวัด	จำนวน	ร้อยละ
พระลูกวัด	209	90.0
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	11	4.8
เจ้าอาวาส	8	3.5
อื่น ๆ (แม่ชี, อุบาสิกา)	2	.9
รวม	230	100.0

5. ตำแหน่งคณะสงฆ์

ตำแหน่งคณะสงฆ์	จำนวน	ร้อยละ
เจ้าอาวาส	4	25.0
เจ้าคณะตำบล	7	43.8
เจ้าคณะอำเภอ	1	6.3
อื่นๆ (เลขา รองเจ้าคณะอำเภอ, เลขา เจ้าคณะตำบล, คณานุกรม)	4	25.0
รวม	16	100.0

6. ภูมิลำเนา

ภูมิลำเนา	จำนวน	ร้อยละ
กรุงเทพและปริมณฑล	48	19.0
ภาคกลาง	32	12.6
ภาคเหนือ	25	9.9
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	111	43.9
ภาคใต้	28	11.1
อื่น ๆ (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)	9	3.6
Total	252	100.0

จากตารางที่ 4.1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนิสิต มีสถานภาพเป็นพระภิกษุร้อยละ 79.0 รองลงมาเป็นสามเณรร้อยละ 11.1 สำหรับคลุหัสถ์ เป็นเพศหญิงร้อยละ 7.1 และเพศชายร้อยละ 2.8 โดยมีอายุระหว่าง 21-25 ปี ร้อยละ 48.8 รองลงมาอายุมากกว่า 35 ปี ร้อยละ 20.6

อายุระหว่าง 26-30 ปี ร้อยละ 12.1 และอายุ 31-35 ปี ร้อยละ 10.5 **วุฒิการศึกษา** เป็นผู้จบมัธยมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 32.1 รองลงมาปริญญาตรี ร้อยละ 25.3 ปริญญาธรรมประโยค 5 ชั้นไป ร้อยละ 16.5 จบปวช. ร้อยละ 3.6 และปวส. ร้อยละ 1.2 **ฐานะหรือตำแหน่งในวัด** เป็นพระลูกวัด ร้อยละ 90.9 ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ร้อยละ 4.8 เจ้าอาวาส ร้อยละ 3.5 และแม่ชี อุบาสิการ้อยละ 0.9 **สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งคณะสงฆ์** ซึ่งมีจำนวน 16 รูป เป็นเจ้าคณะตำบล ร้อยละ 43.5 รองลงมาเป็นเจ้าอาวาส ร้อยละ 25 เลขาเจ้าคณะอำเภอ เลขาเจ้าคณะตำบล ร้อยละ 25 และเจ้าคณะอำเภอ ร้อยละ 6.3 และ **ภูมิลำเนาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ** ร้อยละ 43.9 รองลงมากรุงเทพฯและปริมณฑล ร้อยละ 19.0 ภาคกลาง ร้อยละ 12.6 ภาคใต้ ร้อยละ 11.1 ภาคเหนือ ร้อยละ 9.9 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 3.6

4.1.2 ความเห็นต่อการแนะแนวการศึกษาและความต้องการที่นิสิตได้รับ สำหรับนิสิต

ตารางที่ 4.2

ความคิดเห็นต่อการแนะแนวการศึกษาและความต้องการแนะแนว สำหรับนิสิต

การบริหารจัดการแนะแนวการศึกษาและการ ตอบสนองความต้องการของนิสิต	จำนวน	Mean (\bar{X})	Std. Deviation (S.D.)	ค่าความ เห็น
ความต้องการแนะแนวการศึกษาของนิสิต (ปัจจัยตาม)	253	2.47609	.71679	ปานกลาง
1. ท่านมีปัญหาทางการศึกษา เรียนไม่เข้าใจ ไม่ ทันเพื่อน	251	2.74	.91	ปานกลาง
2. ท่านมีปัญหา อุปสรรคในการปรับตัวกับ ระบบการศึกษาของ มจร.	253	2.42	.96	ปานกลาง
3. ท่านมีปัญหา กับการเดินทางจากวัดมา มจร.	251	2.88	1.34	ปานกลาง
4. ท่านมีปัญหา เรื่องที่พักอาศัยกับทางวัด	247	2.13	1.19	น้อย
5. ท่านมีปัญหา การปรับตัวกับเพื่อนนิสิตและ กิจกรรมของ มจร.	249	2.06	.96	น้อย
6. ท่านมีปัญหา กับการเลือกวิชาเรียนให้ตรงกับ ความถนัดและความชอบ	249	2.59	1.12	ปานกลาง
หน่วยงานและบุคลากร ด้านการแนะแนว (ปัจจัยที่ 1)	253	2.93768	.73002	ปานกลาง
1. บุคลากรและอาจารย์ที่ปรึกษาด้านการแนะ แนวมี่จำนวนเพียงพอต่อการให้คำปรึกษาแก่ นิสิต	247	2.89	.94	ปานกลาง
2. เวลาที่เจ้าหน้าที่และอาจารย์ให้บริการแนะ แนวแต่ละครั้งแก่นิสิต	253	2.74	.91	ปานกลาง
3. ความต่อเนื่องที่เจ้าหน้าที่ปรึกษาให้บริการ แนะแนวแก่นิสิต	246	2.71	.87	ปานกลาง
4. บริการที่เจ้าหน้าที่และอาจารย์ที่ปรึกษาให้แก่ นิสิตมีความเป็นกันเอง และทำให้นิสิตมีความ ต้องการให้บริการอีก	251	3.10	.99	ปานกลาง

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

การบริหารจัดการและแนวการศึกษาและการตอบสนองความต้องการของนิสิต	จำนวน	Mean (\bar{X})	Std. Deviation (S.D.)	ค่าความ เห็น
5. ความสามารถในการให้คำปรึกษาของเจ้าหน้าที่และอาจารย์ที่ปรึกษา สามารถแก้ปัญหาและเพิ่มศักยภาพแก่นิสิต	252	3.10	.93	ปานกลาง
6. ความสามารถในการให้คำปรึกษาของเจ้าหน้าที่และอาจารย์ที่ปรึกษา สามารถช่วยนิสิตค้นพบตนเอง ความชอบ และความถนัดของตนเอง	251	3.06	.92	ปานกลาง
ระบบการบริหาร การแนะแนว (ปัจจัยที่2)	253	2.84660	.64407	ปานกลาง
1. จัดโครงการแนะแนวลักษณะกลุ่ม เช่น การปฐมนิเทศโครงการแนะแนวการเลือกวิชาเฉพาะสาขา ที่สามารถทำให้นิสิตมีความเข้าใจและเลือกเรียนตรงกับที่ตนเองต้องการ	252	3.09	.89	ปานกลาง
2. การจัดการแนะแนวบุคคลให้แก่นิสิตแต่ละท่าน โดยเจ้าหน้าที่และอาจารย์ที่ปรึกษาสามารถทำให้นิสิตปรับตัว และเลือกเรียนในสาขาและวิชาที่ตนเองถนัดและชอบ	251	3.09	.85	ปานกลาง
3. การจัดการแนะแนวรวมศูนย์อยู่กับหน่วยงาน เช่น ฝ่ายทะเบียน ฝ่ายกิจการนิสิต ทำให้อาจารย์ที่ปรึกษาและเจ้าหน้าที่ของคณะมีบทบาทลดลง	252	2.82	.92	ปานกลาง
4. การจัดการให้บริการแนะแนวเป็นระบบ และมีความต่อเนื่องตลอดระยะเวลาในการศึกษาของนิสิตแต่ละคน/รูป	251	2.63	.87	ปานกลาง
5. มีการกำหนดภาระงานและคู่มือการให้คำแนะนำในบริการแนะแนวแก่เจ้าหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษา และนิสิตทราบ	252	2.78	.91	ปานกลาง

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

การบริหารจัดการแนะแนวการศึกษาและการ ตอบสนองความต้องการของนิสิต	จำนวน	Mean (\bar{X})	Std. Deviation (S.D.)	ค่าความ เห็น
6. มีการติดตามประเมินผลการให้บริการแนะ แนว และนำมาพัฒนาบริการการแนะแนวแก่ นิสิต	251	2.65	.96	ปานกลาง
7. มีการสร้างต้นแบบหรือนำผู้ประสบ ความสำเร็จมาแนะนำให้แก่นิสิต เพื่อใช้เป็น ต้นแบบในการพัฒนา	249	2.87	1.04	ปานกลาง
ระบบสารสนเทศและเครื่องมือเสริม ในการ แนะแนว (ปัจจัยที่ 3)	252	2.74253	.81701	ปานกลาง
1. มีการจัดทำข้อมูลในด้านต่าง ๆ ของนิสิต อย่างเป็นระบบให้แก่นิสิต เจ้าหน้าที่และ อาจารย์ที่ปรึกษาไว้ใช้ในระบบการแนะแนว	250	2.68	.92	ปานกลาง
2. มีการจัดทำข้อมูลในด้านต่าง ๆ เช่น ข้อมูล ด้านการศึกษาต่อ ข้อมูล	251	2.77	1.02	ปานกลาง
3. การให้บริการด้านข้อมูล และคู่มือการใช้ ข้อมูลในด้านต่าง ๆ ที่เจ้าหน้าที่ อาจารย์ ที่ ปรึกษา และนิสิตสามารถเข้าใช้บริการ	250	2.82	.97	ปานกลาง
4. จำนวนหนังสือ เครื่องมืออุปกรณ์ และข้อมูล ให้บริการแก่เจ้าหน้าที่ อาจารย์ที่ปรึกษา และ นิสิตในการยืม	249	2.76	1.04	ปานกลาง
5. มีการจัดทำระเบียบข้อมูลอย่างเป็นระบบใน ทุกด้าน และสามารถเชื่อมโยงกัน สะดวกต่อ การใช้บริการแก่เจ้าหน้าที่ อาจารย์ที่ปรึกษา และนิสิต	244	2.69	.97	ปานกลาง

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

การบริหารจัดการและแนวการศึกษาและการตอบสนองความต้องการของนิสิต	จำนวน	Mean (\bar{X})	Std. Deviation (S.D.)	ค่าความเห็น
ความรับผิดชอบและสำนึก ในการแนะแนว (ปัจจัยที่ 4)	251	3.14276	.84313	ปานกลาง
1. ความรับผิดชอบต่อบทบาทของเจ้าหน้าที่และอาจารย์ที่ปรึกษาในการให้บริการการแนะแนวอย่างเต็มความสามารถ	249	2.96	1.00	ปานกลาง
2. จิตสำนึกในการสร้างการบริการ และการให้บริการที่ดีและสร้างความประทับใจ ให้แก่นิสิตที่มาใช้บริการแนะแนว	251	2.97	.98	ปานกลาง
3. ความรับผิดชอบของนิสิตในการพึ่งพาตนเอง ด้านการศึกษา ด้านการค้นหาค้นหาตนเองใน ความชอบและความถนัดของตนเอง	247	3.28	.91	ปานกลาง
4. จิตสำนึกในการพัฒนาตนเองด้านบุคลิกภาพ การศึกษาและปรับปรุงตนเองด้านต่าง ๆ ของนิสิต	250	3.35	1.52	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.2 พบว่า นิสิตมีความเห็นต่อการบริหารการจัดการแนะแนวการศึกษา ในด้านความต้องการการแนะแนวการศึกษาของนิสิต (ปัจจัยตาม) ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.71679 มีความเห็นในระดับน้อยในเรื่องที่พัวพันกับทางวัด และการปรับตัวกับเพื่อนนิสิต กิจกรรมของ มจร. มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) 2.06-2.13 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.96-1.19 ส่วนที่เหลือมีความเห็นในระดับปานกลาง ในเรื่อง การศึกษา เรียนไม่เข้าใจ ไม่ทันเพื่อน การเดินทางจากวัดมา มจร. อุปสรรคในการปรับตัวกับระบบ การศึกษาของ มจร. และการเลือกวิชาเรียนให้ตรงกับความถนัดและความชอบ มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) 2.42-2.88 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.91-1.34

หน่วยงานและบุคลากรด้านการแนะแนว (ปัจจัยที่ 1) นิสิตมีความเห็นในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) 2.93768 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.73002 โดยมี

ความเห็นต่อทุกข้อหรือทุกด้านทั้ง 6 ข้อในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) ระหว่าง 2.17-3.10 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระหว่าง 0.87-0.99

ระบบการบริหาร การแนะแนว (ปัจจัยที่ 2) นิสิตมีความเห็นในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) 2.8466 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.64407 โดยมีความเห็นต่อทุกข้อทั้ง 7 ข้อหรือทุกด้านในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) ระหว่าง 2.63-3.09 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระหว่าง 0.87-1.04

ระบบสารสนเทศและเครื่องมือเสริมในการแนะแนว (ปัจจัยที่ 3) นิสิตมีความเห็นในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) 2.74253 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.81701 โดยมีความเห็นต่อทุกข้อ ทั้ง 5 ข้อหรือทุกด้าน ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) ระหว่าง 2.68-2.82 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.87-1.04

ความรับผิดชอบและสำนึกในการแนะแนว (ปัจจัยที่ 4) นิสิตมีความเห็นในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) 3.14276 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.84313 โดยมีความเห็นต่อทุกข้อทั้ง 4 ข้อ หรือทุกด้านในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) ระหว่าง 2.96-3.35 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.91-1.52

4.2 ข้อมูลของอาจารย์และเจ้าหน้าที่

4.2.1 ข้อมูลพื้นฐาน เป็นข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นอาจารย์และเจ้าหน้าที่ ทั้ง 4 คณะ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ส่วนกลางมีลักษณะข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 4.3

ข้อมูลพื้นฐานของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
พระภิกษุ	39	50.0
ชาย	35	44.9
หญิง	4	5.1
รวม	78	100.0

2. อายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
20-25 ปี	11	13.9
26-30 ปี	8	10.1
31-35 ปี	8	10.1
36-40 ปี	7	8.9
41-45 ปี	12	15.2
46-60 ปี	33	41.8
รวม	79	100.0

3. วุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	4	4.8
ปริญญาตรี	29	34.9
ปริญญาโท	34	41.0
ปริญญาเอก.	16	19.3
รวม	83	100.0

4. ตำแหน่งหน้าที่

ตำแหน่งหน้าที่	จำนวน	ร้อยละ
อาจารย์	50	68.5
รองคณบดี	2	2.7
คณบดี	1	1.4
ผู้ช่วยอธิการบดี	1	1.4
อื่น ๆ (เจ้าหน้าที่, ลูกจ้าง)	19	26.0
รวม	73	100.0

5. ภูมิฐานะ

ภูมิฐานะ	จำนวน	ร้อยละ
กรุงเทพและปริมณฑล	21	25.3
ภาคกลาง	14	16.9
ภาคเหนือ	13	15.7
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	30	36.1
ภาคใต้	4	4.8
อื่น ๆ (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)	1	1.2
รวม	83	100.0

จากตารางที่ 4.3 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นอาจารย์และเจ้าหน้าที่มี เพศ พระภิกษุ ร้อยละ 50.0 รองลงมาเป็นเพศชายร้อยละ 44.9 และหญิงร้อยละ 5.1 มี อายุ ระหว่าง 46-60 ปี ร้อยละ 41.8 รองลงมา 41-45 ปี ร้อยละ 15.2 20-25ปี ร้อยละ 13.9 26-30 ปี และ 31-35 ปี เท่ากัน ร้อยละ 10.1 และ 36-40 ปี ร้อยละ 8.9 วุฒิการศึกษา ปริญญาโท ร้อยละ 41.0 รองลงมาปริญญาตรี ร้อยละ 34.9 ปริญญาเอกร้อยละ 19.3 และต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 4.8 ตำแหน่งหน้าที่ เป็น อาจารย์ ร้อยละ 68.5 รองลงมาเป็นเจ้าหน้าที่ ลูกจ้าง ร้อยละ 26.0 รองคณบดี ร้อยละ 2.7 คณบดี และผู้ช่วยอธิการบดีเท่ากัน ร้อยละ 1.4 ภูมิฐานะ จากภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 36.1 รองลงมากรุงเทพและปริมณฑลร้อยละ 25.3 ภาคกลาง ร้อยละ 16.9 ภาคเหนือร้อยละ 15.17 ภาคใต้ร้อยละ 4.8 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 1.2

4.2.2 ความคิดเห็น ต่อการศึกษาและความต้องการที่นิสิตได้รับสำหรับ อาจารย์และเจ้าหน้าที่

ตารางที่ 4.4

ความคิดเห็นต่อการศึกษาและความต้องการที่นิสิตได้รับสำหรับอาจารย์และเจ้าหน้าที่

การบริหารจัดการและแนวทางการศึกษาและการตอบสนองความต้องการของนิสิต	จำนวน	Mean (\bar{X})	Std. Deviation (S.D.)	ค่าความเห็น
ความต้องการและแนวทางการศึกษาของนิสิต (ปัจจัยตาม)	76	2.75614	.77284	ปานกลาง
1. ปัญหาของนิสิตทางการศึกษา เรียนไม่ทันเพื่อน เรียนไม่เข้าใจที่มาขอคำแนะนำ	74	2.88	.89	ปานกลาง
2. ปัญหาของนิสิตที่เกี่ยวกับ อุปสรรคในการปรับตัวให้เข้ากับระบบการศึกษาของ มจร. ที่มาขอคำแนะนำ	74	2.55	1.02	ปานกลาง
3. ปัญหาของนิสิตด้านการเดินทางจากวัดมา มจร. ที่มาขอคำแนะนำ	76	3.12	1.25	ปานกลาง
4. ปัญหาของนิสิตด้านที่พักอาศัยกับทางวัด ที่มาขอคำแนะนำ	74	6.62	1.27	ปานกลาง
5. ปัญหาของนิสิตในการปรับตัวกับเพื่อน นิสิตและกิจกรรมของ มจร. ที่มาขอคำแนะนำ	73	2.40	.91	ปานกลาง
6. ปัญหาของนิสิตในการเลือกวิชาเรียนให้ตรงกับความถนัดและความชอบ ที่มาขอคำแนะนำ	72	2.88	1.13	ปานกลาง

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

การบริหารจัดการและแนวทางการศึกษาและ การตอบสนองความต้องการของนิสิต	จำนวน	Mean (\bar{X})	Std. Deviation (S.D.)	ค่าความ เห็น
หน่วยงานและบุคลากร ด้านการแนะแนว (ปัจจัยที่ 1)	81	2.83745	.77083	ปานกลาง
1. บุคลากรและอาจารย์ที่ปรึกษาด้านการ แนะแนวมีจำนวนเพียงพอต่อการให้ คำปรึกษาแก่นิสิต	77	2.83	1.04	ปานกลาง
2. เวลาที่เจ้าหน้าที่และอาจารย์ให้บริการ แนะแนวแต่ละครั้งแก่นิสิต	81	2.56	.92	ปานกลาง
3. ความต่อเนื่องที่เจ้าหน้าที่ปรึกษา ให้บริการแนะแนวแก่นิสิต	80	2.49	1.03	ปานกลาง
4. เจ้าหน้าที่และอาจารย์ที่ปรึกษาให้ความ เป็นกันเองกับนิสิต	81	3.07	.98	ปานกลาง
5. เจ้าหน้าที่และอาจารย์ที่ปรึกษา สามารถ แก้ปัญหาและเพิ่มศักยภาพแก่นิสิต	81	2.96	.87	ปานกลาง
6. เจ้าหน้าที่และอาจารย์ที่ปรึกษา สามารถ ช่วยนิสิตค้นพบตนเอง ความชอบ และความ ถนัดของตนเอง	81	3.14	.90	ปานกลาง
ระบบการบริหาร การแนะแนว (ปัจจัยที่ 2)	83	2.93001	.66420	ปานกลาง
1. จัด โครงการแนะแนวลักษณะกลุ่ม เช่น การประชุมพิเศษโครงการแนะแนวการเลือก วิชาเฉพาะสาขา ที่สามารถทำให้นิสิตมีความ เข้าใจและเลือกเรียนตรงกับที่ตนเองต้องการ	82	3.12	.92	ปานกลาง
2. การจัดการแนะแนวบุคคลให้แก่นิสิตแต่ ละท่าน โดยเจ้าหน้าที่และอาจารย์ที่ปรึกษา สามารถทำให้นิสิตปรับตัว และเลือกเรียน ในสาขาและวิชาที่ตนเองถนัดและชอบ	82	3.22	.79	ปานกลาง

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

การบริหารจัดการและแนวทางการศึกษาและการตอบสนองความต้องการของนิสิต	จำนวน	Mean (\bar{X})	Std. Deviation (S.D.)	ค่าความ เห็น
3. การจัดการและแนวร่วมศูนย์อยู่กับหน่วยงาน เช่น ฝ่ายทะเบียน ฝ่ายกิจการนิสิต ทำให้อาจารย์ที่ปรึกษาและเจ้าหน้าที่ของคณะมีบทบาทลดลง	82	2.90	.92	ปานกลาง
4. การจัดการให้บริการและแนวเป็นระบบ และมีความต่อเนื่องตลอดระยะเวลาในการศึกษาของนิสิตแต่ละคน/รูป	81	2.77	.76	ปานกลาง
5. มีการกำหนดภาระงานและคู่มือการให้คำแนะนำในบริการและแนวแก่เจ้าหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษา และนิสิตทราบ	81	3.04	.83	ปานกลาง
6. มีการติดตามประเมินผลการให้บริการและแนว และนำมาพัฒนาบริการการและแนวแก่นิสิต	82	2.76	1.00	ปานกลาง
7. มีการสร้างต้นแบบหรือนำผู้ประสบความสำเร็จมาแนะนำให้แก่นิสิต เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนา	82	2.78	.96	ปานกลาง
ระบบสารสนเทศและเครื่องมือเสริม ในการและแนว (ปัจจัยที่ 3)	82	2.70366	.74444	ปานกลาง
1. มีการจัดทำข้อมูลในด้านต่าง ๆ ของนิสิตอย่างเป็นระบบให้แก่นิสิต เจ้าหน้าที่และอาจารย์ที่ปรึกษาไว้ใช้ในระบบการและแนว	82	2.73	.90	ปานกลาง
2. มีการจัดทำข้อมูลในด้านต่าง ๆ เช่น ข้อมูลด้านการศึกษาต่อ ข้อมูล	82	2.72	.84	ปานกลาง

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

การบริหารจัดการและแนวทางการศึกษาและการตอบสนองความต้องการของนิสิต	จำนวน	Mean (\bar{X})	Std. Deviation (S.D.)	ค่าความเห็น
3. การให้บริการด้านข้อมูล และคู่มือการใช้ข้อมูลในด้านต่าง ๆ ที่เจ้าหน้าที่ อาจารย์ที่ปรึกษา และนิสิตสามารถเข้าใช้บริการ	82	2.77	.92	ปานกลาง
4. จำนวนหนังสือ เครื่องมืออุปกรณ์ และข้อมูลให้บริการแก่เจ้าหน้าที่ อาจารย์ที่ปรึกษา และนิสิตในการยืม	81	2.63	.87	ปานกลาง
5. มีการจัดทำระเบียบข้อมูลอย่างเป็นระบบในทุกด้าน และสามารถเชื่อมโยงกันสะดวกต่อการใช้บริการแก่เจ้าหน้าที่ อาจารย์ที่ปรึกษา และนิสิต	82	2.66	.95	ปานกลาง
ความรับผิดชอบและสำนึก ในการแนะนำ (ปัจจัยที่ 4)	82	2.97154	.75872	ปานกลาง
1. ความรับผิดชอบต่อบทบาทของเจ้าหน้าที่และอาจารย์ที่ปรึกษาในการให้บริการคำแนะนำอย่างเต็มความสามารถ	82	2.95	.94	ปานกลาง
2. จิตสำนึกในการสร้างการบริการ และการให้บริการที่ดีและสร้างความประทับใจให้แก่นิสิตที่มาใช้บริการแนะนำ	81	3.04	.94	ปานกลาง
3. ความรับผิดชอบของนิสิตในการพึ่งพาตนเองด้านการศึกษา ด้านการค้นหาค้นหาตนเองในความชอบและความถนัดของตนเอง	82	2.98	.87	ปานกลาง
4. จิตสำนึกในการพัฒนาตนเองด้านบุคลิกภาพ การศึกษาและปรับปรุงตนเองด้านต่างๆ ของนิสิต	81	2.90	.90	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.4 พบว่า อาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่มีความเห็นต่อการบริหารจัดการแนวทางการศึกษา ในด้านความต้องการแนวทางการศึกษาของนิสิต (ปัจจัยตาม) ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) 2.75614 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.77284 มีความเห็นในทุกข้อทั้ง 6 ข้อหรือทุกด้านในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) 2.40-3.12 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.89-1.27

หน่วยงานและบุคลากรด้านการแนะแนว (ปัจจัยที่ 1) อาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่มีความเห็นในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) 2.83745 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.77083 โดยมีความเห็นต่อทุกข้อทั้ง 6 ข้อหรือทุกด้านในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) ระหว่าง 2.49-3.14 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระหว่าง 0.87-1.04

ระบบบริหารการแนะแนว (ปัจจัยที่ 2) อาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่มีความเห็นในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) 2.93001 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.66420 โดยมีความเห็นต่อทุกข้อทั้ง 7 ข้อ หรือทุกด้าน ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) ระหว่าง 2.76-3.22 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระหว่าง 0.76-1.00

ระบบสารสนเทศและเครื่องมือเสริมในการแนะแนว (ปัจจัยที่ 3) อาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่มีความเห็นในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) 2.70366 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.74444 โดยมีความเห็นต่อทุกข้อทั้ง 5 ข้อ หรือทุกด้านในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) ระหว่าง 2.63-2.77 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระหว่าง 0.84-0.95

ความรับผิดชอบและสำนึกในการแนะแนว (ปัจจัยที่ 4) อาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่มีความเห็นในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) 2.97154 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.75872 โดยมีความเห็นต่อทุกข้อทั้ง 4 ข้อ หรือทุกด้านในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) ระหว่าง 2.90-3.04 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระหว่าง 0.87-0.94

บทที่ 5

สรุปอภิปรายและข้อเสนอแนะ

ข้อมูลจากการประมวลผลข้อมูลจากแบบสอบถามที่จัดเก็บจากนิสิตชั้นปีที่ 2 ที่ศึกษา อยู่คณะต่าง ๆ ในส่วนกลางทั้งสี่คณะและอาจารย์เจ้าหน้าที่ที่มีความเห็นต่อความต้องการแนะแนว การศึกษา และปัจจัยด้านการจัดการแนะแนวการศึกษาที่นิสิตต้องการใช้บริการและที่ให้บริการแก่ นิสิตในระดับน้อยและปานกลางค่อนข้างน้อย ด้านการจัดการแนะแนวที่นิสิตได้รับและที่ให้บริการ แก่นิสิตอยู่ในระดับปานกลางทั้งด้านหน่วยงานบุคลากร ระบบบริหาร ระบบสารสนเทศเครื่องมือ และความรับผิดชอบสำนึกในการแนะแนวทางการศึกษา แม้การจัดการด้านต่าง ๆ ของการแนะแนว การศึกษาจะมีให้บริการนิสิตแต่ยังไม่สามารถสร้างประโยชน์ สร้างความประทับใจในการพัฒนา นิสิต และช่วยแก้ปัญหาแก่นิสิตจึงทำให้นิสิตต้องการใช้บริการแนะแนวหรือเห็นความสำคัญต่อ การแนะแนวน้อย แสดงว่าหากจะให้นิสิตมีความต้องการใช้บริการแนะแนวการศึกษาเพิ่มขึ้นเพื่อให้ ความสามารถในการพึ่งพาตนเองและความสามารถพัฒนาตนเองของนิสิตเพิ่มขึ้นและสามารถ แก้ปัญหา และพัฒนาศักยภาพตัวนิสิตเองเพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้การจัดการแนะแนวมีประสิทธิภาพ และคุณภาพที่จะช่วยพัฒนาความสามารถของตนเองและแก้ปัญหาดตนเองของนิสิตได้ตรงกับปัญหา และความต้องการใช้บริการ ทั้งนี้อาจารย์และเจ้าหน้าที่จะต้องปรับปรุงบริการระบบและสื่อต่าง ๆ ของบริการด้านการแนะแนวให้ตรงกับที่นิสิตอยากได้ อยากใช้บริการแนะแนวและประทับใจใน บริการเพื่อให้บริการแนะแนวการศึกษามีการจัดการที่ดีทำให้นิสิตอยากใช้บริการมีความพอใจและ ประทับใจในบริการ ในการพัฒนาศักยภาพของตนเองและสามารถพึ่งพาตนเอง เป็นพุทธศาสตร์ บัณฑิตที่สามารถสร้างประโยชน์ให้แก่ตนเอง แก่ผู้อื่นและสังคม

5.1 สรุป

นิสิต มีความเห็นต่อความต้องการแนะแนวการศึกษาในระดับน้อยแม้บริการด้านการ แนะแนวที่นิสิตได้รับจากการจัดการแนะแนว ด้านหน่วยงานและบุคลากรผู้ให้บริการแนะแนว ระบบบริหารการแนะแนว ระบบสารสนเทศและเครื่องมือเสริมในการแนะแนว และความ รับผิดชอบและสำนึกในการแนะแนว โดยในทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง และมีความสัมพันธ์ ในทางลบหรือในทิศทางตรงกันข้าม แม้จะมีบางด้านที่ความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็น

ว่าการจัดการแนะแนวไม่ตรงกับที่ต้องการใช้บริการ ไม่ประทับใจ ไม่ช่วยพัฒนาศักยภาพของนิสิต ไม่สามารถทำให้นิสิตพึ่งพาตนเอง และค้นพบตนเอง จึงทำให้ความต้องการใช้บริการแนะแนวอยู่ในระดับน้อย

นิสิตหญิงมีความพอใจในระบบสารสนเทศและหน่วยงานบุคลากรในการแนะแนวมากกว่ากลุ่มอื่น แต่กลับมีความต้องการในการแนะแนวน้อยกว่ากลุ่มอื่น แสดงว่าการให้บริการแนะแนวยังไม่สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาจิตใต้ตรงกับปัญหาและช่วยพัฒนาศักยภาพตามที่นิสิตจะใช้ประโยชน์ จึงควรพัฒนาการจัดการแนะแนวให้ดีขึ้นที่พอใจของนิสิต นิสิตช่วงอายุ 18-30 ปี มีความต้องการแนะแนวสูงกว่าช่วงอายุอื่น แต่มีความพอใจในบริการที่ได้รับต่ำกว่าช่วงอายุอื่น นิสิตที่อยู่ทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความต้องการแนะแนวสูงกว่าภาคอื่น นิสิตที่เป็นพระลูกวัด แม่ชีและอุบาสิกามีความต้องการแนะแนวการศึกษาสูงกว่ากลุ่มอื่น แต่มีความพอใจในการจัดการแนะแนวต่ำกว่ากลุ่มอื่น และนิสิตที่มีตำแหน่งคณะสงฆ์แตกต่างกันมีความต้องการแนะแนวไม่แตกต่างกัน และมีความพอใจในการจัดการแนะแนวไม่แตกต่างกัน ดังนั้นการแนะแนวทางการศึกษาจะต้องมีการพัฒนาการจัดการแนะแนวที่สามารถพัฒนาผู้เรียน แก้ปัญหาผู้เรียน และทำให้นิสิตมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ มีความพอใจและประทับใจในบริการแนะแนว สามารถค้นพบตนเอง หากความถนัด และความชอบของตนเองได้ จึงจะทำให้ความต้องการแนะแนวของนิสิตเพิ่มขึ้น

อาจารย์และเจ้าหน้าที่ มีความเห็นต่อความต้องการแนะแนวการศึกษาในระดับปานกลาง และการจัดการแนะแนวที่ให้บริการแก่นิสิตในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลางทั้งด้านหน่วยงานและบุคลากร ระบบบริหารการแนะแนว ระบบสารสนเทศและเครื่องมือเสริมในการแนะแนว และความรับผิดชอบ และสำนึกในการแนะแนวโดยในทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันหรือในทางบวก ระหว่างความต้องการแนะแนวของนิสิตที่มารับบริการกับปัจจัยด้านการจัดการแนะแนวที่ให้บริการแก่นิสิต โดยปัจจัยด้านหน่วยงานและบุคลากรด้านการแนะแนวเป็นด้านเดียวที่มีความสัมพันธ์สูงและชัดเจน อาจารย์และเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอายุ 20-25 ปี และ 46-60 ปี มีความพอใจในระบบสารสนเทศ และเครื่องมือเสริมในการแนะแนวที่จัดทำให้นิสิตมากกว่าช่วงอายุอื่น แต่ผู้ที่มีสถานภาพต่างกันหรือเพศต่างกัน วุฒิกการศึกษาต่างกัน ภูมิลำเนาต่างกัน และตำแหน่งหน้าที่ต่างกันมีความพอใจในการจัดการแนะแนวด้านต่าง ๆ และความต้องการแนะแนวไม่แตกต่างกันในระดับปานกลาง ดังนั้น การแนะแนวทางการศึกษาที่ได้ทำให้นิสิตและความต้องการบริการแนะแนวของนิสิตอยู่ในระดับปานกลาง อันเป็นการยอมรับความจริงที่ว่านิสิตมาใช้บริการแนะแนวในระดับปานกลางแม้จะสูงที่นิสิตต้องการ และการจัดการแนะแนวที่จัดทำให้นิสิตอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับที่นิสิตได้รับ จึงเป็นความจำเป็นในการปรับปรุง

การจัดการแนะแนวให้เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพมากขึ้น พร้อมทั้งบริการที่มีคุณภาพและตรงกับความต้องการของนิสิตมากขึ้นเพื่อให้บริการแนะแนวสามารถแก้ปัญหาของนิสิต และสามารถพัฒนาศักยภาพของนิสิตสามารถค้นพบตนเอง หากความชอบของตนและความถนัดของตน มีผลให้นิสิตพึ่งพาตนเองและพัฒนาตนเองตามความถนัด และความชอบของตัวนิสิตซึ่งเป็นประโยชน์ที่สำคัญของการจัดการแนะแนว

5.2 อภิปราย

ความต้องการในการแนะแนวในบางด้านน้อยและโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณาในรายละเอียด แสดงว่า นิสิตมีปัญหาพอสมควร แต่ยังใช้บริการแนะแนวจากอาจารย์ที่ปรึกษาและบริการแนะแนวทางการศึกษา ที่มหาวิทยาลัยจัดไว้ไม่มาก ซึ่งอาจแสดงได้อีกนัยหนึ่งว่า นิสิตมีปัญหาแต่ขาดระบบการบริหารจัดการให้คำปรึกษาที่ไม่ดีพอ และทันกับความต้องการรวมทั้งไม่สามารถพัฒนานิสิตให้มีศักยภาพในการปรับตัวในระบบการศึกษาของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะจากการสัมภาษณ์นิสิตในระดับ-ชั้นปีต่าง ๆ ของทั้ง 4 คณะพบว่า บางส่วนพ้นสภาพจากการเป็นนิสิตตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 เป็นจำนวนมาก ทั้งในชั้นอื่น ๆ คือปีที่ 3 และปีที่ 4 พบว่าคงมีนิสิตพ้นสภาพและขาดการปรึกษาแนะแนว จึงควรหาแนวทางในการป้องกันปัญหาด้วยระบบการแนะแนวการศึกษาที่เหมาะสม

ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานและบุคลากรทางการแนะแนว ระบบบริหารการแนะแนว ระบบสารสนเทศและเครื่องมือเสริมในการแนะแนว รวมทั้งความรับผิดชอบและสำนึกในการแนะแนวอยู่ในระดับปานกลาง ในความเห็นของนิสิตผู้ใช้บริการแนะแนว และอาจารย์เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับการแนะแนวแสดงให้เห็นว่า ระบบบริหารจัดการหรือการให้บริการในการแนะแนวแก่นิสิต และที่นิสิตมาใช้ยังอยู่ในระดับไม่สูง แสดงให้เห็นว่าบริการแนะแนวทั้งระบบบริหารหน่วยงานที่รับผิดชอบ และบุคลากรทางการแนะแนว ระบบสารสนเทศ เครื่องมือเสริมในการแนะแนว รวมทั้งความรับผิดชอบและสำนึกของการแนะแนวที่ให้บริการอยู่ยังมีระดับความประทับใจไม่มาก รวมทั้งความเห็นของผู้ให้บริการก็อยู่ในระดับที่ยังไม่น่าประทับใจ ดังนั้น การช่วยแก้ปัญหาและช่วยพัฒนานิสิตจึงมีไม่มาก และไม่ช่วยลดปัญหาและป้องกันปัญหาได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพกลางคันของนิสิต และการทำผิดกฎระเบียบทำให้ต้องมีผลการเรียนล่าช้าอยู่บ่อยครั้ง และยังคงเกิดปัญหาเดิมอยู่อย่างต่อเนื่อง ทุกภาคการศึกษา

การพัฒนาระบบการบริหารจัดการแนะแนวการศึกษาจึงควรมีมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบแก่นิสิตในทุกชั้นปีของทุกคณะเพื่อลดปัญหา และป้องกันปัญหาของนิสิต ด้วยระบบบริหารจัดการและจัดบุคคล หน่วยงานที่ชัดเจนมากขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

ความต้องการแนะแนวการศึกษาของนิสิตมีระดับปานกลางเช่นเดียวกับความเห็นของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ แต่ปัญหาที่มีอยู่อย่างต่อเนื่องและเป็นปัญหาเดิมในทุกภาคการศึกษา โดยเฉพาะการฟื้นสภาพของนิสิตกลางคันจากปัญหาส่วนตัว การเรียนที่ไม่ได้ตามเกณฑ์ การจบช้ากว่ากำหนด และปัญหาอื่น ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียน ควรได้รับการปรับปรุง ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

การบริหารจัดการแนะแนวยังขาดระบบที่ชัดเจนในการให้คำปรึกษาแนะแนวทางการศึกษาให้แก่นิสิต ขาดหน่วยงานดูแลการแนะแนวอย่างชัดเจน และขาดการกำหนดหน้าที่ผู้รับผิดชอบการแนะแนวทางการศึกษาอย่างชัดเจน จึงควรกำหนดการบริหาร ดังนี้

- 1.) ควรมีระบบการบริหารจัดการแนะแนวที่ชัดเจน
- 2.) ควรมีนโยบายทางการแนะแนวอย่างชัดเจน
- 3.) ควรมีหน่วยงานทำหน้าที่บริหารงานแนะแนว
- 4.) ควรกำหนดบุคลากรทำหน้าที่แนะแนวและให้คำปรึกษาแก่นิสิตในแต่ละด้านอย่าง

ชัดเจน

- 5.) กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานและบุคลากรในแต่ละด้านอย่าง

ชัดเจน

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

การดำเนินการ และการปฏิบัติหน้าที่การแนะแนวมีการกำหนดอาจารย์ที่ปรึกษาให้แก่ นิสิต แต่ยังคงขาดความต่อเนื่องและความชัดเจนในการดูแลการให้คำปรึกษาแนะแนวแก่นิสิตจึงควร กำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน ดังนี้

- 1.) ควรกำหนดอาจารย์ที่ปรึกษาดูแลนิสิตอย่างต่อเนื่อง คือ ไม่ควรเปลี่ยนแปลงบ่อย
- 2.) ควรกำหนดภาระหน้าที่ของอาจารย์แนะแนว อาจารย์ที่ปรึกษา และเจ้าหน้าที่แนะ

แนวในแต่ละด้านให้ชัดเจน

- 3.) ควรกำหนดการดำเนินงานที่ชัดเจนและให้นิสิตมีเวลาในการปรึกษาแนะนำจาก

ผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ เช่น การลงทะเบียน

5.3.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยต่อไป

การศึกษาวิจัยนี้เน้นการจับเก็บข้อมูลจากความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการแนวทางการศึกษานิสิตชั้นปีที่ 2 เป็นหลักซึ่งยังขาดการศึกษาจากนิสิตชั้นปีอื่น ๆ ซึ่งต้องการการแนวทางการศึกษาและการให้คำปรึกษา จึงควรศึกษาทางด้านอื่นประกอบ-ด้วยคือ

- 1.) การจัดการแนวของอาจารย์ที่ปรึกษา
- 2.) ศึกษาจากนิสิตชั้นปีอื่นนอกเหนือจากชั้นปีที่ 2
- 3.) การบริหารจัดการแนวทางการศึกษาด้วยวิธีอื่น
- 4.) การจับเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เพื่อให้ข้อมูลสมบูรณ์ขึ้น
- 5.) จับเก็บข้อมูลที่เป็นข้อมูลปัญหาของนิสิตในด้านต่าง ๆ

บรรณานุกรม

1. หนังสือ

กองวิชาการ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2544.

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **คู่มือนิสิตคณะครุศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีการศึกษา 2546**. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาบรรณาการ, 2547.

คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **คู่มือแนะแนวการศึกษา คณะพุทธศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2544.

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **คู่มือแนะแนวการศึกษา ปี 2547 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาบรรณาการ, 2547.

พนม ลิมอารีย์. **การแนะแนวเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์, 2533.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). **พุทธศาสน์กับการแนะแนว**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม, 2543.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์. **หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2538**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2545.

_____. **พัฒนาการพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย งาน 50 ปี อุดมศึกษา มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2540.

_____. **พระพุทธศาสนาในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2547.

สวัสดิ์ สุวรรณอักษร. **การบริหารบุคลากรในโรงเรียน : การบริหารงานแนะแนว**. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2545.

2. วิทยานิพนธ์

กรกฏา นักร้อง. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางจริยธรรมเชิงพุทธ กับการปรับตัวทางสังคม สุขภาพจิต และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ : 2538.

๓. รายงาน / เอกสาร

กองแผนงาน สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์. รายงานการประเมินผลแผนพัฒนามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 7 (พ.ศ.2535-2539). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. เอกสารประกอบกิจกรรมการแนะแนวการศึกษานิสิตคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีการศึกษา 2546. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2547.

ภาคผนวก

ผนวก ก

แบบสอบถามสำหรับนิสิต

เรื่อง ศึกษาแนวทางการแนะแนวการศึกษานิสิตปีที่ 2 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวทางการแนะแนว
การศึกษา นิสิต ปีที่ 2 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์
อย่างยิ่งต่อการจัดระบบการแนะแนวการศึกษแก่นิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยให้
มีหน่วยงานที่รับผิดชอบ และบุคลากร ที่ทำหน้าที่แนะแนวให้เกิดการจัดการแนะแนวในด้านต่าง ๆ
ให้แก่นิสิตอย่างเป็นระบบและ ต่อเนื่อง อันจะส่งผลที่เป็นประโยชน์แก่นิสิตให้สามารถพัฒนา
ตนเองเป็นพุทธศาสตรบัณฑิตที่มีความสามารถตามที่ คณะสงฆ์และสังคมต้องการ

ดังนั้นคณะผู้วิจัยขอความกรุณาช่วยตอบแบบสอบถามนี้ทุกข้อความด้วยความเป็นจริง
โดยคณะผู้วิจัยขอรับรองว่า ข้อมูลที่ท่านตอบทั้งหมดจะเก็บไว้เพื่อการศึกษา และนำเสนอ
ผลการวิจัย โดยภาพรวมเท่านั้น

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความเห็นและความต้องการของนิสิตต่อการจัดการแนะแนว

(ดร.อินตา ศิริวรรณ)

หัวหน้าโครงการและทีมงาน

แบบสอบถามสำหรับนิสิต

เรื่อง ศึกษาแนวทางการแนะแนวการศึกษาในลิตปีที่ 2 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

1. สถานภาพ พระภิกษุ สามเณร ชาย หญิง
2. อายุ น้อยกว่า 18 ปี 18-20 ปี 21-25 ปี
 26-30 ปี 31-35 ปี มากกว่า 35 ปี
3. วุฒิการศึกษา
 การศึกษานอกโรงเรียน ม.6 ปริญญาตรี (ม.6)
 ปวช. ปวส. เปรียญธรรมประโยค 5 ขึ้นไป
 อื่น ๆ.....
4. ฐานะหรือตำแหน่งในวัด
 พระลูกวัด ผู้ช่วยเจ้าอาวาส
 เจ้าอาวาส อื่น ๆ
5. ตำแหน่งคณะสงฆ์
 เจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ
 เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะภาค อื่น ๆ
6. ภูมิลำเนาของท่าน
 กรุงเทพฯและปริมณฑล ภาคกลาง
 ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 ภาคใต้ อื่น ๆ

**ตอนที่ 2 : ความคิดเห็นต่อการแนะแนวการศึกษาและความต้องการการแนะแนวที่นิสิตได้รับ
สำหรับนิสิต**

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

การบริหารจัดการแนะแนวการศึกษา และการตอบสนองความต้องการของนิสิต	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ความต้องการแนะแนวการศึกษา ของนิสิต (ปัจจัยตาม)					
1. ท่านมีปัญหา ทางการศึกษา เรียนไม่เข้าใจ ไม่ทันเพื่อน					
2. ท่านมีปัญหา อุปสรรคในการปรับตัวกับระบบการศึกษาของ มจร.					
3. ท่านมีปัญหา กับการเดินทางจากวัดมา มจร.					
4. ท่านมีปัญหา เรื่องที่พักอาศัยกับทางวัด					
5. ท่านมีปัญหา การปรับตัวกับเพื่อนนิสิตและกิจกรรมของ มจร.					
6. ท่านมีปัญหา กับการเลือกวิชาเรียนให้ตรงกับความถนัดและความชอบ					
หน่วยงานและบุคลากร ด้านการแนะแนว (ปัจจัยที่ 1)					
1. บุคลากรและอาจารย์ที่ปรึกษาด้านการแนะแนวมีจำนวนเพียงพอต่อการให้คำปรึกษาแก่นิสิต					
2. เวลาที่เจ้าหน้าที่และอาจารย์ที่ปรึกษาให้บริการแนะแนวแต่ละครั้งแก่นิสิต					
3. ความต่อเนื่องที่เจ้าหน้าที่และอาจารย์ที่ปรึกษาให้บริการแนะแนวแก่นิสิต					
4. บริการที่เจ้าหน้าที่และอาจารย์ที่ปรึกษาให้แก่นิสิตมีความเป็นกันเอง และทำให้นิสิตมีความต้องการใช้บริการอีก					
5. ความสามารถในการให้คำปรึกษาของเจ้าหน้าที่และอาจารย์ที่ปรึกษา สามารถแก้ปัญหาและเพิ่มศักยภาพแก่นิสิต					
6. ความสามารถในการให้คำปรึกษาของเจ้าหน้าที่และอาจารย์ที่ปรึกษา สามารถช่วยให้นิสิตค้นพบตนเอง ความชอบ และความถนัดของตนเอง					
ระบบการบริหาร การแนะแนว (ปัจจัยที่ 2)					
1. จัดโครงการแนะแนวลักษณะกลุ่ม เช่น การปฐมนิเทศ โครงการแนะแนวการเลือกวิชาเฉพาะสาขา ที่สามารถทำให้นิสิตมีความเข้าใจและเลือกเรียนตรงกับที่ตนเองต้องการ					
2. การจัดการแนะแนวนุเคราะห์แก่นิสิตแต่ละท่าน โดยเจ้าหน้าที่และอาจารย์ที่ปรึกษาสามารถทำให้นิสิตปรับตัว และเลือกเรียนในสาขาและวิชาที่ตนเองถนัดและชอบ					

การบริหารจัดการแนะแนวการศึกษา และการตอบสนองความต้องการของนิสิต (ต่อ)	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3. การจัดการแนะแนวรวมศูนย์อยู่กับหน่วยงาน เช่น ฝ่ายทะเบียน ฝ่ายกิจการ นิสิตทำให้อาจารย์ที่ปรึกษาและเจ้าหน้าที่ของคณะมีบทบาทลดลง					
4. การจัดการให้บริการแนะแนวเป็นระบบ และมีความต่อเนื่องตลอดระยะเวลา ในการศึกษาของนิสิตแต่ละคน/รูป					
5. มีการกำหนดภาระงานและคู่มือการให้คำแนะนำในบริการแนะแนวแก่ เจ้าหน้าที่ที่อาจารย์ที่ปรึกษา และนิสิตทราบ					
6. มีการติดตามประเมินผลการให้บริการแนะแนว และนำมาพัฒนาบริการการแนะแนวแก่นิสิต					
7. มีการสร้างต้นแบบหรือนำผู้ประสบความสำเร็จมาแนะนำให้แก่นิสิต เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนา					
ระบบสารสนเทศและเครื่องมือเสริม ในการแนะแนว (ปัจจัยที่ 3)					
1. มีการจัดทำข้อมูลในด้านต่าง ๆ ของนิสิตอย่างเป็นระบบให้แก่นิสิต เจ้าหน้าที่ และอาจารย์ที่ปรึกษาไว้ใช้ในระบบการแนะแนว					
2. มีการจัดทำข้อมูลในด้านต่าง ๆ เช่น ข้อมูลด้านการศึกษาต่อข้อมูลด้านอาชีพและงานด้านต่าง ๆ ข้อมูลด้านกิจการคณะสงฆ์ ข้อมูลด้านระบบการศึกษา เป็นต้น					
3. การให้บริการด้านข้อมูล และคู่มือการใช้ข้อมูลในด้านต่าง ๆ ที่เจ้าหน้าที่ อาจารย์ที่ปรึกษา และนิสิตสามารถเข้าใช้บริการ					
4. จำนวนหนังสือ เครื่องมืออุปกรณ์ และข้อมูลให้บริการแก่เจ้าหน้าที่ อาจารย์ที่ปรึกษา และนิสิตในการข้ม					
5. มีการจัดทำระเบียบข้อมูลอย่างเป็นระบบในทุกด้าน และสามารถเชื่อมโยงกัน สะดวกต่อการใช้บริการแก่เจ้าหน้าที่ อาจารย์ที่ปรึกษา และนิสิต					
ความรับผิดชอบและสำนึก ในการแนะแนว (ปัจจัยที่ 4)					
1. ความรับผิดชอบต่อบทบาทของเจ้าหน้าที่และอาจารย์ที่ปรึกษาในการให้บริการการแนะแนวอย่างเต็มความสามารถ					
2. จิตสำนึกในการสร้างบริการ และการให้บริการที่ดีและสร้างความประทับใจให้แก่นิสิตที่มาใช้บริการแนะแนว					
3. ความรับผิดชอบของนิสิตในการพึ่งพาตนเองด้านการศึกษา ด้านการค้นหาค้นหาตนเอง ในความชอบและความถนัดของตนเอง					
4. จิตสำนึกในการพัฒนาตนเองด้านบุคลิกภาพ การศึกษาและปรับปรุงตนเองด้านต่างๆ ของนิสิต					

ผนวก ข

แบบสอบถามสำหรับอาจารย์ และเจ้าหน้าที่

เรื่อง ศึกษาแนวทางการแนะแนวการศึกษานิสิตปีที่ 2 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวทางการแนะแนวการศึกษานิสิต ปีที่ 2 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดระบบการแนะแนวการศึกษแก่นิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบและบุคลากรที่ทำหน้าที่แนะแนวให้เกิดการจัดการแนะแนวในด้านต่าง ๆ ให้แก่นิสิตอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง อันจะส่งผลที่เป็นประโยชน์แก่นิสิตให้สามารถพัฒนาตนเองเป็นพุทธศาสตรบัณฑิตที่มีความสามารถตามที่ คณะสงฆ์และสังคมต้องการ

ดังนั้นคณะผู้วิจัยขอความกรุณาช่วยตอบแบบสอบถามนี้ทุกข้อความด้วยความเป็นจริง โดยคณะผู้วิจัยขอรับรองว่า ข้อมูลที่ท่านตอบทั้งหมดจะเก็บไว้เพื่อการศึกษา และนำเสนอผลการวิจัยโดยภาพรวมเท่านั้น

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความเห็นและความต้องการของนิสิตต่อการจัดการแนะแนว

(ดร.อินตา ศิริวรรณ)

หัวหน้าโครงการและทีมงาน

แบบสอบถามสำหรับอาจารย์ และเจ้าหน้าที่

เรื่อง ศึกษาแนวทางการแนะแนวการศึกษานิตปีปีที่ 2 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ที่ตรงกับสภาพของท่าน

1. สถานภาพ พระภิกษุ ชาย หญิง
2. อายุ น้อยกว่า 20 ปี 20-25 ปี 26-30 ปี
 31-35 ปี 36-40 ปี 41-45 ปี
 46-60 ปี อื่นๆ.....
3. วุฒิการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี ปริญญาโท
 ปริญญาเอก อื่น ๆ.....
4. ตำแหน่งหน้าที่ อาจารย์ รองคณบดี คณบดี
 ผู้ช่วยอธิการบดี รองอธิการบดี อื่น ๆ
5. ภูมิลำเนาของท่าน กรุงเทพฯและปริมณฑล ภาคกลาง
 ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 ภาคใต้ อื่น ๆ

**ตอนที่ 2 : ความคิดเห็นต่อการแนะแนวการศึกษาและความต้องการการแนะแนวที่นิสิตได้รับ
สำหรับอาจารย์และเจ้าหน้าที่
โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด**

การบริหารจัดการแนะแนวการศึกษา และการตอบสนองความต้องการของนิสิต	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ความต้องการแนะแนวการศึกษา ของนิสิต (ปัจจัยตาม)					
1. ปัญหาของนิสิตทางการศึกษา เรียนไม่ทันเพื่อน เรียนไม่เข้าใจที่มาขอคำแนะนำ					
2. ปัญหาของนิสิตที่เกี่ยวกับอุปสรรคในการปรับตัวให้เข้ากับระบบการศึกษาของ มจร. ที่มาขอคำแนะนำ					
3. ปัญหาของนิสิตด้านการเดินทางจากวัดมา มจร. ที่มาขอคำแนะนำ					
4. ปัญหาของนิสิตด้านที่พักอาศัยกับทางวัด ที่มาขอคำแนะนำ					
5. ปัญหาของนิสิตในการปรับตัวกับเพื่อนนิสิตและกิจกรรมของ มจร.ที่มาขอคำแนะนำ					
6. ปัญหาของนิสิตในการเลือกวิชาเรียนให้ตรงกับความถนัดและความชอบ ที่มาขอคำแนะนำ					
หน่วยงานและบุคลากร ด้านการแนะแนว (ปัจจัยที่ 1)					
1. บุคลากรและอาจารย์ที่ปรึกษาด้านการแนะแนวมียังพอต่อการให้คำปรึกษาแก่นิสิต					
2. เวลาที่เจ้าหน้าที่และอาจารย์ที่ปรึกษาให้บริการแนะแนวแต่ละครั้งแก่นิสิต					
3. ความต่อเนื่องที่เจ้าหน้าที่และอาจารย์ที่ปรึกษาให้บริการแนะแนวแก่นิสิต					
4. เจ้าหน้าที่และอาจารย์ที่ปรึกษาให้ความเป็นกันเองกับนิสิต					
5. เจ้าหน้าที่และอาจารย์ที่ปรึกษา สามารถแก้ปัญหาและเพิ่มศักยภาพแก่นิสิต					
6. เจ้าหน้าที่และอาจารย์ที่ปรึกษา สามารถช่วยให้นิสิตค้นพบตนเอง ความชอบ และความถนัดของตนเอง					
ระบบการบริหาร การแนะแนว (ปัจจัยที่ 2)					
1. จัดโครงการแนะแนวลักษณะกลุ่ม เช่น การปฐมนิเทศ โครงการแนะแนวการเลือกวิชาเฉพาะสาขา ที่สามารถทำให้นิสิตมีความเข้าใจและเลือกเรียนตรงกับที่ตนเองต้องการ					
2. จัดการแนะแนวบุคคลให้แก่นิสิตแต่ละท่าน โดยเจ้าหน้าที่และอาจารย์ที่ปรึกษาสามารถทำให้นิสิตปรับตัว และเลือกเรียนในสาขาและวิชาที่ตนเองถนัดและชอบ					

การบริหารจัดการแนะแนวการศึกษา และการตอบสนองความต้องการของนิสิต (ต่อ)	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3. การจัดการแนะแนวรวมศูนย์อยู่กับหน่วยงาน เช่น ฝ่ายทะเบียน ฝ่ายกิจการนิสิต ทำให้อาจารย์ที่ปรึกษาและเจ้าหน้าที่ของคณะมีบทบาทลดลง					
4. การจัดการให้บริการแนะแนวเป็นระบบ และมีความต่อเนื่องตลอดระยะเวลาในการศึกษาของนิสิตแต่ละคน/รูป					
5. มีการกำหนดภาระงานและคู่มือการให้คำแนะนำในบริการแนะแนวแก่เจ้าหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษา และนิสิตทราบ					
6. มีการติดตามประเมินผลการให้บริการแนะแนว และนำมาพัฒนาการบริการแนะแนวแก่นิสิต					
7. มีการสร้างต้นแบบหรือนำผู้ประสบความสำเร็จมาแนะนำให้แก่นิสิต เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนา					
ระบบสารสนเทศและเครื่องมือเสริม ในการแนะแนว (ปัจจัยที่ 3)					
1. มีการจัดทำข้อมูลในด้านต่าง ๆ ของนิสิตอย่างเป็นระบบให้แก่นิสิต เจ้าหน้าที่ และอาจารย์ที่ปรึกษาไว้ใช้ในระบบการแนะแนว					
2. มีการจัดทำข้อมูลในด้านต่าง ๆ เช่น ข้อมูลด้านการศึกษาต่อ ข้อมูลด้านอาชีพและงานด้านต่าง ๆ ข้อมูลด้านกิจการคณะสงฆ์ ข้อมูลด้านระบบการศึกษา เป็นต้น					
3. การให้บริการด้านข้อมูล และคู่มือการใช้ข้อมูลในด้านต่าง ๆ ที่เจ้าหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษา และนิสิตสามารถเข้าใช้บริการ					
4. จำนวนหนังสือ เครื่องมืออุปกรณ์ และข้อมูลให้บริการแก่เจ้าหน้าที่ อาจารย์ที่ปรึกษา และนิสิตในการข้ม					
5. มีการจัดทำระเบียบข้อมูลอย่างเป็นระบบในทุกด้าน และสามารถเชื่อมโยงกันสะดวกต่อการใช้บริการแก่เจ้าหน้าที่ อาจารย์ที่ปรึกษา และนิสิต					
ความรับผิดชอบและสำนึก ในการแนะแนว (ปัจจัยที่ 4)					
1. เจ้าหน้าที่และอาจารย์ที่ปรึกษามีความรับผิดชอบในการให้บริการการแนะแนวอย่างเต็มความสามารถ					
2. จิตสำนึกในการสร้างบริการ และการให้บริการที่ดีและสร้างความประทับใจให้แก่นิสิตที่มาใช้บริการแนะแนว					
3. ความรับผิดชอบของนิสิตในการพึ่งพาตนเองด้านการศึกษา ด้านการค้นหาดตนเองในความชอบและความถนัดของตนเอง					
4. จิตสำนึกในการพัฒนาตนเองด้านบุคลิกภาพ การศึกษาและปรับปรุงตนเองด้านต่าง ๆ ของนิสิต					

ประวัติผู้วิจัย และคณะ

หัวหน้าโครงการวิจัย

1. ชื่อ (ภาษาไทย) : ดร. อินตา ศิริวรรณ
ชื่อ(ภาษาอังกฤษ) : Dr. Intha Siriwan
2. หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน : 3 5012003 337 115
3. ตำแหน่งปัจจุบัน : อาจารย์
4. สังกัด : ภาควิชาบริหารการศึกษาศึกษาและกิจการคณะสงฆ์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ศูนย์วัดศรีสุदारาม กรุงเทพมหานคร 10700 โทร. / โทรสาร. 0-2433-6588
5. ประวัติการศึกษา
 - 5.1 ปริญญาตรี : พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ) สาขาบริหารการศึกษาศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 - 5.2 ปริญญาโท : การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษาศึกษา) มหาวิทยาลัยปุ่น่า ประเทศอินเดีย
 - 5.3 ปริญญาเอก : การศึกษาคุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมคธ ประเทศอินเดีย
6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ

6.1 จิตวิทยาการเรียนการสอน	7.5 ปรัชญาการศึกษา
6.2 ปรัชญาการศึกษา	7.6 การบริหารการศึกษาศึกษา
6.3 พื้นฐานการศึกษา	7.7 พระพุทธศาสนากับสังคม
6.4 วัฒนธรรมและภูมิปัญญาพื้นฐาน	7.8 พฤติกรรมการสอนมัธยมศึกษา
7. ประสบการณ์
 - 1) การวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การจัดการด้านการเงินของวัด เป็นผู้ร่วมวิจัย
 - 2) การวิจัยเรื่อง การศึกษาประสิทธิภาพการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยส่วนกลาง และวิทยาเขต เป็นผู้ร่วมวิจัย
 - 3) หัวข้อวิจัยเรื่องศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในกำกับของรัฐบาลศึกษาศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2544 เป็นผู้ร่วมวิจัย
 - 4) การวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพื้นฐานระดับอุดมของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

7.1 หัวหน้าโครงการวิจัย : ศึกษาแนวทางการแนะแนวการศึกษาในระดับปริญญาตรีปีที่ 2 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, การจัดกิจกรรมวัดเพื่อสังคม, ศึกษาการนิเทศการศึกษาของอาจารย์นิเทศ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

7.2 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

ศึกษาแนวทางการแนะแนวการศึกษาในระดับปริญญาตรีปีที่ 2 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2548

สถาบันวิจัยพุทธศาสนามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

7.3 งานวิจัยที่กำลังทำ : การจัดกิจกรรมวัดเพื่อสังคม, ศึกษาการนิเทศการศึกษาของอาจารย์นิเทศ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประวัติคณะผู้วิจัย

1. ชื่อ (ภาษาไทย) : นายบุญเลิศ จีรภัทร์
ชื่อ(ภาษาอังกฤษ) : Mr Boonlert Chirapatra
2. หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน : 3 1017 01455 050
3. ตำแหน่งปัจจุบัน : อาจารย์
4. สังกัด : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ศูนย์วัดศรีสุदारาม บางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700 โทร./โทรสาร 0-2433-6588
5. ประวัติการศึกษา
 - 5.1 ปริญญาตรี : วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.) วิชาเอก สถิติคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
 - 5.2 ปริญญาโท : พัฒนบริหารศาสตร มหาบัณฑิต (พบ.บ) วิชาเอก การคลัง วิชาโท เศรษฐมิติ คณะพัฒนาเศรษฐกิจ สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA)
6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ

6.1 วิชาคณิตศาสตร์	6.2 สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์
6.2 สาขาวิชาวางแผนเชิงกลยุทธ์	6.3 สาขาวิชาการตลาด
6.4 สาขาวิจัยการศึกษา	6.6 สาขาวิชาสถิติ
7. ประสบการณ์
 - 1) อาจารย์สอนวิชาคณิตศาสตร์ โรงเรียนกรุงเทพช่างกล และเจ้าหน้าที่สถิติกรมประมง กระทรวงเกษตรฯ
 - 2) อาจารย์สอนวิชาเศรษฐศาสตร์ คณิตศาสตร์และสถิติ มหาวิทยาลัยเกริก
 - 3) อาจารย์สอนวิชาเศรษฐศาสตร์ คณิตศาสตร์และสถิติ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตบพิตรพิมุขจักรวรรดิ
 - 4) หัวหน้าหน่วยงานวิจัยเศรษฐกิจทั่วไป ส่วนวิชาการสำนักกรรมการผู้จัดการ ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ จำกัด (มหาชน) ผู้จัดการส่วนส่วนวิเคราะห์ข้อมูลและเศรษฐกิจฝ่าย วิจัยและวางแผน ธนาคารศรีนคร จำกัด (มหาชน) และผู้จัดการฝ่ายวางแผนธุรกิจกลุ่มบริษัท สามมิตรมอเตอร์
 - 5) อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 - 6) ที่ปรึกษาโครงการ ITB (ชุมชีวิต SME)

ประสบการณ์วิจัย

- 1) ศึกษาความต้องการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา : กรณีศึกษาคณะด้านการศึกษา
- 2) ผู้ช่วยวิจัยโครงการวิจัย “การทดแทนกันของแรงงานกับปัจจัยในอุตสาหกรรมทอผ้า”
- 3) หัวข้อวิจัยเรื่อง “แนวโน้มความต้องการสินเชื่อและเงินฝากของระบบธนาคาร”
- 4) วิจัยเรื่อง “ศึกษาส่วนแบ่งตลาดของสาขาแต่ละแต่สาขาในจังหวัดและอำเภอของ

ธนาคารศรีนคร

- 5) วิจัยเรื่อง “ศึกษาแนวโน้มความต้องการรถยนต์ในประเทศไทย”
- 6) วิจัยเรื่อง “แนวโน้มความต้องการขึ้นส่วนรถยนต์บรรทุกทุกในประเทศ: กรณีศึกษา แหนบ ไฮดรอลิก และเพลาารถบรรทุก”
- 7) วิจัยเรื่อง “การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษา”

7.1 หัวหน้าโครงการวิจัย : หลักกรรมสำหรับกลุ่มผู้ปกครองและประชาชนทั่วไป, หลักกรรมสำหรับกลุ่มข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ, หลักกรรมสำหรับผู้ปกครองและประชาชนทั่วไป, การประเมินประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อสังคม, เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา : กรณีศึกษาในกรุงเทพฯและปริมณฑล

7.2 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว :

หลักกรรมสำหรับกลุ่มผู้ปกครองและประชาชนทั่วไป, 2548, สถาบันวิจัยพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

หลักกรรมสำหรับกลุ่มข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ, 2548, สถาบันวิจัยพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

หลักกรรมสำหรับผู้ปกครองและประชาชนทั่วไป, 2548, สถาบันวิจัยพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การประเมินประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2548, สถาบันวิจัยพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

7.3 งานวิจัยที่กำลังทำ : ระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อสังคม, เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา : กรณีศึกษาในกรุงเทพฯและปริมณฑล

ประวัติคณะผู้วิจัย

1. ชื่อ (ภาษาไทย) : พระมหาสหัส ฐิตสาโร
ชื่อ(ภาษาอังกฤษ) : PHRAMAHA SAHAS THITASARA
2. หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน : 3 80150015 7705
3. ตำแหน่งปัจจุบัน : อาจารย์
4. สังกัด : ภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ศูนย์วัดศรีสุदारาม กรุงเทพฯ 10700 โทร. / โทรสาร. 0-2433-6588
5. ประวัติการศึกษา ;
 - 5.1 ปริญญาตรี : พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ) สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 - 5.2 ปริญญาโท : รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (Public Administration) มหาวิทยาลัยปัญญา ประเทศอินเดียพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (Buddhist Studies)
6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ
 - 6.1 การบริหารตามแนวพุทธศาสตร์
 - 6.2 ธรรมนิเทศ
7. ประสบการณ์
 - 1) ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์นักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 - 2) ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์นักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหิดล

7.1 หัวหน้าโครงการวิจัย : แนวโน้มจำนวนพระภิกษุ สามเณรในทศวรรษหน้าของสังคมไทย, การบริหารองค์กรคณะสงฆ์, การบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นที่พึ่งของสังคมไทย, การบริหารทรัพยากรมนุษย์ภายในวัดเพื่อสังคม, ผลกระทบของครูพระช่วยสอนสาระการเรียนรู้วิชา พระพุทธศาสนาต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

7.2 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

แนวโน้มจำนวนพระภิกษุ สามเณรในทศวรรษหน้าของสังคมไทย, 2548, สถาบันวิจัยพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การบริหารองค์กรคณะสงฆ์, 2548, สถาบันวิจัยพุทธศาสนามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

7.3 งานวิจัยที่กำลังทำ : การบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นที่พึ่งของสังคมไทย, การบริหารทรัพยากรมนุษย์ภายในวัดเพื่อสังคม, ผลกระทบของครูพระช่วยสอนสาระการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ประวัติผู้ร่วมวิจัย

๑. ชื่อ/นามสกุล (ภาษาไทย) นายสุทธิพงษ์ ศรีวิชัย
(ภาษาอังกฤษ) Mr.Sutthipong Srivichai
๒. รหัสประจำตัว
๓. ตำแหน่ง อาจารย์
๔. สังกัด ภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ศูนย์วัดศรีสุदारาม
กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐ โทร./โทรสาร ๐-๒๔๓๓-๖๕๘๘
๕. สถานที่ติดต่อ
- ๕.๑ ที่ทำงาน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ศูนย์วัดศรีสุदारาม
กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐ โทร./โทรสาร ๐-๒๔๓๓-๖๕๘๘
- ๕.๒ ที่บ้าน บ้านเลขที่ ๖๒/๔๕ หมู่ที่ ๕ ถนนเพชรเกษม ๔๘ แขวงบางด้วน
เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ ๑๐๑๖๐ โทร. (๐๒) ๔๕๗-๔๖๕๕
๖. ประวัติการศึกษา น.ธ. เอก, ป.ธ. 3,
ปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต (บริหารการศึกษา), M.Ed., Ph.D
(Education)
๗. ผลงานทางวิชาการ
- อาจารย์สอนวิชา ภาวะผู้นำทางการศึกษา
 - สัมมนาปัญหาธรรมภาคภาษาอังกฤษ
 - การปรึกษาเชิงจิตวิทยาและแนะแนว
 - ระบบการบริหารการศึกษาไทย
 - พระไตรปิฎกศึกษา
 - งานวิจัยพระพุทธศาสนา
- งานวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ :
ศึกษาเฉพาะมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมนุษย์สัมพันธ์กับการ
บริหารโรงเรียน
๘. ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์

**๕. ความรู้ความชำนาญ
พิเศษ**

- วิทยากรบรรยายถวายความรู้ครูสอนพระธรรมทูต ณ โรงเรียน
ปริยัติธรรมวัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ
- พิธีกร
- อาจารย์บรรยายแก่นิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย
- อบรมครูสาระการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา